

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET

1981

MÁJUS

SPIRÓ GYÖRGY

A békecsászár

dráma

A dráma három felvonásban játszható. Első szünet Pius kőmonológja után, Praeco jövelete előtt második szünet Hariolus éjszakát záró monológja után.

A dráma kb. 4300 sor, játszva maximum négy óra, húzni nem lehet. Az ideális, ha minden szerepet más játszik. A szerepek egy része azonban összevonható, ha másképpen nem lehet előadni. Maximális összevonás esetén az előadáshoz öt nő és negyvenkilenc férfi kell, bár előadható kilenc nővel és negyvenöt férfival is az alábbiak szerint:

Egy szerepet játszik: Insanus, Anonymus, Ignotus, Praefectus. Hastatus. Mercenarius, Miles. Nebulo. Prudens. Peregrinu, Pugnator. Ullus, Sollers, Peritus, Pius, Ardens, Fervidus, Civis, Fur, Puer, Venditor (lehet nő), Anus (nő), Occultator (lehet nő), Carnifea, Timidus (lehet nő), Arum, Caverna (nő), Colona (nő), Nobilis (lehet nő), Actor. Ioculator, Fictor, Scurra. Rector. Usurpator, IV. szenátor, V. szenátor, VI. szenátor.

Több szerepet játszik: Pastor - Liberator, Hariolus; Inferior - Fatidicus, Druida; I. szenátor - Conditus, Esuriens, Fabulator; II. szenátor - Moribundus, Narrator; III. szenátor - Rusticus, Interdictus, Dalmaticus, Filius; Centurio - Barbarus, Dux chori; Senex Senilis, Grandaevus; Pontifex - Natans; Iuvenis Dominus; Sacerdos - Subiectus Litteratus; Praeco --Scythicus; Puella - Indica (nő); Advena - Martyr; Vidua - Mater (nő); Homicida - Cassius. Persicus, Caecus, Infelix, Immolator; Innocens - Casca, Mancus, Miser.

A fenti szereplők egyben a statisztéria szerepét is el-láthatják. A díszlet kemény és könnyű, tiszta fehér műanyag. A süllyesztőbe egy lejárát feltétlenül kell, de ha több van, jó. Legalább egy magasabbban fekvő hely szükséges, de több is lehet. Ne lehessen eldönteni, hogy szeszélyes sziklát vagy romhalmazt látunk-e. A kiemelkedésektől függetlenül a díszlet hátrafelé enyhén emelkedik.

Lábbeli saru vagy az sem. Minden szereplő rongyokban van; a különböző népek rongyai elütöek, de rongyok. A rongyok színesek, az éjszakában nappali színeiknek megfelelően fekete-szürke-fehérek.

INFERIOR

(hangja, sötétben) Fehér kövek! Vakító törmelékek! Ez Róma, Róma! Róma a világ!

Holdbéli táj! Hát ez lett a világból! Kómorzsálék! Romhalmaz! Térdig ér csak a legmagasabb oszloptöredék is! Szikrázik itt a rom, vakít,

szemembe vág. táj, éget, megérdemeltem, mert nem döglöttem meg a háborúban. Az volna jó: nem lenni, nem rohadni e rothadásban. emléktelenül oszlani, más orrát facsarni bölcsen! De így: embert színélve, vad lidércként bolyongok étlen-szomjan városomban, az ür neszére járom ,lepkétáncom, a reményteli hontalanság múltán az otthontalanságba hazatérvén!

Világos. Mindenütt fehér romok, hátul fekete körfüggöny. Jön Pastor kecskebőrben, őseberszerű, haja hosszú, bottal, kecskéket hajt be, Inferior nézi.

PASTOR

(üvölt) Rómába. fell! (Veri a kecskéket) Tovább lusta dögök! Messze még Róma! Tovább! Tovább! Messze még róma! Tovább! Tovább! (Veri a kecskéket, kihajtja őket)

INFERIOR

Itt hulla-lárvák hemzsegnek fehéren, itt elvetélt az összes újrakezdés!

A helyrehozhatatlan tévedések romkertje Róma! Minden fürtelemnek tökélye, példaképe, őrhelye!

Ez itt a béke. Mert nagyon akartuk. A legmegölhetetlenebb halál városa hívott, szívott, hazudott, hát itt vagyok, felőröl. szétrohaszt.

Jól van: morzsolja, szívja szét, szabdolja össze mindazt, ki mint én, hívón, elvakultan, tudatlanságából, Rómám, feléd!

Hátul gyalog, kecskén, számaron, hason csúszva vonul-nak a kétségbeesettek, a reménykedők

Rohantunk hordákban, magányosan, mert Róma hívott. Róma, a világ, a hajdanvolt, a soha-nem-lesz, gyalogoltunk gyalog, a nyomorékok hason csúszva lihegték, a vakok feltartott ujjja Rómát bizserég, vért szimatol az elátkozott kanca és vágat, hátán éhenhalt lovas, hegyeken tűz gyúl, kérdez, tűz felel rá, és azt lobogják: Róma! Róma! Róma!, és mind a négy égtáji felől a szél az elhalt múlt erdeiből sodorja száraz levélként, zsiros pernyeként semminek Rómába az embert!

Hátul vonulás. Háromfelől bejön Anonymus, Ignotus, Insanus

INFERIOR

Minden fehér! Megörjít, mert fehér! A csontvelőmbé mászik, fogaim mint homokot őrlik meg; rüt, fagyos

	fehérség tombol fehér koponyámban, a számnak temetője van!	ANONYMUS	Túl hosszú szónoklatba kezdte, nem érsz a végére soha.
INSANUS	Barátom...	INFERIOR	Nem félek. Mért félnék? Mitől? A bőröm úgyszólván álruha, szorit, de bővebb lesz, amint kivágom. <i>(Megszúrja az oldalát, vérzik)</i>
INFERIOR	A jelen téboly! Nincs kiút belőle! A múlt hazugság! Jövőt nem hiszek!	IGNOTUS	Szajhós. Ez nem seb. Ez csak karcolás.
INSANUS	Barátom, nézz rám! Emlékezz! Mi együtt már annyi vészt kibirtunk! Most is	ANONYMUS	Menjünk. Unalmas. Hagyjuk a fenébe.
INFERIOR	így leszl! Mit mondhat sz te, a névtelen, nekem, a másik névtelennek? Mióta hazajöttem - hazajöttem! ! -, szípirtyók vélték gyermeküknek, kurvák férjüknek, gyászolók ismertek föl, mint apjuk, gyermekük gyilkosát, jó barátaim letagadtak engem, magukat, a hangjukal elváltoztatva, rettegés homálya szállt szemükre, és a hangsor, ami voltam valaha, a név, nevem, már értelmetlenül koppan, ha hangosan kimondom!	INFERIOR	Ne menjetek még! Nincs gyakorlatom! De sikerülni fog, ha itt maradtok! <i>(Hasba szúrja magát)</i>
INSANUS	Jó társam...	IGNOTUS	A nyaki ütőér elérhetőbb, azt kéne inkább elmetélnie.
INFERIOR	Pusztulj! Sose láttalak!	INFERIOR	Sakál! Hiéna! Itt végzed te is! <i>(Ráugrana, nem bír)</i>
INSANUS	Már meg sem ismer. Szörnyűség. - Én nem vagyok bölcs. Ismertek olyat' Biztosan élnek bölcsék itt! Rohanok, idehívom őket, ti nyugtassátok addig is! <i>(El)</i>	IGNOTUS	Na nézd, még mocskolódik is.
INFERIOR	Azt hittük, közzjáték a háború! Súlyos, heveny, de gyógyuló betegség! És reméltük, hogy egyszer, majd!	ANONYMUS	Reméli tán a kerge férges. hogy mi cincáljuk ki belőle a gordiuszi csomót: a belét.
	Reméltünk Reménykedtünk! És életben maradtunk! És vánszorogtunk fel, Rómába, fel! <i>(A földet püföli)</i> Álmaink városába! Otthonunkba! Hát minden tévedés volt! Tévedés! Új tévedés nincs, elfogyott a tévedés. Röhögjétek, mert én is röhögök már, és megfontoltan lépek ki a mából!	INFERIOR	Gyilkosok! Ez már nem lesz ép soha.
ANONYMUS	Mondani könnyű.	ANONYMUS	Lassan csöpög a vére, éhen fog halni inkább.
IGNOTUS	Nehezebb csinálni.	IGNOTUS	Szép, kínos, hosszú haláltusa vár rá. Láttam ilyet már. Gyáva az ilyen, nem képes könnyed, méltó mozdulattal verni csapra a vérét. Ilyenek.
INFERIOR	<i>(késsel hadonászik)</i> Leöldösték a családomat, néztem Lerombolták az otthonomat, láttam! Eheztem. Öldököltem. Az álmaimban mégis volt Róma! Megvolt! Élesen! Kisemmiztek belőle! Fájdalom így soha, senkit sem gyötört!	INFERIOR	Barátaim! Vegyétek, itt a töröm, váratlanul, hátulról szúrjátok le!
ANONYMUS	A fájdalomunk hasonló méretű, mert egyikünk sem pusztult még bele.	ANONYMUS	Barátaid vagyunk, vagy gyilkosok?
IGNOTUS	Mindent kibír az ember. Többet is.	INFERIOR	Dögöljétek meg úgy, ahogyan én! Mikor a legjobban szerettek élni, mikor szeretnek éppen és imádnak, mikor vagyont, családot, szeretőket bőven bírtok, mikor a szerveitek összhangja épp tökéletes, akkor dögöljétek meg átkozódva, ádámcsutkátok akadjon a torkotokon, egyenként váljon le a karotok, a lábatok, az orrotok, a szátok, a beletek a földre kiömlve végezze rángva bűzös küldetését, a gyomrotokba vágott hasadékon bámuljátok az emésztés csodáit, és lássátok meg lassan közeledni a táguló pupilla feketéjét, mely lassan, lassan, lassan fal magáé nézzétek szűkülve a semmit elrohadóban, hűlőfélben, évezredekben át! <i>(Elvágja a torkát, bugyborékol, meghal)</i>
ANONYMUS	Valahogy rettentően komikus az öngyilkosjelöltek fecsegése. Én tisztelem a hullák némaságát, csak hát ez itt nem éppen hallgatag.	IGNOTUS	Hülyék az emberek.
INFERIOR	De az leszek.	ANONYMUS	Vagy aljasok. Ez jó ember volt. Hite volt neki. A jó emberek jók akarnak lenni, s épp lényegüket leplezi előlük a jóra való ostoba törekvés. Maguknak azt hazudják, hogy az embert menteni kell, és azt hiszik a gyávák, hogy mások őket mentik meg.
IGNOTUS	Mikor?	IGNOTUS	Hülyék.
INFERIOR	Most. Nemsokára.		
ANONYMUS	Menjünk, unalmas.		
INFERIOR	Ne hagyjátok itt!		

ANONYMUS

Jó érzés látni, hogy szemük kifordul.
Szégyelltem eleinte. Különös.
Pedig már háború volt. Néztem őket és
szégyelltem, hogy tetszik a haláluk. Az
ember lassan nő fel, azt hiszem.

IGNOTUS

Biztosan filozófus vagy. Ma jöttél?

ANONYMUS

Én nem kérdeztem, hogy kiféle vagy.

IGNOTUS^s

Mi lesz itt?

ANONYMUS

Ami volt és ami van.
Káosz van. Jó dolog a káosz.

IGNOTUS

Ilyenkor mindig akad egy szenátus. A
vezetője pedig én leszek!
-Bocsáss meg. Mi leszünk a vezetés.

Katonák jönnek, a háttérben szünetel a vonulás

PRAEFECTUS

Elfogni őket. Gyilkosok.

Katonák lefognak őket

IGNOTUS

Hozzá sem értem! Ő gyilkolta meg!

PRAEFECTUS

(Anonymushoz) Akkor te tiszt leszel.
(Ignotushoz) Te pedig tisztiszolga.
Zsoldosok vagytok ezentúl. Kaja van. A
rendet biztosítjuk. A szenátus betiltotta a
gyilkolását.
A szenátus a főparancsnokunk.
Rekvirálunk. Mindent. Nincs kivétel. Vak
fegyelem. A vétkesnek kötél. Kérdezni
nem lehet. Fegyvert nekik.

Fegyvert adnak nekik. Jön három szenátor csapattal A

szenátusnak tisztelegj! Tisztelegnek

I. SZENÁTOR

Szedett-vedett népség.

II. SZENÁTOR

A híveink.

I. SZENÁTOR

Nem volna jó, ha éjjel, egyedül
találkoznék velük.

III. SZENÁTOR

Nem volna jó.
(Féltrevonja a másik kettőt)

III. SZENÁTOR

Egy csomó emberemet valakik
lemészárolták.

II. SZENÁTOR

Mert lopták a húst!

I. SZENÁTOR

Milyen húst?

II. SZENÁTOR

Amit tőled vittek el.

I. SZENÁTOR

Elloptátok a birkáimat? Hogyhogy? Nem
így egyeztünk meg!

III. SZENÁTOR

A hús közös!
Eldugtad! Mielőlünk! Szép dolog!

II. SZENÁTOR

Jó kis triumvirátus. Az a baj,
hogy rajtunk nem segít a bölcs szenátus, mert
mi vagyunk az. Jó lenne vigyáznunk. Értsétek
meg: mi nem civódhatunk!

I. SZENÁTOR

Nekem nagyobb hadam volt, mint neked!
Nekem több hús jár!

III. SZENÁTOR

Szerződészegő vagy!
A mi kettőnk serege még nagyobb volt! II,

SZENÁTOR

A hatalmat csak megszerezni könnyű.
Szenátorok vagyunk, mert seregünk volt, de
bárki jöhet még nagyobb sereggel, s a miénk
átáll, mert kevés a kosztja. Hogy
zabálhassunk, rabok kellenek! Rend kell!
Erőszak! Állam! Hány napig rabolhatunk még
abból, ami nincs?

Kis csönd

Közhírré tettük, hogy minden halottat el
kell kaparni!
(Inferior hullájába rúg)
Nem volt foganatja.
Járvány, az lesz. De nem lesz fegyelem.
Kihirdettük, hogy minden élelemnek a
szenátus a gazdája. Mi történt? A katonáink
maguknak rabolnak! Nincsen erőnk az
érkezők fölött! Tekintélyt kell szereznünk.
Mindenáron. Míg nincs törvény, a törvény mi
vagyunk! Kivülünk más bírjuk nem lehet!
Szervezni kell! Dolgozni! Fáradozni!

I. SZENÁTOR

Én nem azért vagyok a fővezérük, hogy
fájdítsam a fejemet helyettük.

III. SZENÁTOR

Egész nap nőekkel fetrengsz, azalatt mi
Róma sorsát intézzük. Elég volt!

I. SZENÁTOR

Szerezz magadnak nőt. Én nem adok.

II. SZENÁTOR

A nőket közmunkálta kell befogni.
Temessenek a nők ^{FIS}. Sok a hulla.

I. SZENÁTOR

Most mit tegyek, ha jönnek csapatostul?

III. SZENÁTOR

Ha sok a hulla, adjuk azt a népnek.
Nem mindegy, mit zabálnak?

II. SZENÁTOR Mosolyogni!

Mindenki minket néz! Vigyorogjatok!

Vigyorognak, visszamennek a serleghez

A bölcs szenátus úgy határozott,
hogy seregünk többé nem rabol, a
nép bizalmát elnyerendő
csak a rendre ügyel fel, közmunkákban
példát mutatva. Meg kell kezdeni az
újjaépítést. A temetésre külön csapat megy.
Lépjenek elő az önkéntes sirások.

Csőnd, mozgolódás

Rómát akartok, nem? Hatalmas,
virágzó várost! Rendet! Államot!
Dolgozzatok meg érte, tolvajok,
orgyilkosok, csalók és buzeránsok!

USURPATOR

(előlép, ledöfi II. Szenátort, mindenki moz-
dulatlan)

Nem jó vezér volt, Ellopta a húst
és leölette társainkat.
Most én vagyok szenátor.

III. SZENÁTOR

Igy legyen.

USURPATOR

Véget vetek az önkényeskedésnek.
Nem mi vagyunk Rómaért. Róma van értünk!

Tetszésnyilvánítás

I. SZENÁTOR

A hullákat sürgősen eltemetni.

III. SZENÁTOR	Kecskékkel érkeztek ma népek, ideje üdvözölni őket.		tévútra tévedsz. Tenni, jó fiam, badarság. Szemlélődni jó.
	<i>Elvonulnak a csapatokkal, csak Mercenarius és Miles marad</i>		
MERCENARIUS	Asó nélkül nehéz lesz. Csupa kő. Ne ácsorogjunk. Nem tesz jót a testnek. <i>(Leül)</i>	INSANUS	A kétségbeesés a gyomromat, a torkomat metéli! Öldökölnék, csalnak, hazudnak! Nincsen ember, nincs ember itt, csak vérengző vadak!
MILES	Gyorsan mennek a dolgok. <i>(II. Szenátor mellé térdel)</i> Az előbb még teljhatalma volt.	PRUDENS	Őszinte pillanat, fiam. Becsüld meg. Ritkán adatik ilyen. Most nincs hazugság. Fényes pillanat: nincs hagyomány, mely elvakítja látnod a létezését; nincsen király, ki létét vakhivőtől nyeri; nincs istened, kihez fohászkodol, könnyekkel mosván el a túrhetetlen dolgok látványát; nincsen eszmerendszer, mely magyarázhatatlant magyaráz; nincs túlvilág, nincs cél, amely hazug, nincs mesterkéltnél város, nincs benne zug, hal meghúzhatnád gyáván magadat remélve, hogy a kölyködre marad, csak vinnyogás van. Az van, ami van. Csak ember van, sajtó és hontalan.
MERCENARIUS	Így végzi mind. <i>(Bogyókat vesz elő)</i> Egyél. Bogyó.		
MILES	Most nincs étvágyam.		
MERCENARIUS	Nem baj. Megszokod majd. Embert is ettem egyszer.		
MILES	Borzalom.		
MERCENARIUS	Miért? Nem élt már, amikor megettem. Édeskés, rágós húsa volt neki. <i>(Rágcsálja a bogyót)</i> Mesélik: egykor, Kápuában kétszáz aranyért adtak egeret, aki eladta, éhen döglött, aki megvette, megmaradt. Nagy éhezés volt Kápuában.	INSANUS	Ezt nem lehet kibírni!
		PRUDENS	Nem muszáj.
MILES	Az előbb még ő parancsolt. Nekem is. De ha leszúrhatták, mégse volt hatalma! Mi mégis hittük: van neki.	INSANUS	Barátom volt! A társam! Mindenem! Ha már nem halt meg csecsemőkorában, ha már felnőtt és értelemre tett szert, miért pusztult el most, hogy béke lett?! Még itt a teste, amely szinte él, forró és lelkes volt pár perce még: csodáknak hordozója! Zseni volt! Nézzétek! Okos tekintete van! Még szinte lát, csak hunyorogni nem tud! Nem halhatott meg! Nincsen olyan törvény, hogy élni tudó elfeledjen élni!
MERCENARIUS	Volt is neki, mert ő volt a vezér.		
MILES	Most hulla.	PRUDENS	Most minden fájdalom palástolatlan. Most jó. Most őszinte a létezés.
MERCENARIUS	Most már nem vezér.		
MILES	Miért nem szúrták le előbb?	INSANUS	Ki visel gondot rám ezentúl? Apámként tisztetem, de ő csak fekszik és nem felel! Szeretlek, hulla, te! Szeress viszont! <i>(Belerúg)</i> Szeress, te dög, ha kérlek!
MERCENARIUS	Vezér volt. Vezért nem lehet.		
MILES	De hulla most! Hát mégis lehetett?		
MERCENARIUS	Így végzi mind.	PRUDENS	Egész világot nem tudsz elsíratni.
MILES	Mért nem szúrtam le én? - Mert nem jutott eszembe. - De miért nem?	INSANUS	Te nem ismerted őt! Te hallgass! Méltó a gyászra! Én tudom! A nevét is tudom! Ő volt a Méltó! Ő volt az, és ha kétségbe vonod, megöllek!
MERCENARIUS	Most szenátor lehetnék! Én! Szenátor!	PRUDENS	Elhiszem, már hogyan hinném.
	Egyél, amíg van. Az a tiéd, amit megettél. Így van ez.		
	<i>Jön Insanus, Prudens</i>	INSANUS	Megbosszulom a halálát, meg én! Felelni fogtok érte, mind! A gyász erőt is adhat. Erős vagyok. Egész Rómát feldúlom, romba döntöm.
INSANUS	Elkéstünk! Vége! <i>(Létérdel Injerior mellé)</i>	PRUDENS	Hogy körbenézek, úgy látom: nehéz lesz.
PRUDENS	Két halott van.	INSANUS	Ha bosszút állok, ő is él tovább! <i>(Elrohan, kis csönd)</i>
INSANUS	Megölték! Mrét is hagytam itt?! Ha itt maradok, most is élne! Meleg még!	MERCENARIUS	Furák az emberek.
PRUDENS	Estére kihűl.	MILES	Kaparjuk el, hisz ügyis az a dolgunk.
INSANUS	Azt mondták, bölcs vagy. Feltámasztanám! Áruld el, mit tegyek!	MERCENARIUS	Nem kell sietni. Majd ha beigérik a külön porciót is, úgy talán.
PRUDENS	Semmit se tégy. Bármit teszel, rosszat teszel. Bármerre lépsz,	MILES	Azt mondják, járvány is kitörhet így.
		MERCENARIUS	Olyankor kiadós a fejadag.

Jön Peregrinus

PEREGRINUS Melyik út vezet Rómába?
MILES Róma itt van.
PEREGRINUS Hülye vicc.
PRUDENS A Fórumon állsz. fiam.
PEREGRINUS Barom.
Rómában paloták vannak. fényesek,
és minden ember gazdag.
MERCENARIUS Izmos vagy. Beállhatnál katonának.

Peregrinus elfut

MILES Most elfutott.
MERCENARIUS Nem baj. Majd visszajön.
Rabszolga lesz. Vagy úr lesz. Így van ez.

Jön egy csapat katona, Mercenarius felugrik

CENTURIO Százados úr, a hullákat temetjük.
MERCENARIUS Folytatni.
CENTURIO Igenis.
CENTURIO Melyik út vezet Rómába?

Csönd

Csönd Kérdeztem valamit!

MERCENARIUS Ki a parancsnokod?
CENTURIO Százados úr, bocsánatot kérek,
a nevét nem tudom.
Nálunk nincs neve senkinek.

CENTURIO Remek csapat lehet.

A katonái nevetnek

MILES Hol iáboroztols?
MILES Itt. Mindenfelé.
CENTURIO Egész Rómában.
CENTURIO Hol? Nem hallom.
MILES Rómában. Tetszik tudni, ez a Fórum.
CENTURIO Hülye.

Jön nagyobb csapat Praefectus vezetésével

PRAEFECTUS *(Tiszteleg)* Üdvöz légy. Százados vagyok.
Rómába tartunk. Úgy hallottuk,
Rómában béke van.
PRAEFECTUS Rómában nagy, nagy béke van.

A katonái nevetnek

CENTURIO Ti is Rómába mentek?
Nevetés

PRAEFECTUS A kérdésemre tessék megfelelni!
Majd tisztességre tanítalak én!
Rómában béke van.
Ha nem tudnád, mi örizzük a békét - *(ordít)*
tűzzel-vassal, ha kell!

CENTURIO Mi nem ismerünk tréfát, igaz, fiúk?
Mi derekasan hadakoztunk,

a seregünk, az odalett,
mi nem tartunk már senkitől.
Nekünk Rómában jó nevünk van,
megillet a diadalmenet.

PRAEFECTUS Rómában múltja nincsen senkinek.
Nincs név. Sem érdem. Minden bűn
elévült.

CENTURIO A bölcs szenátus így határozott.
CENTURIO Rómából jöttök? Láttátok a várost?
Valóban olyan csodaszép?

PRAEFECTUS Ez itt a Fórum.
CENTURIO Nem lehet!

PRAEFECTUS Hogy hísinak?
CENTURIO Nem mindegy? Sehogy.
Menjetez arra, ott osztják az ételt.

CENTURIO A nevedet! A nevedet!
*(Dárdával meg akarja szúrni Praefectust,
lefogják)*
Nekem Rómában diadalmenet jár!
Én százados vagyok! Én százados vagyok!

PRAEFECTUS Én pedig ki vagyok? A gyilkosod. *(Int.
Centuriót ledöfik, az elnyúl.) (A
Centurio katonáihoz)*
A zsoldosaim lettetek.
Nem szabad gyilkolászni,
csak ha parancsolom.
Az ellátás egész jó.
Vezéreink a bölcs szenátorok.

PUGNATOR Engedd, uram, hogy eltemessük
szokásaink szerint.

PRAEFECTUS A többiekkel egy verembe.
Külön temetni nincs idő.

PUGNATOR Évekig együtt harcoltunk veled. Hadd
üssük dárdáját fölé a földbe.

PRAEFECTUS Ellopják. Itt mindenki lop.
Abból élünk mi is. Eléledgelünk,
míg van mit lopni. Nem lesz már soká. -
Minek is öltük meg a századost?

Csönd

Unalmas. Azt kell mondanom: unalmas. *(Leül)*
Tudom jól, ha majd egyszer nem
hát ti öltök meg engem. Öljetek meg.

Csönd

PUGNATOR Uram, nők vannak?

PRAEFECTUS Hogy nők? Vannak. Úgy van.
Máskálnak csapatostul, csapatostul
ütünk rajtuk, ha kell. De nem muszáj. A
hadnak saját matrónái vannak. Jut
fejadag. Közös a kondér.
Születnek majd a katonák.
Sokasodjunk! Legyen kit leölni!
Egészségünkre!

A katonák tanácstalanul állnak

Megfoghatatlan. Itt ülök,
bárki megölhet, tiszt lehet.
Es nem tesz meg. Nem tesz meg. Mi
van a fejetekben?
A tökkelütött, sötét fejetekben? Mi
van az én fejemben? Istenek, mi van
az én fejemben?

Jön nép, vének, férfiak, asszonyok, gyerekek, fegyvertelenek, megállnak	SENEX	Így érthetőbb már. Adj időt, uram. A főpapunkkal hadd tanácskozzom. - Fohászkodjék a nép, míg tárgyalunk.
MERCENARIUS		
Jövevények, uram.		
PRAEFECTUS Látom.		
MERCENARIUS		
Be kell sorozni őket.		
PRAEFECTUS Igazán?		
MERCENARIUS		
Ez így szokás, uram.		
PRAEFECTUS		
(feltápáskodik) Igen.		
Ha így szokás, hát így szokás.		
A véneket nem kell mindet leölni.		
majd éhen vesznek ügyis. Így szokás.		
A férfiak ezentúl zsoldosok.		
A béke őrei.		
A nők a közösbe kerülnek.		
Elvezetni őket.		
Katonák körülveszik a népet		
SENEX		
Tisztelt katonák, meg kell vallanom, hogy népünk eddig sosem háborúzott, ez népünk sajátlagos jellemvonása, mely minket más népektől elhatárol, és hagyományainkban gyökerezdik. Így rendelték egykor az őseink, isteneink adták nekik e törvényt.		
Ha áthágjuk, nemcsak a hagyományunk, de népünk sajátlagos léte is végéhez ér. Ámde az istenek végzése más. Mi nem hadakozhatunk.		
PRAEFECTUS		
Úgy hát legyilkolunk.		
SENEX		
Miért?		
Mi célja ép, szép, erős emberek népét kiirtani? Hasznodra válhat, amit tudunk. Ti háborúztatok, mi békés ipart üzve okosodtunk. A béke eljött. Ez a mi időnk.		
Megyünk Rómának hasznát hajtani.		
Miért kellene kiirtani minket? PRAEFECTUS		
Mert így szokás, öreg.		
Mert nem tudunk mást. Mert ez a mi szakmám		
Az a mi hagyományunk, amit itt látsz. Így rendelték a mi isteneink.		
SENEX		
Népünk huzamos tapasztalata, hogy sok isten is jól megfér, ha hagyják		
PRAEFECTUS		
Léteznek diadalmas istenek, a vérengzés övék.		
SENEX		
Most béke van.		
PRAEFECTUS		
A győztes istenek békéje van most.		
SENEX		
Te nem hiszel a győztes istenedben. Ha hinnél, rég megöltél volna már. PRAEFECTUS		
-		
Abban hiszek, hogy rosszat rossz követ, inséget újabb inség orvosol, abban hiszek, hogy öldöklés az élet, és nem hiszem, hogy elpusztul a rossz, mi én vagyok, ha hátulról ledöfnek. Válasszatok. Zsoldoslét vagy halál.		
SENEX		
Te nem hiszed, hogy ölni kell, uram.		
PRAEFECTUS		
Én nem tudok már mást. Hát gyilkolok. Ha bárki jön majd új koncepcióval, irigyen szabdalom szét bölcs fejét, mert feltalálta, amit én akartam.		
	SENEX	
	PONTIFEX	Ezek megölnék.
	SENEX	Én is azt hiszem.
	PONTIFEX	Be kell zupálnunk.
	SENEX	Istenünk nem enged.
	PONTIFEX	Népünk istene. Nem kívánja, hogy népe kivesszen.
	SENEX	Nem kívánja. Csakhow békeisten!
	PONTIFEX	Jóságos és megértő.
	SENEX	Békeisten.
	PONTIFEX	Rómában béke van. Ha béke van, Rómában máris ő uralkodik. PONTIFEX
	SENEX	Remélnünk kell, hogy így van.
	PONTIFEX	Ám, ha így van, a békeistent szolgálja a had, melynek mi katonái lehetünk. Ez kiváltság, ha úgy veszem.
	SENEX	A törvényeket átfogalmazom, de nem lesz könnyű munka, sőt nehéz lesz. Kevés a feleségem.
	PONTIFEX	Mennyi kell még?
	SENEX	Most van hét. Mondjuk legyen tizenöt.
	PONTIFEX	Elég lesz tíz is.
	SENEX	Iszonyú a munka.
	PONTIFEX	Vérszemet kap a többi pap. Nincs annyi özvegy és lány.
	SENEX	Tizenegy.
	PONTIFEX	Legyen. De máris hirdesd az igét!
	SENEX	Népem! Én népem! Isteneink üzennek, figyeljetek!
	PONTIFEX	A nép köréje gyűlik
	SENEX	(reszket, körbeforog, áhitattal nézik)
	PONTIFEX	Üzen, üzen a főisten, üzen. Rómából üzen ő, hol béke van már, ott ül a trónján láthatatlan istenünk jóságosan és vár minket, a népét. Siessetek! Ezt kéri ő, a Jó. Előttünk jár ő, lépteink előtt. Hová igyekszünk, ő már ott lakik, S békével áld meg, mert békét teremtett. De azt kívánja: ott is mi legyünk választott népe. Ügyeljünk a rendre. Békét őrizni, őt védeni, fogjunk fegyvert, hogy békéjét ne háborítsák. Mert választott népe vagyunk. A népe. Mi őt őrizzük. Minket pedig ő. Így volt ez mindig. Így leszen örökké. Főistenünket védjük. Minket ő.

	Választott népe, ragadd meg a fegyvert! övé. s általa miénk az idő! <i>(Elszédülve lerogy. Csönd)</i>		sok nemzedék emelte: kőre kő lassan került és verejtékesen! Nem döntheted le néhány 'könnyű szóval!
SE N E X	A főisten üzent. Áldott legyen. Daloljatok hát hálaéneket!	PONTIFEX	Elfogni őket!
	<i>Morgás, mocorgás, páran a árteltüket ütögetik</i>	IUVENIS	Mi fogjuk el őket!
IUVENIS	Mi fegyvert soha nem fogunk, ez isteneink parancsa. Így tanultuk. A fegyver szennyez, fertőz. Fáj a fegyver. Mi fegyvert soha nem fogunk. A népünk soha nem hadakozott.	SACERDOS	Éladtátok a népet, ókul árulók!
SE N E X	Hallottad, mit üzent. főistenünk.	SE N E X	Észmén rágódó öngyilkos puhányok! Vakok! Romlásba döntitek a népet!
IUVENIS	Ilyet ő nem üzenhetett.		<i>Verekedés. A zsoldosok kezéből kiragadott fegyverekkel kaszabolják egymást, a zsoldosok nézik. Sok a hullá.. Nők sikoltoznak. Hirtelen vége. Nők és gyerekek bőmbőlnek. Senex, Iuvenis, Sacerdos is hullá. Pontifex kétségbeesve áll</i>
SE N E X	Istentelen! Nem tudod, mit beszélsz! A főpap által szólt az isten! IUVENIS	PRAEFECTUS	A nőket elvezetni.
	Lehet, hogy rosszul hall a főpapunk.		<i>Zsoldosok kihajtják a visító nőket és gyerekeket</i>
	<i>Riadalom.</i>		Megmondtam: győzedelmes istenek békéje van most. Kár, hogy igazam volt. <i>(Kimegy, a többi zsoldos utána)</i>
SE N E X	Kiátkozunk, fiam, vigyázz!	MERCENARIUS	Jönnek még hullák. Erzem. Ma súlyos déli szél fúj. Ilyenkor :sok a hullá.
IUVENIS	Békét adó főistenünk előtt én büntelen vagyok, akar népem.	PONTIFEX	Népem volt. Volt népem. Az ősidőkben. Az ősidőkből nyújtózom idáig. Lehet, hogy még csak meg se tébolyodtam. Engem csak holtak értenek. Utolsó vagyok, aki éri e nyelven. Ha följegyezném, nincs, aki megértse, ha följegyezném kihalt nyelvemen késő koroknak okulásul. Így végzi minden nép, tudom. Hiába szólnék, nincs szavam. Minden tanítás hasztalan. Hiába halnak ki a népek. Hiába látom, amit látok. Nagy átok ez, mert ez az átok: ki él, beszéde súlytalan, s csak súlytalan beszédet ért meg. <i>(El)</i>
PONTI FEX	Az ősidőkben. mielőtt fűistenünk a beke hite lett. halált is osztott. Újra törvény lehet a halálbüntetés!	MILES	Ézt mindet minekünk kell elkaparni?
	<i>Felháborodás</i>		<i>Jön Rector, emberek</i>
IUVENIS	Én jobban hallom istenünk szavát. Ilyen törvényt ő nem kíván mitőlünk. Ha fegyvert fognánk érte, mint a többi főistenért a népeik, a béke főistenünket elhagyná örökre. egy lenne ő az istenek között. s mi nem igazhatnánk le másokat szelid módunkon: szép kereskedéssel!	RECTOR	Ez itt a Fórum. Tessék körbenézni. Ez itt a híres kőlap, erre hágott Brutus a szörnyű gyilkosság alatt, még látni rajta Caesar sűrű vérért.
	<i>Helyeslés</i>		<i>Körbeállnak egy kőlapot</i>
SE N E X	A lázadást javaslod netalán? Békétlenséget? Testvérgyilkolást? Mert amit hirdetsz: polgárháború.		A városnézést ezzel befejeztük. Az érdeklődők díjazás fejében további részletekről értesülnek.
IUVENIS	Én éppenséggel békét hirdetek. Amit hirdetnek mind a véneimk és mind a papjaink, azt hirdetem. Csak felmondom a leckét, mint a vizsgár. Amit tanultunk nemzedékek óta.		<i>Páran közrefogják</i>
SE N E X	Lázadsz, és lázadónak nincs helye köztünk. Fegyvert fogtál ellenünk, szófegyvert! Súlyosabbat, mint az érc! Száműzve légy a háborús világba!		Pénzt, sajnos, nem fogadok el továbbra sem,
SACERDOS	Ahhoz a papság ítélete kell.		Nem létező királyok képe mit sem ér, aranyat enni sincs még gusztusom.
PONTIFEX	Kiátkozom e lázadó fiút és mindazt, aki vele elbitangol.		<i>Zsákokból étel kerül elő, Rector turkál, elteszi az iszákjába</i>
SACERDOS	A főpap nem hozhat ítéletet a papság és a vének ellenében.		Menjünk tovább. Ott főtt, a Vesta-templom páratlan ión oszlopfői álltak, s odébb, a Quirinalison a nevezetes dór oszlopfők, és amott a csodálatos korinthisziak.
PONTIFEX	A lázadó pap bűne százszoros. Az ósi törvényt újra felidézem. Meg kell kövezni! Istentagadó!		
SACERDOS	Törvényeinknek büszke palotáját		

Emberek nézelődnek

A Juno-templom, mint ez köztudott, kereszthajós volt, csodás küllemét Árkádiából hívott mesterek mesteri módon árkozták ki egykor. Nem itt, hanem a hídon túl, amott. A híd függőív megoldású volt. Nehéz volt szétrombolni, tanúsítom, de társas, megfeszített ténykedésük végül is teljes eredményt hozott: a híd ma már sehol sem látható.

Emberek bólogatnak. Bekúszik Avena

ADVENA

Emberi hangok! Hangok! Emberek! Segítsetek Rómába eltalálnom, Rómában laktara. Rómába igyekszem!

RECTOR

A Fórum ez, jóember. Hazaértél.

ADVENA

Ez Róma! Istenek, hogy ezt megértem! Itthon vagyok! Látom a Fórumon a dolgozó nép gyülekezetét, az oszlopcsarnokok közt szobrok és virágok, zöld gyepek, árnyas ciprusok, a házam kies pálmaligetében szerelmem int felém derűsen - megjöttem hozzád mégis, annyi véren és veszedelmen át - most boldogságom csúcán könnyű szívva térek meg őseimhez Róma porába. *(Meghal)*

RECTOR

A római föld befogadja őt.

ULLUS

Mitől van ennyi hulla itt?

RECTOR

A háborúban elesettek ők, mert Rómában sajtárságos a klíma, a holtak épen tarthatók sokáig. Elmondom annak, akit érdekel és velem jön a Campus Martiusra, mert onnét indulnak a fön szelek. *(Rector az emberek egy részével el)*

SOLLERS

Ez itt a kő. Hát itt ömlött a vére a híres Caesarnak. Páratlan emlék. Értéke is lehet még. Elviszem. *(Megragadja, nehéz)*

Ne bámészkodj, segíts elrejtennem!

PERITUS

Ósi szokás minálunk, hogy az új király csak akkor lesz király valóban, ha elődjének véréből sötét kövön lép fel a trónusára. Rómában is lesz egyszer még király.

Ketten kiviszik a követ

PIUS

Rómát akartam mindig! Látni vágytam! Csodáiról hallottam, gyűjtöttem a híreket, a porba vonalaztam térképét, most is kívülről tudom! Lakott világunk központja, az ember isteni alkotása, szellemünk győzelme volt - már sose láthatom!

PRUDENS

Jókor jöttél, mert Róma a hazugság centruma volt. Pompája, csillogása, fejlett kereskedelme, összehangolt jogrendszere, szilárd törvénykezése, tartósnak hitt szokásai, a temetés, a születés, a vallás kultusza, kultúránk egésze az ember önvakítására szolgált. Míg Róma megvolt, azt hitték lakói, hogy lehet élni ezen a világon;

az államiság fényétől hülyén azt hittük: nem érvényes már a törvény. A törvény az, hogy tévedés az élet. A lét bűnös hibájából születünk, minket az örült anyag álmodik. Ideje már, hogy felfalván magunkat e tévedést a feledésnek adjuk.

ARDENS

Otthon akarok lenni a világban!

PRUDENS

Akarni, azt lehet. Sokan akartak, és terméketlen romhalmazzal emeltek. Otthon leszel, mihelyt a csontjaid sakálok bendőjében melegegnek.

ARDENS

A csontjaimban jégkorszak tanyázik, bölcs vagy valóban. Lesújtó a látvány. Világégés nagyobb már nem lehet. De én a jövőt látom. Élesebben, mint ezt a pusztát. Átmeneti semmi, amiben élünk. Számtalan

alkotni képes, tette éhes ember rohan Rómába új hazát emelni. A rossz hagyomány porba dőlt. Mi tiszta tudattal indulunk. Az újat könnyebb a semmiből teremteni!

PRUDENS

Ha lesz valami, az lesz, ami volt.

ARDENS

A győzhetetlen életvágy sosem volt, hatalmas, boldog államot teremti!

PRUDENS

Úgy jó, ahogy van! El ne rontsd nekem! A baj forrása az, hogy célotok van. Addig jó, amíg céltalan az élet!

ARDENS

Csak az beszél így. aki már evett ma!

PRUDENS

Most jó. Most semmi el nem ködösíti anyagcserélő létünk lényegét. Egyébként három napja éhezem. Már nem fáj. Mondják: akár hetekig éldelegél az ember.

ARDENS

És ha nem?

PRUDENS

Ki mondta, hogy sokáig él az ember?

PIUS

Nem ettem én sem! De hát élni kell!

FERVIDUS

Én láttam dögvészt, éhezést, láttam halált, és láttam jární bénát, láttam felkelni tetszhalottat és láttam visszazonni végtagot. Csodákat láttam. Láttam, hogy a hit a legnagyobb kincs: el nem vehető. Én másban nem hiszek, csakis a hitben, mindegy nekem, milyen, csak esztelen legyen: mennél örültebb, tébolyultabb, annál hitebb, annál mindenhatóbb. Im, itt e kő. Lehet, hogy házi isten. Kőbálvány. Vagy csak amulett. Aminek véled, az. Fölszentelem: legyen az öröd. Legyen a tiéd. Csak higgy e kőben, s meglesz mindened. Ha enni kapsz ma, köszönd meg a kőnek. *(Nyújtja a követ Piusnak)*

PIUS

Edd meg a követet, ha van fogad még és ki akarod köpni mindahányat.

FERVIDUS

(leteszi a földre)

Tessék. Nem bánt. Ne dobd el. Neked adtam.

Nem lesz barátod nála hűségesebb és nem lesz nála gyöngédebb szeretőd. Tapasztalat kell, valódi tudás, hogy erőt adjon tudott gyöngeséged. és meglásd benne azt, ami a lényeg.

Katonák jönnek balról, kondérokot cipelnek, kiviszik jobbra.
Mögöttük név lohol

PRUDENS

Meghozták az ételt!

A jelenlevők rohannak a kondér után. Katonák sorba-állásra
taszigálják a népet, a sor a szín közepéig húzódik. Lökdösődés

PIUS

(felveszi a követ)
Ha kapok enni, hiszek majd a kőnek.
(Beáll a sorba)

NEBULO

Ma húst is osztanak.

LIBERATOR

Maga csak ne tülekedjen, hallja?

CIVIS

Az ilyet ki kell lökni.

FUR

Senkit sem engedünk előre. Mi van ott, elől?
Ne engedjenek oldalról!

CIVIS

(Liberatorra mutat) Maga másodszor áll sorba!
LIBERATOR
Hallatlan! Honnan veszi?

CIVIS

Az előbb a Quirinalison osztottak kaját, ott
láttam magát is. LIBERATOR
Ha így lenne, maga is másodszor állna sorba.
FUR
Hátul van a sor vége! Nekünk már nem fog
jutni a sűrűjéből! HASTATUS
(Nebulóhoz) Nyisd ki a szádat.

Nebuló kinyitja, Hastatus belenéz, majd megtapogatja
karizmaít

Menj előre, kérj magadnak tripla porciót, meg
dárdát meg sisakot és gyere vissza. NEBULO
Köszönöm, uram! (Elrohan jobbra)

Civis kitér a száját. a karizmaít mutogatja, Hastatus
visszalöki a sorba. Jön Peregrinus

Merre van Róma, emberek?

Nevetés

Merre van Róma? Róma! Róma! Róma!

FUR

Állj sorba, különben nem kapsz kaját.

Jön Zsanus

INSANUS

A barátomat keresem.

CIVIS

Tessék sorba állni.

INSANUS

Mi az, itt ételt osztanak?

FUR

Mit gondol, temetésre várunk?

INSANUS

Akkor hát itt van. Ó osztja az ételt.
Jószívű. Nagylelkű. Az én barátom.
(Előreindul)

FUR

Fogják meg! Soron kívül nem lehet!

Insanust a sor végére lökdösi

INSANUS

Én ismerem! Régóta!

FUR

Persze. Én is.

CIVIS

Hát nem a szenátustól kapjuk az ételt?

[INSANUS

Minden jó tőle származik!

FUR

A rossz is.

INSANUS

Igen! A rossz is! Minden! Ismered?

FUR

Együtt jártunk a rosszlányokhoz.

LIBERATOR

Kit ismer maga'?

FUR

(Insanusra mutat) At ilyeneket. Süsü. Sok
ilyen van.

Zsanus Peregrinust bámulja

PEREGRINUS

Mit nézel? - Mit néz rajtam? - Mi ba-
jod van?

INSANUS

Próbára tettél! Hullá, voltál,
de tudtam, hogy csak átmenetileg! (Peregrinus
lába elé veti magát, a lábát csókolgatja,
Peregrinus elugrik)

INSANUS

Nézzétek! Ó az! Megtaláltam!

PEREGRINUS

Segítség! Fogjátok le! Tébolyult!

INSANUS

Augustus ó! A méltó! Megjelent
és visszaadja múltunkat! A várost!

PEREGRINUS

Nem igaz! Én csak Rómát keresem!

INSANUS

Megváltó!

LIBERATOR

Megváltó?! Az én vagyok!

LIVIS

Mi vagy te?

LIBERATOR

Isten. Psssszt. Ez nagy titok még,
rangrejtve járok és megfigyelem,
hogy kit lesz érdemes megmentenem.

INSANUS

Ismerj föl! Én vagyok, a hived!

PEREGRINUS

Nem! (Elrohan)

INSANUS

Ne hagyj itt! Végre Megtaláltalak!
(Utánarohan)

FUR

Mit mondott, kit keres?

CIVIS

Valaki méltót. Augustus nevűt.

FUR

Az augustus, az méltó. Latinul.
Latin az ipse. Rögtön; látni rajta.
A latinok közt sok a buzeráns.
- Mi van ott, elől? Éhesek vagyunk! CIVIS
Én latin vagyok! Büszke nép vagyok!
Ne sértegy! Én Rómában születtem!
Bizonyosság rá atyai arnuletem!

FUR

Mutasd, különben nem hiszem.

Civis az amulettet keresi, nem találja

CIVIS

Ellopták! Tolvajok! Segítség!
Adjátok vissza! Nincs értéke semmi, csak
az, hogy én viseltem!

HASTATUS

Fogd be a szádat. (Dárdával megböki, Civis sír)

FUR

Ne bömbölj. Nesze. Itit van. (Nyújtja az
amulettet, Civis bámul)

Tolvaj vagyok. Most mit bámulsz? Neked csak egy ilyen van, én akármikor szerezhetek. Tessék. Vedd vissza, kérlek, csak azért loptam el, hogy gyakoroljak.

Civis elveszi, elrohan

LIBERATOR
(kiáll a sorból)
Megjöttem, lássatok meg, emberek! A főisten szült engem, és a béke olajágából bosszúálló fegyvert kovácsolt, hogy a bűnben én legyek a fény, az út, a szépség és igazság!...

FUR
Már megint tolakodnak, oldalról! Taszigálják el őket! Később jöttek!

Lökdösődés. Új sorbaállók érkeznek, beállnak a sorba. Jön Nebuló dárdával, sisakban

NEBŰL6 (Hastatushoz) Itt mindenki azt hiszi, hogy ez meg az, hogy így meg úgy. Hogy majd ilyen jó lesz meg olyan jó lesz. Hogy mindenki úr lesz, azt hiszik. Pedig itt rend lesz. Rend bizony. A cészárok és szenátorok, a próféták és néptribunok csak jönnek-mennek, jönnek-mennek, úrból rab lesz, a rabból úr, kölyökből agg, az aggból hulla, de pribékre mindig lesz igény, a pribékre mindig jó idő jár. (Élégedetten meg-törli a száját, böfög)

FUR Ezek itt már másodsor állnak sorba! Ez nem igaz_ ság!
Ez nem demokratikus!

Lökdösődés, Hastatus és Nebuló dárdával bökdös, jajgatás

PUER ügyes fiú személyemben gazdát keres, gazdát keres! Tudok írni, főzni, ásni, tudok dárdát hajigálni, megegyezés szerint leszek férfi vagy nő, kövér, keszeg, személyemben ügyes fiú gazdát keres, gazdát keres!

VENDITOR Házi istenek minden méretben, minden színben, kiárusítás! Van kőbálvány, fajupiter, kavics-isten, házi manó, van szent jáspis, mammutagyar, bölénycsorda ürüléke, megvédenek éhezéstől, lidércektől, szellemektől, kergekörtől, ellenségtől, széltől, fagytól, emberektől, rossz emléket eltörölnék, jó emléket sugalmaznak, gyorsan ölo mérég is van, illatos vagy szagtalan, házi istenek minden méretben, minden méretben, minden színben! ...

ANUS Kitűnő kapcsolataim vannak - enyém a szenátus, enyém az ellenzék - tisztelnek az óslakók - kedvelnek a jövevények - szakmámnak elismerten nagy tekintélyű mesterasszonya vagyok - protekcióval honorálok azon vállalkozó szellemű férfiakat, akik a slompos két heréről, leányörzés céljából, a biztos jövő reményében lemondani hajlandók!

LIBERATOR
A megváltó vagyok, s a bűnöket kiűzöm lelketekből, lelketlen bűnösök! FUR (integet) Ide! Hozzám!

OCCULTATOR
Rossz hír: még mindig nincs pénz.

FUR
Valami csereérték csak van!

OCCULTATOR
Semmi. Ehető bogycsok, lerágott kecske-csont, párolt kaktusz, ecetes pálmabor. Egyéb semmi.

FUR
Figyeld tovább, mivel fizetnek - lehet, hogy van már pénz, csak mi nem tudjuk.

OCCULTATOR
(halkan, koponyát mutatva) Elloptam egy bálványb. FUR

OCCULTATOR
Valami halhatatlan isten koponyája?

OCCULTATOR
Nem tudom. Azt mondták, bálvány.

FUR
Pérez kéne, pénz, pénz! Eriggy a sűrűjébe, figyelj!

Occultator elvész a tömegben. Jobbról katonák üres kondérokot cipelnek át a színen, lefelé fordítva, eltűnnek baloldalt, sokan loholnak utánuk

Mi az, nincs több kaja?!

Tömeg átrendeződik

ULLUS
Ne menjünk el, biztosan hoznak még; Olyan nincs, hogy éheztesse!

PERITUS
Itt kell maradni. Ezek szerint ugyanis itt osztják az ételt.

SOLLERS
Álljunk itt holnapig?

PERITUS
Ha elmegyünk, nem találunk vissza. Ezek a romok teljesen egyformák. Sehol egy tájékoztatósi pont.

SOLLERS
Ők is eltévedhetnek a kondérral. Honnan tudják holnap, hogy ma errefelé osztottak ételt? Ok se találnak ide!

A tömeg egy része el, más része marad

LIBERATOR
Nem hallgattatok intó szöveget, legyetek átkozottak, nyomorultak!

ULLUS
Mit óbégat ez?

LIBERATOR
Ím, megjövendölöm: a katakombák nyílásain bűzös lé, gennyes ár bugyog elő, s a fertőző özönvíz megfojtja, elsodorja, aki él még!

ARDENS
(csoportnak magyarul)
Egyenlők, társak lévén olyan Rómát építünk, ahol minden háború és rabság lehetetlen; nincs tekintély; sem pénz, sem vallás, mert a ráció, a fegyelmezett életszeretet sosem volt, boldog állapot terem! De értsétek meg: ha a bizalom, az önzetlenség nem hat át azonnal, ha féltékenyen méregetjük egymás vékonyka fejadagját: hány dekával kapott a másik többet és miért; ha bandákba verődünk és erővel raboljuk el a többiek motyóját, s így őket szintűgy bandákba szorítjuk, a méltatlan kényszer tesz eszközzé s tovább győtrődünk értelmetlenül!

CARNIFEX
Figyelj rám, szónok! Hóhér voltam egy-kor...
TÖBBEN
Hóhér! Hóhér! Hóhér!

CARNIFEX
Hóhér vagyok, s a hivatásomat lángoló szenvedéllyel szeretem. Az akasztás utáni nyaktörést segédeim végezték hajdanán, a háború előtt, mely korra furcsa vigyorba rángva gondolunk és nem hihetjük, hogy romtalan város is létezett benne velünk, aki, lám, megoldhatatlan rejtély mai eszünknek. Egykoron tehát az elitéttel töltöttem az éjjelt az akasztás szép hajnala előtt, s megtudtam ezt-azt róluk és magamról. Azt mondom, szónok: én repesve várom, hogy helyreálljon mindaz, ami volt,

	állam legyen az. állam, én pedig, mint állam-létünk szentje, újrakezdjem a siralomház hűvös rejtekében az őszinte és mély beszélgetést. Hívlak hát, szónok: vitázzunk utolsó percedben. mert addig megzavar és kínos füllentésbe kényszerít életvágyóan vak természeted.	Mondtam nekik, hogy béke van, most már jöhetnek. Nem hiszik. CAVERNA Meleg van! Érzed?
ARDENS	Nem félek tőled. Én már senkitől. Magamtól félek, amióta téged magamban fölismertelek. Am lehetetlen olyan világban lakni, ahol az ember nem több, mint pusztá törvényvégrehajtó. Minél nagyobb a törvény, csak annál embertelenebb. Nézzünk körül! Mit látunk adatott, azt látjuk-e valóban? Kí képes a felfogott világ törvényeit belátva holtig élni? De van gyakorlatunk, s ki tudja, mért: mindenki jobb, mint lennie kellene. Jobb vagy te is, mert nem hiszed, hiába is daráló, nem hiszed, hogy meghalunk. A nemtudásban van minden bizalmam! Így bízom én magamban is, mióta tudásomat. mert gátolt, elvettem. Ma nincsen múlt és nincsenek halottak. Te hóhér nem vagy: hóhér sose voltál, én jó nem voltam, s most sem vagyok az, es nem volt Róma. Róma lesz csupán.	ARUM Vérszag. Hullaszag. CONDITUS Adjatok ennünk! Élezünk a mélyben. Csak víz van. Tó. Kik lebuktak a tóba, fel sose jöttek: kopolyút növesztve élnek a boldog, mély birodalomban. <i>Hastatus a nyílásba döfkeödi a dárdáját</i> ARUM Még háború van. Kcprán volt kijönnünk. CAVERNA Hát visszamenjünk? ARUM Vissza, vissza, vissza. <i>Rémülten csúsznak a földön, tapogatózva</i> ULLUS Túl sokan élnek itt A föld alatt is! Törvény kell! Törvény, hogy az óslakókat illeti csak az ingyenkonyha, mások ne kapjanak, ha nem dolgoznak érte! NEBULÓ A szenátusnak hírül kéne adnunk, hogy odalent is verbuváljanak. CONDITUS Szenátus? Van szen.tus? Béke, béke! Meg mondtam én, itt fönt már béke van! Lesz éteI, minden ¹ esz, a többi nőt is hozd fel magaddal, kurvák kellene, etet van. szerelem van, bele van! (<i>Megragadja Cavernát, aki sikoltozik, menekülne</i>) ARUM Megvédelek! Megvédelek!
TIMIDUS	Ez nem is Róma! Elvittek előlünk!	
ULL'PS	Mondják: megvan meg minden palota, csak elrejtették, El van ásvamind! TIMIDUS Az sincs kizárva, hogy ez Afrika. Csak azért mondják hivatalosan, hogy ez itt Róma, nehogy odamenjen mindenki. Minket megcsalt valaki, minket átvittek Afrikába.	
ULLUS	Hajón? A víz alatt? Mikor? Hogyan?	
TIMIDUS	Ók tudják. Megvannak a módszereik.	
LIBERATOR	Elnyel a föld és nem ereszt ki többé, a rom, hol állunk, fölétek borul égnek! <i>Megnyílik a föld, két férfi és egy nő mászik ki. Elszörnyedés</i> Megnyílt a föld! Megnyílt a föld! (<i>Térdre esik</i>) <i>Csend, azok hárman hunyorognak, tapogatóznak</i>	
ARUM	Zaj volt. Most csönd. Semmit se látok.	
CAVERNA	Én sem.	
CONDITUS	Hogy fáj a fény!	
ARUM	A fülbe vág, dobog!	
CAVERNA	Emberszag. Mennyi szag! Sokan lehetnek.	
CONDITUS	Tudjuk, hogy láttok minket!	
ARUM	Ne bántsatok!	
CONDITUS	Bámultok ránk! - Én rejtegettem őket. Ott lent lapulnak. Évek óta már. Sokan. A gyermekek vakok, tapintásuk, szaglásuk zseniális. (<i>Feltérdel</i>) Már kezdték látni. Foltokat. Csak néha járok le közéjük, élelmet hordok, híreket.	
		ARUM Még háború van. Kcprán volt kijönnünk. CAVERNA Hát visszamenjünk? ARUM Vissza, vissza, vissza. <i>Rémülten csúsznak a földön, tapogatózva</i> ULLUS Túl sokan élnek itt A föld alatt is! Törvény kell! Törvény, hogy az óslakókat illeti csak az ingyenkonyha, mások ne kapjanak, ha nem dolgoznak érte! NEBULÓ A szenátusnak hírül kéne adnunk, hogy odalent is verbuváljanak. CONDITUS Szenátus? Van szen.tus? Béke, béke! Meg mondtam én, itt fönt már béke van! Lesz éteI, minden ¹ esz, a többi nőt is hozd fel magaddal, kurvák kellene, etet van. szerelem van, bele van! (<i>Megragadja Cavernát, aki sikoltozik, menekülne</i>) ARUM Megvédelek! Megvédelek! <i>Hastatus felnyalabolja Arumot</i> HASTATUS Viszünk a szenátushoz vallani. (<i>Hastatus, Nebulo el az ivöltöző Arummal</i>) SOLLERS Itt állt a házam. Ez a házhelyem. Mi alatta van, az ia az enyém. PERITUS Tanúsítom. Itt állt. ház). Ili. Semmi se szent, csak a házi istenek. ARDENS Minden mindenkié! Ez új világ! Miért hagytátok elhinni szegényt? Ne bántsátok a nőt ANUS Mért? Húsa van! Élő hús! Érték! Nincs érték nagyobb! Onzetlen lévén. nektek hizlalom fel, hogy húsából mindenki részesüljön! (<i>Anus pár férfinál elviszi a sikoltozó Cavernát. Conditus vizsámászik a lyukba</i>) ARDENS Ezt nem lehet! Emberkereskedők! <i>Őt is lefogják páran</i> CARNIFEX (<i>Ardenshez</i>) Tökéletes az élő. Lehetőség szunnyad izmaiban., Szép rajzú csontjai a legnagyobb csodáról vallanak: ki tudja, honnan, é- ki tudja, merre áramlik benne vérgént az idő, mely nélküle nincs, ő szüli meg azt is, míg él, s majd meöli, a mérhető időt holtában vég! g visszavonva. HANGOK A hóhér! Bölcsen szól! Mert ő a hóhér!

- Szent ember! Nézz meg jól! Azt
mondom én,
hogy jól beszélsz! - Jólelkű ez a hóhér,
boldog lehet, kit kezelésbe vesz!
- Folytasd, hóhér! Kíváncsiak vagyunk!

Ardens szabadulni akar, nem engedik

CARNIFEX

(Ardenshez) Tökéletes vagy. Tökéletesebb a
csontvázad lesz, ama végleges
tökély, az emlékműved, az életcélod, ha
minden túlzó mozgás elcsitulván
a természet megbékél önmagával.

INSANUS

(berohan) Itt vannak! Megjöttek! A gályák a
Tiberisen úsznak! Elelemmel
és katonákkal rakva! Fővezérünk,
Augustus megmenti az éhezőket!

Mindenki kirohan Insanus után, csak Pius marad

PIUS

(a kezében levő követ nézi)
Azt mondta: házi isten. Csak kő. Egy
kődarab.
örültek! Tébolyultak! Bolondok!
Eszelősek!
Senkim sincs. Nincsen senkim. Didergek.
Elveszek.
De hátha mégse kő ez. Túl szép.
Tenyérmeleg.
Nem éri fogom, de ő tart, kézen fog
és vezet.
Talán bűvös erővel anyám vezérel engem, s az
istenek, sorsomnak örök tudói, bölcsen e
csöndes kőbe zárták a titkot, hogy
megértem
csiszolt formája szózatát, mely megvéd,
hogya sejtem:
mily bűnért és hogyan kell bolyongva
vezekelnem_
Ritmikus erezet vonaglik benne, szinte
lúktet, hiszen talán él, s lehet, hogy
őszerinte
én, én nem élek, vagy csak romlékony
mása volnék
az ő létének - s ő is talán csak tiszta
emlék
valami másról: mélyebb, régen volt, lassú,
álmos,
dallamos vonulásról, mely ott történt, ahol
most
a Fórum áll - s bár nincs ma Fórum,
mégis, ki tudja,
hátha e kő a lélek görceit mind megoldja. *(El)*

Tömeg jön

PRAECO

(dobol) A bölcs szenátus úgy határozott,
hogy bandákba verődni nem szabad, mert
Rómának a rend az érdeke.
A gyilkolás halállal büntetendő.
A tolvajlás halállal büntetendő.
Dolgozni kell. Mindenkinék.
Mindenkinék. Mindenkinék.

CIVIS

De mit dolgozzunk? Folyton éhezünk!
Éhen vesszünk, míg megérik a termés. mit
senki sem vet - ki fog hát aratni? Dobold
ki, mit tegyünk!

PRAECO

Nos, erre nézvést
nem kaptam közhírré-tenni-valót. *(Dobol)* A
bölcs szenátus úgy határozott, hogy
Rómának a rend az érdeke... *(El)*

CIVIS

Hát hol az a szenátus? így meg úgy, hogy ezt
tegyük meg azt tegyük. De ők,

bezzeg ők soha, sehol se láthatók!

TIMIDUS

Ne szidjuk őket. Biztosan
megtesznek értünk mindent.

CIVIS

Kicsodák?
Még azt se tudjuk, hogy nevezzük őket!

TIMIDUS

A testőreik, jönnek!

Jön Nebulo, Mercenarius

VENDITOR

Nincs víz! A kutak elapadtak! Mikor
intézkedik a bölcs szenátus?

RUSTICUS

A kecskéimet elrabolták!

COLONA

Terhes vagyok, mert megerősakoltak!

Kiabálás. Nebulo és Mercenarius dárdával szürkálja őket

MERCE'NARIUS Pofa be! Mindjárt jön a szenátus! De
üvöltözve nem lehet! Tessék várakozni, mert jön a szenátus!
HANGOK Jön a szenátus! A szenátus! Jönnek!
NEBULO Kuss!

Csönd

(Mercenariushez) Tényleg jön a szenátus?
M,ERCENARIUS Valahonnan valahová biztosan.
NEBULO Lépjünk meg. Ezek itt túlzottan éhesek.

Mercenarius és Nebuló indul, a tömeg bezárul körülöttük

Hé, em' erek! Mit akarnak? Mi csak ide megyünk, pár lépés,
mi a szenátust őrizzuk, a szenátusi palotát! Ezek a hullák,
ezek jelzik, hol vagyunk! A lázadókat közszemlére tette ki a
bölcs szenátus! Nézzétek, okuljatok!

*Tömeg kinyílik, Nebulo és Mercenarius pár lépéssel obébb
megáll*

Na. Ez itt a palota. Tilos belépni. Tilos háborgatni a
szenátust.

Tömeg kissé hátrébb húzódik

Ha nem jön a szenátus, ezek ám kinyírnak minket!
MERCENARIUS Hát igen.
NEBULO Mit tegyünk?
MERCENARIUS Orkődjünk.
Jön' IV., V., VI. Szenátor, katonák, megállnak

IV. SZENÁTOR Mi ez a tömeg?

V. SZENÁTOR Ezek is kérelmezők lesznek.

IV. SZENÁTOR Egek.

VI. SZENÁTOR Muszáj meghallgatnunk őket,

IV. SZENÁTOR Ezek se fogják elhinni, hogy nem fosztottuk
ki a gályákat, amelyek nincsenek.

VI. SZENÁTOR Szigorral kell fellépnünk.

Kissé előrelépnek

MERCENARIUS Ne tovább!

NEBULO Ez a szenátusi palota. Ülésznek odabent.

V. SZENÁTOR Ülészünk? Odabent? Hogy mi odabent
ülészünk?

IV. SZENÁTOR Ezek is a mi testőreink? MERCENARIUS Ók a
szenátorok. Ezt most megúsztuk.

NEBULO Ezek újak. Hova lettek a régiek?

MERCENARIUS Mindegy. Szenátorok, az a lényeg.
NEBULO Rátok vár a tömeg, szenátorok! Csupa kérelmező.
Előszobáznak. Éhesek.

V. SZENÁTOR Tudjuk. *(Sóhaj)* Lássunk neki.
ANONYMUS Sorbaállni! Csűrhe! A szenátorok meghallgatnak
kegyesen. De csak halkán, sorban, illedelme sen!
Fegyelmezteid!

Lökdösődés, katonák dárdával böködik a népet

NOBILIS

Mi ősi arisztokraták vagyunk, miénk a föld, a jog, a születésünk révén. Adjatok írást, hogy az állam a régi jog szerint fog szerveződni, cserében hirdetjük, hogy igenis törvényes ez a mostani szenátus.

V. SZENÁTOR

Adnánk mi írást szívesen. A törvény - akármilyen, csak hathatós legyen - a leghőbb vágyunk. Jó lenne, ha volna erőtök. Majd ha lesz, tárgyalhatunk. NOBILIS
Az örökösödés az állam elve!
A legfőbb jog, mit békeesség követ! Ha nincs e bölcs jog, úgy hatalmatok kétségbe vonható, szenátorok!

Eltaszigálják

RUSTICUS

Parasztok vagyunk. Mindent elraboltak tőlünk a katonák!

IV. SZENÁTOR

Nahát, nahát!

RUSTICUS

Ti tettétek, szenátorok!

IV. SZENÁTOR

Ne mondd!
.erőfeszítést igényel, amíg ilyesmi többé nem fordul elő.
E célból ténykedünk. Ha támogattok, ilyesmi többé nem fordul elő, s bizonytal felvirágozik a parasztság.

Eltaszigálják

ANUS

A szajhának jogot kell adnotok és védelmezni őket, hiszen érték a női test: az állam támasza, uralmatoknak fő garanciája. Jelet kérünk, megbízható jelet,
mit véd a törvény, s barlangunk előtt borzongjon meg a férfi, és a város szentélyébe, felszentelt szüzeinkhez e jel taszítsa, jogos törvény szerint. Stürgösen kell a törvény! Pénz a test, forgatni kell, míg vannak rá vevők, ne várjuk meg a devalvációját, mert egy-két év, és kipusztul belőle az ifjúság: az aranyfedezet.

VI. SZENÁTOR

Milyen jelet kérsz?

ANUS

Mindegy. Parazsat vagy tükröt. Ahogy máshol is szokás. De legyen minden más jel büntetendő! Enyém legyen a monopólium!

VI. SZENÁTOR

Tiéd. De mindent, amit elkotyognak a páciensek részegen, hülyén, jelentsd nekünk.

ANUS

Jelentem, jó uram, természetes. Mióta élek, üzöm az ipart, van gyakorlatom. De adjatok herélteteket fegyverrel, élelemmel.

VI. SZENÁTOR Intézkedünk.

Pár katona el Anusszal

LIVIS

Az őslakók nevében! Legyenek rabszolgák mind a késve érkezők, különben túl sokan leszünk!

V. SZENÁTOR

No, persze.
De ki jön későn, ki jött túl korán? Volt már javaslat néhány: legyenek szolgák a szőkék - vagy a feketék; a kékszeműek - vagy a kopaszok; az ifjak - vagy a vének; boldogan jelölnénk bárkit rabszolgaszerepre, még téged is, ha engednél.

CIVIS

Na nem!

V. SZENÁTOR

Beláthatod, nehéz a helyzetünk.

Eltaszigálják Civist

HANGOK

- Sáskát tenyészünk! Füstölnivalót! Ne várjuk meg, míg jön a sáskahad!
Domesztikált sáskát, nekünk, szenátus!
- Szöcskét kell nemesítenünk!
Bivalynagyságú szöcskéket ajánlok, a nemesítés terve eladó!
- Tápláló bodzát árulok!
- Csalánlevestől ép~ erős az ember!

Katonák döfködik őket

VENDITOR

Standot nekem, hogy árusítsak ott!

IV. SZENÁTOR

Tiéd a város összes romjai.

OCCULTATOR

Adjátok nekem bérbe a fügefákat!

VI. SZENÁTOR

Őrséget állni minden fügefánál!

Pár katona eltrappol

IV. SZENÁTOR

Nem bírjuk óvni mindet. Okosabb, ha valamennyi fügefát kivágjuk.

Pár katona eltrappol

LIBERATOR

Bizalmas ügy. Megsúgom: vannak itt, kik megváltóként prédikálnak és a szenátust becsmérlik. Adjatok pár fegyverest, hogy elfoghassam őket.

IV. SZENÁTOR

Helyes.

V. SZENÁTOR

De nem! Még nem vagyunk erősek, még nem szabad vérengzenünk!

VI. SZENÁTOR

Ne ordíts!
Bizalmasan! Csak nem a nép előtt!

RECTOR

Rómát egyedül én ismerem úgy, hogy barbároknak híven megmutassam, az önjelöltek mégis (mutogatják. Irtsátok ki a szélhámosokat!

SOLLERS

A katakombák népei az enyém!

USURPATOR

A törvényes szenátuis én vagyok! FUR
Hadd nyissak tolvajiskolát!

Hangzavar, dárdával böködik őket, csönd

ACTOR Tisztelt szenátorok!...

V. SZENÁTOR Elég! Elég volt!

ACTOR Színész vagyok! Művész! Ez itt a truppom!

Előlép Scurra, Ioculator, Fictor és mások

Bohócunk. (*Scurra meghajol*) Amorózónk. (*Ioculator meghajol*) Meg a többi. (*Meg-hajolnak*) Játékjogot nekünk és megígérem - ha zsoldot is kapunk (de élelemben!) -, hogy nem lesz talpnyalóbb, sem ^{hasznosabb a} számotokra nálunk! Mi az összes hatalmat támogatjuk, ami fennáll, csak az fontos, hogy fennálló legyen.

Scurra a karjával Actor lába között integet, nevetés

Mulattatunk. A nép nem éhez úgy, ha közben gymorra korgásán zenélünk.

Scurra bőfög

Mondunk mesét irányelvek szerint. Koholunk múltat. Eljuttassuk a hőst, lett légyen az szenátor, néptribun. Harmóniát hazudni megtanultunk. Zsonglörködünk szavakkal, fegyverekkel. Játékjogot nekünk és kenyeret, a cirkusz aztán már magunk leszünk!

Actor és Ioculator koponyákkal zsonglörködik. Fictor az orrán dárdát egyensúlyoz. Scurra cigánykereket hány. A többi bukfenchezik, egymásra mászik, szaltózik stb.

VI. SZENÁTOR A játékjog tiétek. Menjetek, a cirkusz ott van, távolabb, emitt az állam palotája áll.

Actor, Scurra, Ioculator, Fictor és a többi csepűrágó ki, tömeg utánuk, csak szenátorok és katonák maradnak

V. SZENÁTOR (*leül*) Mit mondjak, döglesztő uralkodás ez.

Másik két szenátor is leül mellé. Katonák távolabb állnak

VI. SZENÁTOR Pénz kéne. Pénz.

IV. SZENÁTOR Jól mondod. Pénz. Na és kinek a képét verjük rá? Kiét? Mi hárman volnánk, nem? Triumvirátus! Az érmének csak két oldala van.

V. SZENÁTOR Pénz! Jó is volna! Ezek aranyat sem fogadnak el, túl rágósnak találják. Értéke annak van, mit megehetsz. De az sincs már. Nekünk sincs. Minekünk ^{sincs!}

A vezetőknak, minekünk! Már kiraboltunk minden parasztot távol és közel! Holnaptól egymást fogjuk megzabálni.

VI. SZENÁTOR El kéne menni, aztán visszajönni, kivárni, míg az éhínség lezajlik és beülni a készbe.

IV. SZENÁTOR Hülye ötlet. Éhen halunk vidéken. Persze itt is. Ki kéne végre valamit találni.

VI. SZENÁTOR Lehet, hogy kissé elhamarkodottan intéztük el az előző szenátust. Várhattunk volna, míg rendet teremt.

IV. SZENÁTOR Az most már mindegy.

VI. SZENÁTOR Szökjünk meg. Lehet még. Nem ismer senki, és az önjelöltek nem fognak ujjal mutogatni ránk, hogy „ott megy a szenátus, a valódi”!

IV. SZENÁTOR Elhullunk, mihelyt nem lesz seregünk.

V. SZENÁTOR Vérszomjas minden had, ha nem zabálhat. Nem lesz időnk, hogy felforduljunk éhen. Munkára kéne kényszeríteni mindenkit.

IV. SZENÁTOR Hogyan? Miféle erővel, ha nincs se pénz, sem élelem?

V. SZENÁTOR Törvény kell.

IV. SZENÁTOR Nincs se pénz, sem élelem!

VI. SZENÁTOR Hárman vagyunk. Félek, hogy sok a három. Kinyírta egymást eddig valamennyi triumvirátus. De ha összetartunk!... Osszuk fel egymás között a hatalmat. Legyen tirannus egyikünk. a másik ellenzéki néptribun, a harmadik meg valami egyéb, hogy ne lepődjünk meg, ha úgy adódik, és ne dühöngjünk fölöslegesen. Sorsoljunk, melyik szerep melyikünké. Vessük ki kockán.

V. SZENÁTOR Megfontolt javaslat. Csak az a kár, hogy hamarabb kinyírnak, mintsem mi, egymást.

VI. SZENÁTOR Az a baj, hogy ők, a nép, a seregünk, túl nagy hatalmat tulajdonít nekünk - azért csinálják, hogy minél jobban gyűlölhessenek majd minket mindazért, mi sújtja őket - holott mi nem tehattünk semmiről!

V. SZENÁTOR Hit kell nekik, mely többet ér a pénznél, hiszen a pénz a hittől valuta! Nem volna baj, hogy háború tarolt, hogy összeomlott minden épület, hogy meghaltak nem tudni mennyien: az itt a baj, hogy mind ki él, ravasz már, mert elvették a hülye hitüket!

IV. SZENÁTOR Mitől hinnének? Nem hiszünk magunk sem. Mindenfelől, az összes nyelveken óbégatva verődtek össze, nincsen egyetlen közös istenük se, nincs se közös múltjuk, sem közös jövőjük, ez csűrhe! Csűrhe! Csűrhe! Csűrhe!

Csűrhe!

A háttérben tüntetők vonulnak táblákkal, zászlókkal, jelvényekkel

TÜNTETŐK Le a kecskeuzsorával, le a kecskeuzsorával, éljen az igazság! Kenyeret, cirkuszt, kenyeret, cirkuszt, éljen az igazság!

COLONA Aki bátor, nem szenátor, vesszen a szenátus!

TÜNTETŐK Aki bátor, nem szenátor, aki bátor, nem szenátor, vesszen a szenátus!

ARDENS

Az öntudat mutat utat,
vesszen a szenátus! TŰNTETŐK
Az öntudat mutat utat, az
,öntudat mutat utat,
vesszen a szenátus!
Kenyeret, cirkuszt,
kenyeret, cirkuszt,
vesszen a szenátus!

Tüntetőök végigvonulnak a szín elején. a szenátorok rémülten szétfutnak, katonák bámészkodva állnak. A tüntetőök zavartalanul kivonulnak, szenátorok visszajön-nek

VI. SZENÁTOR

Te jó ég! Mi lett volna, ha észrevesznek?!
Mindet lefogni! Mindet! Most! Azonnal! V. SZENÁTOR
Pihenj! - Csak hadd tüntessenek. Nem
rossz az ellenzék, ha van.
Majd bűnbakot találunk köztük. Ő lesz, ki
elrabolta összes javainkat,
a gabonát, a kecskéket, miatta
éheik Róma. Reszkessen a polgár és
védelmünket vállalja magára!
Ha nincs étel, lesz per. jó kővér.
Lakjon jól tőle minden éhező.

Jön Hastatus és Miles, két rabot hoznak

HASTATUS

A szenátust keressük, merre van?

V. SZENÁTOR

Minek neked szenátus?

HASTATUS

Mert az ítél
súlyos ügyekben. Hol van a szenátus?
Már órák óta hiába keressük.

V. SZENÁTOR Mi az a súlyos *ügy*?

HASTATUS

Nem fecsegünk,
de megmondjuk, hogy hol van a szenátus.

NEBULO

De hiszen ők azok!

HASTATUS

Ezek'?
Ezek a satnyák? *(Csönd)* Elnézést. Bocsánat.
(Csönd) Nem tudhattam, Itt
folyton változékony
a helyzet. Szóval, ezek gyilkosok,
mi tetten értük őket. ítéljétek,
ha szenátorok vagytok. De ha nem,
tessék ítélni akkor is. Ez itt
egy asszonyt ölt meg, nem tudni. miért.

V. SZENÁTOR

Mentséged van?

HOMICIDA

Van. Megbűnhődtem én már
a tettemért előre. Vezekeltem.
A háborúban. Sok sebet szereztem.
És tegnap is. Nem ettem. Odacsaptam
a fejemet a kőbe. Nézd. A sebhely.
És marcangoltam. nézd. a kezemet.
Előre büntettem magam, hogy aztán
ölhessek végre. öltem. Ez a helyzet.

VI. SZENÁTOR

Nem értem. Megfontoltad jó előre?

HOMICIDA

Meg én, hiszen fajom vallása tiltja,
hogy ismeretlent semmiért leöljünk.

VI. SZENÁTOR

Az áldozat... ki volt az áldozat?

HASTATUS

Egy nő.

HOMICIDA

Egy nő. Véletlen. Arra jött,
mikor már ölni tudtam. Peche volt.

V. SZENÁTOR

Nem ismerted?

HOMICIDA

Nem. Most sem ismerem.

VI. SZENÁTOR

Akkor miért? Mert nő volt?

HOMICIDA

Nem. Dehogy.
Nem értitek? Én csak megláttam ezt... ezt itt
..., a romokat... hát nem elég?!
Itt nem lehet mást! Itt gyilkolni kell!

V. SZENÁTOR

Vágjátok ki a máját és a szívét.

Katonák elviszik Hoxnicidát

HASTATUS

Gyilkos ez is.

INNOCENS

Hazugság. Tévedés.

HASTATUS

Azt mondták, gyilkos.

V. SZENÁTOR

Ki mondta?

HASTATUS

A szemtanú.

V. SZENÁTOR

Nem láttad ölni?

HASTATUS

Nem.

V. SZENÁTOR

Vigyétek őt E.
vágjátok ki a szívét.

INNOCENS

Tévedés!
L n ártatlan vagyok!

V. SZENÁTOR

Lehet. - Vigyétek.
Nem származott még abból baj sosem,
ha ártatlanul pusztult valaki.

Katonák elviszik Innocenst

MILES

Ez jó szenátus. Bölcs. Határozott.

HASTATUS

Bár lennének hatalmon jó soká!

V. SZENÁTOR

Gyerünk. Országolunk, mert ez a dolgunk,
mert jólesik hatalmat gyakorolnunk. Bírák
vagyunk. Ezt ne feledjük el.

VI. SZENÁTOR

Rájöttem: volna hús itt döggivel. Eteszük
még a hullákkal a népet! Majd ráfogjuk,
hogy rágós kecskehús.

IV. SZENÁTOR

Megfontolandó. - ,Zsoldosok, vigyázz! A
hullákat is hozzátok utánunk.
(Miles, Mercenarius, Hastatus, Nebulo felé) Ti itt
maradtok, vigyázni a rendet.

*Katonák összeszedik a hullákat, elviszik a szenátorok után.
Jön Actor. Seurra, loculato, Fictor, csepürágók, nép*

ACTOR

Csöndet! Figyelmet! Kezdődik a játék!

Csönd lesz, színészek magasabb romokra állnak

Csak néhány éve történt, a hatalmas
világégés előtt, ezen a téren, a Fórumon,
hol emlékezetünk még ma is palotákat
lát, s kezünket még hűsíti a márvány
simasága, hogy itt állt Caesar
(Fictorra mutat, az meghajol) s
nem fogadta el
a nép által felkínált koronát.

loculator „Caesar” felé nyújt egy tányért, az eltolja magától

HANGOK	Nem kell neki! - Én bezzeg elfogadnám! - Fogadd el, Caesar! Fogadd el, különben kitör a szörnyű háború! - Fogadd el!	HANGOK	Gyilkos! Brutus gyilkos!
ACTOR	Antonius (<i>loculator meghajol</i>) háromszor is kínálta, de Caesar háromszor is nemet intett, majd lerogyott és hab verte ki száját.	„ANTONIUS”	Háromszor nyújtám a koronát neki, s ő visszatolta. Ez a nagyravágás? De Brutus mondja, hogy nagyokra tört s bizonyval ő derék egy férfiú.
Megtörténik, „Caesar” a földön rángatózik		HANGOK	Csaló! Orgyilkos! Miatta van az egész!
	Nem sokkal később Cassius és Casca („Cassius”-ra és „Casca”-ra mutat, azok meghajolnak) Caesar halála mellett szavazott.	ACTOR	Ez játék! Játék! Színészek vagyunk!
„CASSIUS”	Senkit se bántsunk, csak Caesart magát?	HANGOK	Ezek pojácák! Csönd legyen! Leülni!
„CASCA”	Jól emlékeztetsz, mert Antoniusnak, kit Caesar úgy szeret, nem volna jó túlélni Caesart, túl nagy a hatalma és bajba hozhat.	„ANTONIUS”	Békével leszték? Vártok egy kicsinyt? Meggondolatlanság volt róla szólanom. Kell tartanom, hogy a derék férfiak, kiknek ledöfte Caesart fegyverök, meg lesznek bántva általam.
ACTOR	Így gondolta Casca. De Brutus gyáva volt, és nem akarta megölni őt is. Brutus tört ragad most (<i>felmutat egy tört</i>) és lévén márciusnak idusa, a Fórumon Caesar felé lopakszik. („Caesar” felé lopakszik, aki feláll) „CAESAR” A gyáva többször hal meg sir előtt, a bátor egyszer izli a halált. Minden csodák közt, melyeket tudok, legendkívülőbbnek találok azt, hogy ember félni tud. Holott a kényszerű vég, a halál eljő, ha jőnie kell. Im, eljött márciusnak idusa. Ma reggel ezt az írást kaptam. (<i>Előhív egy tekercest, olvassa</i>) Caesar, őrizkedjél Brutustól, ódd magad Cassiustól, ne közelíts Cascához, ha halhatatlan nem vagy, nézz jól körül. (<i>Sorban a nevezettek szemébe néz, azok lassan közelednek hozzá</i>)	HANGOK	Az árulók! A derék férfiak!
		„ANTONIUS”	Szabad leszállnom? Engedelmet adtok?
		HANGOK	Szálljon le. Jöjj le. Álljatok körül. Helyet Antoniusnak. Nemes Antonius! „ANTONIUS” Nem, álljatok félrebb: ne nyomuljatok mind úgy felém. Vonuljatok tovább. HANGOK Hátrébb! Helyet! Helyet!
		„ANTONIUS”	Hírt mondok most. Octavius Rómába érkezett. (<i>Scurrára mutat, az meghajol</i>) Legott megyek meglátogatni őt, hogy Caesar veszte meg legyen torolva. Azoknak ott mind meg kell halniuk! HANGOK Úgy van! Jól beszél! Bosszút!
		„ANTONIUS”	Tehát ezeknek meg kell halniuk.
		„OCTAVIUS”	Helyeslem. Haljanak meg.
		„ANTONIUS”	Most pedig nagy dolgokat hallj. Brutus s Cassius hadat fogadnak. Tüstént szembe kell mennünk; tartsunk tanácsot, mint lehessen a bajjal legbiztosabban dacolni.
HANGOK	Caesar, vigyázz! Caesar, ne hagyj magad!	HANGOK	Éljen Antonius! Éljen Octavius!
	<i>Actor és a többiek leszúrák „Caesart”, „Antonius” nézi</i>	„Antonius” és „Octavius” odébb megy, előrejön „Brutus”, „Cassius”	
ACTOR	Megölték! Nem megölték? Gyilkosok!	„CASSIUS”	Jer hát, Antonius, s jer Octavius! Elvesztünk! Vedd a törömet. szívembe döfd, mint döfd Caesart, szeretve!
IOCLATOR	Ez játék! Mi a múltat imitáljuk!	„BRUTUS”	Ó, Cassius, nagy az én bánatom, míg távol voltam, lángot nyelt az én nőm, imádott nőm, és így halt.
HANG	Figyeld tovább, közönség, hogy a múltban mi történt. Csöndet! Csöndet!	„CASSIUS”	Istenek!
HANG	Kuss legyen!	HANGOK	Úgy kell neki! Megérdemelte!
„ANTONIUS”	Nem kétlem bölcsességeitek, mindenki nyújtsa most véres kezét. Szeretlek mind s barátotok vagyok. HANGOK Fúj, áruló! A cinkosuk! Gazember!	„BRUTUS”	De mit látok? Ki jó itt? Közelít!
„BRUTUS”	Antonius, vedd Caesar tetemét és szólj a néphez. Szépen tudsz beszélni. Vádat ne mondj beszédedben reánk, de ami jót csak bírsz Caesar felől.	„Caesar” megy feléje	
„ANTONIUS”	Temetni jöttem Caesart, nem dicsérni. A rossz, mit ember tett, túléli őt, a jó gyakorta sírba száll vele. Ez legyen Caesar sorsa is. Barátom volt ő, hozzám hű s igaz. De Brutus mondja, hogy nagyokra tört „Brutus derék, becsületes férfiú.	HANGOK	Isten vagy angyal, ördög, vagy mi vagy, mitől fagy vérem, felborzad hajam, mondd meg, mi vagy?
		„BRUTUS”	Caesar feltámadott!
			Mondd meg, mi vagy?

„CAESAR"	Rossz szellemed.	van sikere, mert közönséges bohóc. Mégis ő kapja a leghálásabb szerepet! Holnap én leszek Octavius!
„BRUTUS"	Miért jössz?	ACTOR Ezt nem adjuk többé. Hülye banda. Ezek nem értik a művészetet! Még képesek és meglincselnek. Korlátolt, gyermekmeg népség.
HANGOK	Bosszút állni! Bosszút állni! Öld meg a gyilkost, Caesar! ACTOR	IOCULATOR Mit akartok? Egész jó a bevétel! Van mit ennünk hol-napig.
	Nyughassatok már! Mindjárt vége lesz, nekem kell bosszút állnom magamon, ő nincs, csak én látom, mert ő kísértet, nem öl meg engem, azt majd én teszem	FICTOR Ha nem lehetek Octavius, itthagynom a truppot.
HANGOK	Öld meg, Caesar! Öld meg! Öld meg!	ACTOR Buta, értetlen, műveletlen horda! Szörnyűség. - Ti pedig nem tudjátok a szöveget! Hablatyoltok összeviessza! Amit én gondol, vesződséggel megírtam, az nektek semmi! Ronggyá megy az én selymes, választékos, mives szövegem a büdös szátokban! Én nem ehhez szoktam! Engem a legnagyobb tekintélyek tekintettek a tanítványuknak! De kivágok én mindenkit, aki bele-rondít a szövegembe! Ki én! Ha addig élek is! Majd csinállok színházat egyedül!
FICTOR	Inkább megöllek, akkor végre csönd lesz. <i>(Mintha leszűrná Actort, az eldőlt)</i>	<i>Színészek el</i>
HANGOK	A többit is! A többit is!	ULLUS Jól megadta nekik Caesar! Jól beszélt Antonius! Ez mind így történt, tanúsíthatom. Én harcoltam velük. Antonius kiváltképp szeretett a bátorságomért.
FICTOR	A többit nem lehet! Szellem vagyok, nem látjátok? De jön Antonius meg Octavius, ők majd bosszút állnak. <i>(Fictor odébb megy, jön „Antonius” és „Octavius”)</i>	CIVIS Caesar halott volt, hogyan lehet, hogy Caesar újra él?
„OCTAVIUS"	Reményem, ime, teljesedve van.	VENDITOR Szerintem meg sem ölték. Aki meghalt, az hullá. Láttam hullát eleget. Aki meghalt, az meg van halva végképp. Másnapra minden hullá szétrohad.
„ANTONIUS"	Legyőztük őket. Brutus már kinyúlt.	ULLUS Csak nyáron. Télen tartósak a hullák.
HANGOK	A többit is! A többit is!	VENDITOR Nekem beszélhetsz: nincs feltámadás.
„OCTAVIUS"	Jer, Casca, jer hát, Cassius, a bosszú nem kerülhet el.	NEBULO Ha Caesar él, most hol van? Hova lett?
„Cassius” és „Casca” odamegy, „Octavius” és „Antonius” mintha leszűrná. Üdvívalgás	Most pedig felosztjuk a nagyvilágot, Te Egyiptomba mégy, hogy ott uralkodj, én pedig hú Rómába indulok.	CIVIS Lehet, hogy elrejtették jobb időkre?
„ANTONIUS"	Járj békével. Kérlek, majd értesíts, ha Róma ismét nagy lesz és dicső. „OCTAVIUS” Rómánál szebbet nem láthat az ember, páratlan város, centruma a Földnek, lakói büszkék, nemesek, tudásban és gazdagságban verhetetlenek. Rómába, fel! S im, megjövendőölöm: uralmam Róma boldog népe által Rómának egész világot szerez. Nézzétek! Lám, az ég is kiderült! Az enyhébb végzet h iradása ez: Rómában hosszú, tartós béke lesz!	TIMIDUS Mikor jön már Octavius? Siessen! Éhes vagyok! Hozzon már eleséget! ULLUS Szerintem nem jár messze. Nagy vezér. Minden csatába jökor érkezik. Övé lett Róma, Antoniusé meg Afrika. Így szól a titkos záradék.
	<i>Nagy taps, éljenzés, Scurrát a levegőbe dobálják</i>	TIMIDUS Mindegy, kié a város, csak siessen.
HANGOK	Éljen Octavius!	MILES Lehet, hogy itt van Rómában, akárcsak Caesar, és csak az alkalomra vár. Lehet, hogy elbújtak a föld alatt. Azt mondják, sokaxi élnek odalent. Királyságuk van. Élelmük. Amíg mi fönt kiirtjuk egymást, ők alant kibírnak mindent. Ezt mondják a népek.
SCURRA	Rómában hosszú, tartós béke lesz!	ULLUS Még nincsenek Rómában. Ismerem Caesart is, láttam, amikor megölték. CIVIS Brutus gazember. Ómiatta tört ki a háború. Ha élne, megkövezném. ULLUS Caesar megölte Brutust. Bosszút áll ő a többin is, egyet se féljete. CIVIS Csak rend legyen. Csak rend legyen.
	<i>Éljenzés. Dobálják a vigyorgó Scurrát</i>	HASTATUS Octavius sereggel érkezik majd. Mi lesz, ha ránk támadnak? Semmi kedvem elpatkolni egy álszenátusért!
	Senki se hal meg ezentűl!	
<i>Éljenzés</i>	Mindenki száz évig él!	
<i>Éljenzés</i>	Soha többé férfi nem lesz impotens! Soha többé asszony nem marad frigid!	
<i>Éljenzés</i>	<i>Éljenzés. A tömeg egy része el Scurrával</i>	
FICTOR	Én sokkal jobban játszottam nála. Buta pojáca. Azért	

MBRCENARIUS Ha jönnek, jönnek. Ők is zsoldosok.

NEBULO És addig?

MILES Örködeink itt?

MERCENARIUS Örkdünk.

Jön Praefectus, Pugnator, katonák

PUGNATOR Civilek. Koncoljuk fel őket?

Katonák körülzárják a civileket

PRAEFECTUS Vagy közlegények lesznek? Szólj, uram

PUGNATOR Hagyjátok őket.

Katonák odébb mennek, civilek eliszkolnak

PUGNATOR Azt hiszem, elég volt. Fogd. Itt a dárdám. Itt a sisakom. Lehet, hogy elvergődne még a testem, de vén a lelkem, élő nem cipelt még ilyen koloncot. Katonák, lemondok. Már nem vagyok tiszt.

PUGNATOR Éhes vagy, uram?

PRAEFECTUS Szomjas vagy? Nó kell? Szólj, és megkapod

PUGNATOR A lelkem éhes. Nem hallod? Korog.

PRAEFECTUS Urunk fáradt. Őrizzétek az álmát.

PUGNATOR Aludni! Az se jó. Dühödtt lidércek látogatnak. De ébren is. Csak én, csak én vagyok. Nincs más. Ezt nem lehet kibírni. Én vagyok csak! Senki sincs fölöttem! Főisten vagyok! Gyalázat!

Csőnd

PUGNATOR Lemondok.

PRAEFECTUS Nem fogadjuk el, uram.

PUGNATOR Magamról mondok le. Az engedélyed nem kell. Csak egyszer tudnék szabadulni a rémeimtől! Üresek a rémek! Üresek ők is! Rettegve figyelnek és menekülnek tőlem álmaimban!

PUGNATOR Urunk didereg. Bundát rá.

PRAEFECTUS A csontomat melengesd! Csontvelőmet, mely kiszikkadt! Hullára, bundát? Égessetek el! Nem kell a dárda, nem kell a sisak, nem kell köpeny, bőrom is túl szoros! *(Ledobja a dárdát, a sisakot, a köpenyét kapkodva vetkőzik)* Szakállam, körmöm nő tovább. Gyalázat. Tépjétek ki a körmömet! Ne nőjön! PUGNATOR Felöltöztetni. A sisakot. A dárdát. Ruháit rá. A köpenyét.

Katonák teljesítik a parancsot

PRAEFECTUS Minek ez? Gondold meg! Minek?

PUGNATOR Uram, lehet, hogy nem kellünk neked. Rosszul szolgálunk. Hütlenül. Bután. De te, uram, te kellesz minékünk. Nekünk vezér kell. Nem gondolkodunk, uram, mi nem vagyunk elég erősek, hogy elviselni képesek legyünk, mit gondolunk muszály Nem gondolunk

mi semmit. Itt vagy gondolni helyettünk te, uram, te. Vezér vagy. Ne avass be kétségeidbe. Es ha beavatsz is, mi úgyse halljuk. Süketek vagyunk. Így jó nekünk, mert élni akarunk. Lenned kell, értünk. Élni kényszerítünk.

PRAEFECTUS Mért éppen engem? Bárki megteszi!

PUGNATOR Lusták vagyunk. A csecsemő az anyját miért imádja? Pusztá kényelemből. Megszokta már. Keressen új anyát? Sokáig kóborol, míg megleli, ha közben fel nem falják más anyák.

PRAEFECTUS Én rossz vezér vagyok. Bizonytalan. Hatalmat, vért már rég nem élvezek. El fogtok veszni, hogyha én vezetlek.

PUGNATOR Elveszni mindenképpen elveszünk, ha belegondolok, de nem teszem. Veszítsem el még azt is, ami lenne? Hiába jobb neked, ha látva látok, énnekem az a jobb, ha vak vagyok.

PRAEFECTUS A jeges téboly lassan elborít. A combomon mászik már. Araszol. fölfelé. Lassan mászik, biztosan. Egy tébolyult földönfutó. Vezéreték megőrül. Ez kell? Boldogtalanok!

PUGNATOR Nem vesszük észre, uram, ha megőrülsz. A tébolyban hasznos az örület. Normális. Kelj fel. Mondd meg, merre menjünk.

Praefectus feltápáskodik

PUGNATOR Vezérünk kipihente fáradalmát.

PRAEFECTUS Különös. Soha, semmit befejezni nem lehet. Mindig, minden folytatódik, kudarc kudarcra halmozódik, csőd előző csődre épül, így megy ez, mióta világ a világ. És játszották és játsszák és majd játsszák ugyanezt mindig, ezt a szakadatlan, elképesztő komédiát. Az élőiket rángatják a hullák, a múltat sose lehet kicserélni, löknek a hullák, lökdösnek előre, mert ők már gyávák, így nekünk muszáj, pedig mi sem tanultuk, élni. - Menjünk, fiúk. Hogy merre? Hja bizony. Arra, amerre én parancsolom!

Praefectus, Pugnator, katonák el

NEBULO Ki volt ez?

MERCENARIUS Tiszt.

NEBULO Még sose láttam.

MILES Lehet, hogy ő Augustus hadsegéde.

NEBULO Kié?

MILES Augustusé.

NEBULO Az kicsoda?

MILES Hát aki jön Rómába. Élelemmel. Azt mondják, jön már, Vannak nagy hajói, meg serege, meg mindene. Bizony. HASTATUS Fecsegnek összevissza.

NEBULO Igazán? És mit fecsegnek?

HASTATUS	Hát hogy jön. Ilyesmit. Octaviustól jobban tartok. Ő lehet, hogy tényleg jön. Mert létezik. De Augustust még sose látta senki. MILES Mégis mesélnék róla. Bosszút áll majd, és minden bűnöst keresztre feszít. NEBULO Engem soha. Én ártatlan vagyok. Ezt bárki tanúsítja.		zűmmögni kezdenek most, mint a dongók, bőrötöket csak testpára borítsa, buzogjanak fel testnedveitek, szóródjatok szét, tietek a város, a hasznót reggel hiánytalanul hozzátok barlangunkba, osztozunk majd. Ki önállósul, áldásom reá, de védelmet, azt nem kap, úgy vigyázzon. Szóródjatok szét. Főzetem receptjét, mely vént ifjit és ifjat elbutít, ne adjátok meg senkinek!
HASTATUS	Én ugyan nem! Honnan tudjam, hogy mit tettél a múltban?	Nők el	
MILES	Már eltörülték mind a bűnöket! Közhírré tették.		Átok sújtotta föld, megáldalak! Römba szökkennek itt a házfalak, a téboly embert szül. hogy sokasodjék, tébolymagból csirázik tébolyemlék. az emberből csak tébolycsont marad, átok sújtotta föld, megáldalak!
HASTATUS	Igen, a szenátus. De folyton új az összetétele. Lehet, hogy új törvény van már azóta. S ha megjön majd Qetavius. a törvény semmit sem ér.		El. Jön Fur, Occultator, Peritus. Sollers
NEBULO	Nehéz idők ezek. Boldog, ki már, vagy még nem él.	PERITUS	Szóródjunk szét!
MILES	Sötétben, bevallom, félek. Megint jön az alkony, megint csak éj jön. Borzasztó. Nem értem, nem értem. mitől követi a nappal az összes éjszakát? Ki érti ezt? Ez nem természetes. Korántsem az. Éhes miért vagyok, ha nem eszem? A szomszámomat miért oltja a víz? Mitől van az, hogy nőt kelljen kívánnom? Miért van éjjel minden éjszaka?	SOLLERS	Füleljünk! Jegyzeteljünk!
		FUR	A földolog a pénz! Hogy van-e már!
		OCCULTATOR	A jelszó: szimat! Itt találkozunk!
			El. Jön Actor. Scurra, Fictor. Ioculator
		ACTOR	Szóródjatok szét! Jegyzeteljetek! Most jó színház lesz. Képlékeny ma még minden szerep. még semmi sem kövült meg, most játszhatunk. Ha megdermed az ember és körforgássá silányul a mozgás, csinálja más a színházat - lemondok a játékról a stiliszták javára. Figyeljete, mert amit ők csinálnak ma éjjel, holnap azt játszuk nekik! A siker titka: utánozni őket! Tudni csak azt, mit ők tudnak magukról. Mit nem tesznek meg, nem is érthetik!
Kis csönd			
HASTATUS	Azt mondjak, éjjel élnek a halottak. Mert két világ van. Egyik az övék. A másik a miénk. Es éjszakánként, amíg mi alszunk, ők virrasztanak, s ha álmodunk, beszélhetünk velük.		
NEBULO	Ez így igaz. De miért álmodom olyat is, ami nem volt?		
HASTATUS	Mert övék a jelen mindkét partja. A jövő is.	Actor, Fictor, Ioculator el, Scurra marad. Jön Pugnator, katonák	
MILÉS	Én nem merek aludni éjszaka. Az alvó ember védtelen, akárki megölheti. De látni szörnyű éjjel! Mindenki örült éjszakal Hidegből, barlangötéttől, veszedelmes árkok mélyéből, félelmes rikoltozásból mászik elő az éjszakai ember, ki hulláknál is vérengzőbb, vadabb! Azok a hangok! Hiénasüvöltés! Azok a neszek! Tigriscsámcsogás! Itt minden éjjel őserdő rikoltoz! Bendó az éjjel, hunyorgó fogakkal' a gyöngét felfalják a csillagok.	PUGNATOR	Rómában van, hisz nemrégén szökött meg! Szóródjatok szét! Meg kell őt találnunk! Leölnek minket, hogyha nincs vezérünk! Muszáj még éjjel megtalálnotok!
MERCENARIUS	Majd megszokod.	Katonák el	Társat nekünk! Legyen forró a bőre s borítsa ránk, mert dermesztő az ég, miként apánktól, hadd reszkessünk tőle, nyújtsa felénk anyánk meleg kezét, verjen, öleljen, öljön meg, ha kell, szenvedni jó, ha van kitől, de így a kór, az éhhalál visz el a semmibe a semmiből!
MILES	Ha túlélem.	Jön Ardens	
MERCENARIUS	Csakis akkor.	ARDENS	Jól látok? Csak nem? Te vagy az? Te vagy!
	Mind el. A világitás változatlan, de a szereplők most csak fehér, fekete és szürke színben vannak, az arcok is. Jön Anus nőkkel	PUGNATOR	Egek! Hány éve is nem láttalak? (Összeölelkeznek)
ANUS	Ébresztő, lányok, itt van már az éj, a látás által gátolt mirigyek	ARDENS	Hat éve!
		PUGNATOR	Hét is már!
		ARDENS	Igen!

PUGNATOR	Hát, jó, hogy látlak.		baját nem őrzi semmi sem, s az imádóját, míg marad, roncsolja emlék és harag, hiányt vonszolva megszakad.
ARDENS	Mi az, nem örülsz?	ARDENS	Te nem vagy hóhér! Ismersz bánatot!
PUGNATOR	Nos, mit is mondjak. Sok történt azóta. Én más vagyok már. Te is más lehetsz.	CARNIFEX	Honnan tudod, hogy én - vagyok?
ARDENS	Tudtam, hogy lesz Rómában ismerős! Nem halhatott meg mindegyik barátom! Emlékszel? Terveztünk, iddogáltunk, még éltek ők - bocsáss meg.		<i>El, Ardens utána. Kondért cipelnek be, leteszik a szín jobb oldalán, fehér tüzet gyújtanak</i>
PUGNATOR	Megbocsátok.	HARIOLUS	Halott városban holtak élnek, a voltak mindig visszatérnek, halott városban holtan élni, de mintha élve, úgy remélni.
ARDENS	A kocsmáros - hogy hívták?		
PUGNATOR	Nem tudom már.	FATIDICUS	Talán nem is volt itt soha város, talán nem is lesz itt soha város, romjait már a gaz benötte, jövőjét meddő földbe vetjük. (Kavarja a kondérban a vizet)
ARDENS	Dehogynem! Bibor bibircsókja volt... Emlékszel? Mindig énekelte!	HARIOLUS	Szólítlak, múlt! A tűzből lépj elő! Halottaink, szólítalak! Jöjjetek, segítetek rajtunk, segítetek élnünk, ahogy vadak közt vad lapul, kibírnunk azt, hogy élni nem lehet, segítetek, mert jelen az idő, jövő belőle nem táruul sehol!
PUGNATOR	Lehet.		
ARDENS	Hogy elfelejt az ember neveket!		
PUGNATOR	Mást is.		
ARDENS	Mesélj! Hát mi történt veled?		
PUGNATOR	Átéltém némely furcsa éveket.		
ARDENS	Mondd, mi van oktatónkkal? Megmaradt?		
PUGNATOR	Én dobtam házára a parazsat.		
ARDENS	Mit mondasz?		
PUGNATOR	Semmit. Vicc volt. Viccelődöm.		
ARDENS	Most mit csinálsz?		
PUGNATOR	Mit is? Hát, nézelődöm. Ég áldjon.		
ARDENS	Mégy már? Ennyi év után, hogy végre látlak?		
PUGNATOR	Eltemettelek.		
ARDENS	Te, engem?		
PUGNATOR	Nemcsak téged. Többeket.		
ARDENS	De megbocsáss!...		
PUGNATOR	Én mindent megbocsátok. A szépet is, a jót is megbocsátom.		
ARDENS	Én úgy ismerlek, úgy emlékezem rád ...		
PUGNATOR	Nem ismersz. Dolgom van. De nem veled. (El)		
ARDENS	Én visszafordítom az éveket! Én visszaszerzem mind a szépeket! A holtakat is mind, mind visszaorzom!		
	<i>Jön Carnifex</i>		
CARNIFEX	Na nézd csak, az én halandó bolondom!		
ARDENS	Barátom légy! Ember vagy! Jó az ember! Rendelkezik a készséggel, amellyel nem bír sem állat, sem az istenek: a kegyelemmel!		
CARNIFEX	Élőt imádni nem szabad: elvész, elcsillan, mint a hab, elvész, ha él, elvész, ha nem,		
			<i>Jön nép, kondér köré sereglik</i>
		FATIDICUS	Ebből a tűzből illat árad, titkos szereknek füstje száll, jöjjön, ki beteg, gyöngé, fáradt, gyógyító áalomra talál. Álmában rémek vívnak érte, ijesztik szörnyen, súlyosan, ő azt üvölti, amit a rémek, s mi abból, amit a rémek beszélnek, higgadtan, bölcsen jósolunk.
		HARIOLUS	A kóros ember akár az ép, sötét májában sorsot szőnek hallgatagon a rémei, önnön énjének énjei, de látni sose látja őket, mert látni őket nem meri.
		FATIDICUS	Gyertek mind! Tűz ég, illat árad, titkos szereknek füstje száll, oldjátok lélek mocsarának görcsét a máj tudóinál!
			<i>Filius taligán hatalmas, kövér nőt tol be, a nő leveleket zabál</i>
		FILIUS	Adjatok ételt, éhes az anyám! Borzalmas, mennyit éhezett, falja most, amit nem lehet, zabál gyökeret, levelet, mozdulni nem tud, béna, néma, de mégiscsak az én anyám! MATER (bőfög, krákog, csámcsog)
		NOBILIS	Mi nem eszünk. Mi éhezünk. Mindenki éhes és zabál, mikor mit és ahol talál, gilisztát, bogyót, gyökeret, fakérget, gumót, férgeseket, de minket a lét urának szültek, hogy élvezzük az életet! Ha nincs miit ennünk, nem eszünk, de megmaradunk, aki voltunk. Nem eszünk többé sohasem.

Övök az élet, a fürtelem.
 Miénk a tiszta értelem.
 a büntelen, a vértelen.

FILIUS
 Az én anyám! Ha elhagyom. Éhen
 vész! Nagy az én bajom, átok,
 hogy ő az én anyám!
 Ha törvényt hoznának a vének,
 hogy többé nincs vérség, talán
 szabad lehetnék tőle végre, de
 addig ő az én anyám
 és hurcolom a taligán!

MATER
(bőfög, csámcsog, krákog)

ESURIENS
 A combomon maradt még némi hús, zöld
 már és szaga van, de ehető még. Elásom
 hát a szűkösebb időkre, megöntözöm a
 földet, s fogaim
 ha újra nőnek, kertemben a munkát a
 hű természet megfizeti bőven: sok
 húsos comb nő ebből a talajból,
 comberdő, árnyas, kies ligetekkel, mert
 áldott föld ez, drága föld,
 én művelem és termést is nekem hoz. Jó
 gazda voltam mindig, és a föld hálás volt
 hozzám, az lesz ezután is. *(Belekaparja
 magát a földbe)*

CONDITUS
(kibújik a földből másokkal)
 Most éj van, hűvös, éji pára.
 Tapintjuk, amit ők soha,
 szagoljuk, amit ők soha,
 miénk a fönti vacsora.
 Szóródjatok szét. Szagelet
 raktam a barlang bejáratára,
 majd vissza oda térjetelek,
 ha langyosodni kezd a pára.

Szétmásznak

MORIBUNDUS
 Érzem, hogy mindjárt meghalok,
 legalább kezet adjatok!

INTERDICTUS
 Azt nem lehet, mert nem lehet.

MORIBUNDUS
 Sokáig ti se éljetelek!

INTERDICTUS
 Tilalmas nekünk, tudhatod,
 érintenünk a kintől szentet.

MORIBUNDUS
 Felfaltok engem! Én is faltam
 hullákat, amíg volt fogam.

INTERDICTUS
 A hulla jó szokásnak enged.
 Türelmes légy és jó halott,
 hisz meghaltak már annyian
 s kibírták szépen, bölcsen, halkan.

PEREGRINUS
 Én jártam Babilónban. A szenvedőt
 keresztúthoz viszik, hogy az arra járók
 adjanak bölcs tanácsot gyógyulása,
 felépülése érdekében.

INTERDICTUS
 Ó nekünk hal meg. Értékes a húsa.
 Népét táplálja. Ez a mi szokásunk.

MORIBUNDUS
 A homlokomra egyetlen kezet!

SCURRA
 A derbixek csak hetven éven túli
 véneket esznek.

INTERDICTUS
 Pazarló szokás.
 A massagéták ellenben, akárcsak
 mi szoktuk, vénjeiket összevágják
 és birkahússal tálalva fogyasztják.
 De hol van birka Rómában, de hol?!

MORIBUNDUS *(nyög)*
 INTERDICTUS
 Másutt a hulla trágya lesz. De Rómát
 hiába trágyázod meg általunk,
 leölve minden élő, nem segít
 a természetlen sziklákon a hullánk.

MORIBUNDUS
(nyög)
 INTERDICTUS
 Tilalmas nekünk enyhíteni kínod,
 tilalmas nődnek veled halni meg,
 tilos a gyász, a jós érted se vinnyog,
 mert így rendelték el az istenek.
 De könnyebb így neked. Mert tilalomfák
 szegélyezték az életutadat,
 s bár többé te már nem kapsz hullasonkát, az
 összes nagy tilalom megmarad.
 Ez tartja össze népedet. Az emlék,
 mely megmarad utánad, nem a nemlét!
 Nem halsz egészen! Enyhítse tusádat,
 hogy kihörpintjük velős koponyádat!

Moribundus meghal

INTERDICTUS
 Az új halottnak, miként a törzsnek, új
 név jár most. Ha lelke majd az
 ősapáktól ártani jön meg,
 nem hozza ránk a bosszú-bajt:
 meg sem talál a régi néven,
 elévül bűn, elévül érdem,
 ha új nevünk, ha neve új:
 kísért majd ártalmatlanul.

*Interdictus többekkel elviszi Moribundus hulláját. Jön Pugnator
 katonákkal*

PUGNATOR
 Keressétek tovább. Micsoda éjjel! Ha
 hinnék még, most azt hihetném:
 találkám van a szenvedéllyel!

El katonákkal. Jön Fur, Peritus

FUR
 Szimat! Szimat! Mit füleltél?

PERITUS
 Szimat! Szimat! Van hír! Jó hír!
 Caesar él és jön sereggel!
 Azt beszélük, ideér reggel!

FUR
 A kékszeműek összebeszéltek,
 a másszeműekre rút idő vár!

PERITUS
 Szimat!

FUR
 Szimat! Pénz nincs?

PERITUS
 Nincs pénz.

FUR
 Fülelj tovább. Szimat!

PERITUS
 Szimat!

El. Jön Barbarus, megkötözve vezeti Dominust

BARBARUS
 Örvendjetelek, mert hozom a királyt! Az
 új királyt bilincsben és jogarban!

Köréjük gyűlnek sokan

DOMINUS
(érthetetlenül, riadtan karattyol)

BARBARUS
 Nehéz volt megtalálnom. Sokan értik
 nyelvünket itt, de végre rátaláltam,
 szólok hozzá, nem érti,
 szólok megint, nem érti, csak brekeg a
 saját nyelvén. Hódoljunk előtte!

	<i>Letérdelnek Dominus előtt, aki elképedve karattyol</i>	ACTOR	Pojáca, unlak!
	Uram, királyom, törvénykezz felettünk, sok peres ügy, vitás pont halmozódott fel aktáinkban, mert elődödet, ki nem beszélte nyelvünket, akárcsak te sem beszéled, hanyagul vigyáztuk s ő megszökött, bilincset szétharapva. Im. itt az akták, bennük életünk sorsdöntő, nagy kérdései. Igennel vagy nemmel válaszolj, s ne mérlelj, hisz írásunkat úgysem ismered. Királyunk légy, kit hizlalunk, találomra bölints igent, találomra bölints nemet. Szilárd, bölcs jog a mi jogunk, erős állam az államunk. Bölints igent, úgy, ahogy én.	SCURRA	Nesze, itt van! <i>(Atnyújt pár lábfejet, Actor megszemléli az egyiket)</i>
DOMINUS	<i>(bólint)</i>	ACTOR	Lábfejnek lábfej. Más nincs?
BARBARUS	Okos király vagy. Most nemet.	SCURRA	Nincs. De lesz. Akad majd orr, fül, far; hát, mell, here, kar, láb, kéz, fej, has, szív, máj, szem, vese,
DOMINUS	<i>(nemet int)</i>	ACTOR	Hogy itt mi van! Ahonnét most jövök, fülcimpát nyújtanak súllyal serényen. „A hosszú cimpa - így ők - emberi, a tiétek meg - mármint a miénk - ahogy nőtt: kurta, ronda, állati!” Ahány nép, annyi örület. Nehéz lesz egyetlen műbe írnom az egészet! Hány nép van itt?!
TÖBBEN	Ez jó király! Ez nagy király!	SCURRA	Mind itt van, azt hiszem. - Hol vannak a henetosok?
	<i>Dominus karattyol, vigyorog, bólogat és nemet int fel-váltva. Barbarus könyveket rak Dominus elé, az hol igent, hol nemet int, a nép hol felhördül, hol ujjong</i>	HENETOSOK	Itt vagyunk!
PEREGRINUS	Másutt a királyt megverik, csak aztán kaphat koronát. Mert bűnös mind, aki trónra lép. Jogosan bünteti a nép.	SCURRA	Hol vannak a karnosok?
PERSICUS	Ha volna király itt, király ha volna, lerészegülne, úgy országolna. Szigorúbb minden király, ha részeg, szent a király, ha nincsen magánál, jó törvény, mit a részeg király hoz.	KARNOSOK	Itt vagyunk!
INDICA	Ha részeg királyt gyilkol meg a nő, utódaival együtt hálhat. Nappal nem alszik egy király sem, éjszaka folyton felriad, más-más rejtekbe költözik. Sok ám a nő, ki hálni vágyik. Sok ám a szörnyű cselvetés. De van király, nem is kevés.	SCURRA	Hol vannak a kenoma:nosok?
SCYTHICUS	Arikiában, szép ott a templom, pappá teszik, ki papot öl. Kardot viselnek ott a szentek, szent ember szentül öldököl. Igaz szokás, mert nagy szokás. Bevallják ott, ami sehol se más.	KENOMANOSOK	Itt vagyunk!
	SUBIECTUS	SCURRA	Hol vannak a medoakosok?
	Az új királynak sebes a lába! A lábfeje, a lábfeje hiányzik!	SCURRA	Itt vagyunk!
<i>Jajgatás</i>		SCURRA	Hol vannak az insuberek?
	<i>(Barbarushoz)</i>	INSUBEREK	Itt vagyunk!
BARBARUS	Miért nem fogtál más királyt?!	SCURRA	Több nép most nem jut az eszembe. - Hol vannak a krokodilok?
	Szekercét! Már nincs mit tenni, ő lett a királyunk.	KROKODILOK	Itt vagyunk!
	<i>Barbarus szekercét kap, lecsapja a lábfejét, üvölt. Subiectus átveszi a szekercét, lecsapja a lábfejét, üvölt. Dominus bámul, karattyol, nevet. Kivezetik őt is, meg a fél lábon ugráló Barbarust és Subieetust is, útközben páran még lecsapják a lábfejüket. Jön Actor</i>	SCURRA	Ez mind közönség.
ACTOR	Mi újság?	ACTOR	Jó ég!
SCURRA	Van egy csomó lábfejem, nem kell?	SCURRA	De bizony! - Kívánom, legyetek boldogok!
		SOKAN	Legyünk! Vezess minket!
		SCURRA	Nem lehet, egy nép még hiányzik.
		TÖBBEN	Melyik?
		SCIJRRA	A római!
		<i>Elégedetlen moraj</i>	
		ACTOR	Figyelj tovább, én másutt figyelek.
		<i>Actor el, Scurra elvegyül</i>	
		FATIDICUS	Gyertek mind! Tűz ég, illat árad, titkos szereknek füstje száll, oldjátok lélek mocsarának görcsét a máj tudóinál!
		VIANCUS	Mivégre él az ember itt? Jó, hogy a kín is létezik! Jó, hogy van éhség, van ragály, hogy még az életben van halál! Szenvedőt lát meg a szenvedő,

	ami fáj: szép; a szép: erő: az épek gyöngék és vakok! Erős vagyok, mert roncs vagyok!	IMMOLATOR	Ki hatvan nyarat és telet látott már, boldogak feled hatvan nyarat, hatvan telet. Ki ma született. nem feled, nem lát se nyarat, sem telet. Egjetelek értünk, égjetelek!
INFELIX	(<i>bekúszik</i>) Nyomorultak vagyunk valamenynyien - nagy sötétjében tart minket az élet - tart minket válságban, testünket emésztí kínban, szükségünkből utat nem találunk - pusztulunk görcsökben, förtelmes nyavalyákban - ám örvendeztetek - a lélek fekélye orvosolható - mibennünk vagyon a fény, a béke, a méltóság - mibennünk vagyon az áldozat, a szeretet, a rajongás - bennünk vagynak az istenek, és istenekké leszünk mindahányan - jótékony eszköz a fog és a köröm - az értetlenek érdekében tudtukra adjuk, beléjük harapjuk, mert mi értjük. mi tudjuk - az épek sarkát, vékonyát átharapjuk.		Öregeket és csecsemőket dobnak a tűzbe
	Többen földön csúszva távoznak. <i>Bekúszik Conditus, Arum</i>	MARTYR	Kínoz a kínom. Nincs szavam kínoznra máse csak én magam. Az egyetlent, mi szólhat helyettem: az életemet feláldozom. Lássák az istenelv, kik sosem éltek, lássák az emberek, kik úgy reméltek, hogy nem, hogy nem, hogy nem lehet élni. Lássák az érvemet égni, elégni. Ha énem ég, győz a magam. Igazam így lesz. igazain! (<i>A tűzbe rohanna, Fervidus elkapja</i>)
CONDITUS	Remélem, látsz már.	FERVIDUS	A kétségbeesésed nem lehet oly nagy, hogy eldobd érte életed! Én ismerem a kétség borzadalmát, én ismerem az élők fáradalmát, én ismerem a semmi csábjait. hiszen az élet nem-lenni tanít, de nézd: sokan vagyunk, akik a tűzből mentettük egymást, mert valami készül: életsodákat alkotnak a tettek. mert számosak a kétségbeesettek.
ARUM	Látok csontokat hunyt szemmel is. Itt minden törmelék, márványrom, szénné égett épületfa az én szememben csontváz, koponya!	MARTYR	Mert éljek boldogabban, mint a szépek, kik nincsenek már? Létem csúcsa ez. Mocsarak mélyén fuldoklik az élet. Utzinam hosszú. boldog béke lesz.
CONDITUS	Ilyet nem látok.	FERVIDUS	Gyere közénk: már szektánk van, hasonló gcmdolkr,dású tépettek bizalmas. önkéntesen vállalt szövetkezése. Erőszak nélkül, egyenrangú társak testvérisége révén 'szerveződünk, s mind többen jönnek hozzánk, mert a hit- ! ben
ARUM	Látom az időt! A munkát látom. szenvedésüket: emésztve önnön húsukat, elődök csontvázára falazzak csontjukat, koponya minden téglá, mit a vér köt, itt minden ember! Csontkorall-sziget a város! Csontmú! Csontrom! Csontfehér!	TIMIDUS	Üdvöz légy.
	<i>Elmásznak</i>	FERVIDUS	Találj otthonra közöttünk. Légy testvérünk. Nem kérdezzük, mi voltál, mert szenvedő vagy. Bőség vár miránk - most meghívunk a bodzavacsorára.
GETAE	(<i>a nők cimbalmot verve</i>) Kihaltak már az oszkoszok, de nyelvük él, a nyelvük él, nem érti senki. Szép csak az, mit értelmetlen nyelv zenél.. Ünnepe van, ünnepe. Koponyából isznak a szkiták. Ránk szakad a mennybolt. Fel mind, aki él még! Tapossátok a parazsat! Pheróniában izzó széken sértetlenül megy át a szent, kit istennője ihletett. Parázzson át, parázzson át táncoljatok, táncoljatok! Királyunk lesz, ki nem sajnó! CSrvendjetelek, az éghetetlen ha megjelent. ha megjelent!	FERVIDUS	<i>Fervidus, Martyr. Tiridus és páran el. Jön Anus, nők kondérral, leteszik a szín bal oldalán, fehér tüzet gyújtanak</i>
	<i>Néhányan átmennek o tűzön</i>	ANUS	Átokföld, emberemésztő romvidék, áldoztunk néked sok nagy népeket, áldoztunk bölcseket és szépeket, és áldozunk majd, áldozunk mindenkit, akit anya szült, kit anya szült és apa nemzett, áldozzuk szebb emlékezetnek, csak áldozat van, áldozat. átokföld. szent, megáldalak!
NATANS	Az élet láng, a csontokat belül hevíti, kitörni vágyik, a húst belülről falja fel. Hűvös a tenger, szelíd a tenger, oltja a lángot, az életet. Fürdőzzetek! Fürdőzzetek!	HARIOLUS	Csak próba ez, méltatlan és hiányos. Nagyon nagy próba, megbukott kísérlet. Nem város ez. mert ez csak próbaváros. Nem élet ez, mert lesz még csak az élet.
FATIDICUS	Gyertek, a tűzbe nézzetek! Gyertek, a múltba nézzetek! Rejtély a múlt, mert változó, parázsló, sosem hamvadó, lángot lobbant a holt parázs, csak a lángnak martaléka rnás, a láng sem új, se régi: láng. Falánk. falánk. faláarak, falánk.		
HARIOLUS	Ég az élő, vakít a fénye, a fény az égő élő reménye, óvja a lángot, meggyújtja újra, nézi, nézi lángba borulva.		

ANUS

Gyertek, már forr a pálmabor,
készül a mákony-álom.
Merítsetek, merítsetek,
s kik itt maradtok, lelketek
túlszáll minden határon!
Gyertek, már forr a főzetünk,
zeller van benne, bodza, mák.
Merítsetek, merítsetek,
mert élni kell, ha nem lehet, mi
mondjuk ezt, az ósanyák.

Jön Puer, Puella

PUER

Hogy megláttalak, történt valami.
Valami szörnyű görcsbe ránt.

PUELLA

Velem is történt. Hallgasd: hallani,
a testem testedért kiált.

PUER

Nem értem. Némán is kiáltok.

PUELLA

Nem értem én sem. Biztosan átok.
(*El*)

ANUS

Már nehezülnek, részegülnek.
Figyeljete, már közösülnek. Szent
asszonyok, résen legyünk, már
hatni kezd a főzetünk.

Jön Praefectus, Caverna

PRAEFECTUS

Csak öldöklés van. Hadak rációja,
emberfőlötti. Mégis megfogannak
a nők, amíg az öldöklés tarol.
Hát bölcs az ember mégis valahol?

CAVERNA

Beszélj, mert zeng a hangod. Hogy mit
beszél, nem értem.
Teremtmenyed vagyok már, én eddig nem
is éltem.
Mozgásod ritmusát, mert szép, oszd meg
velem.
Szemöldöködnék ívét becézze két kezem.

PRAEFECTUS

Eszünket veszve hempergünk a földön,
takarónk az ég, a másik ember
az ágyunk, ösztön rúgát és mi hagyjuk:
mást, jobbat nem tudunk,
jövőt nemzünk tudatlanul,
a szellemünk a nedveinkbe süllyed
és készületlen ér minket a holnap.
Idegen, ismeretlen, jéghideg szél
súvit belőlünk. Súvit az idő,
mely nem miénk, és nem lehet miénk.

CAVERNA

Azt hittem, ismerlek egészen.
Most idegen vagy. Szörnyű. Vad.

PRAEFECTUS

Ne hallgass végig. Megriaszt
és kedves évek himporát rabolja el
az oldatából kipárolt tudás.

CAVERNA

Megint más lettél! Mindig valaki más!

PRAEFECTUS

- Tőled vagyok most mindaz, ami lennék. Bár
semmi ez, és az lesz majd belőle,
mi lesz és volt mindemből: semmi, emlék,
vedd úgy, hogy ez szerelmi vallomás.
(*El*)

ANUS

Füstöljete! Füstöljete! Borítsa
füst a testeket, az izzadókat,
lűktetőket, borítsa el a szeretőket.
oltár a föld, hol áldozunk. anyák
vagyunk, anyák vagyunk!

FILIUS

Szépségnél alább mért nem adhatom?
jobb, ha meg sem születik az ilyen! Vagy
szülessen meg lelkiileg vakon, ne legyen
szépérzéke, vagy - hiszen az is megoldás
- farka ne legyen, vagy ne olyan virgonc,
mint az én kis

árvám,

mely előbb ébred, mint én, és eszem
fulladva fujtat, utána loholván.
Úgy teszek, mintha nem is venném észre,
mintha belőlem ki se kandikálna, holott
rohanunk: ő mered előre, s én, függeléke,
részegen utána! (*Ki a nővel*)

ANUS

Gyertek ölelni! Gyertek, újak!
Anyák vagyunk mi, szentek, szentek! A
testek egymásra borulnak,
a testek részegen énekelnek!

Jön Carnif ex és Colona

COLONA

Gyere már! Pálmabort igyál,
attól feláll, attól feláll!

CARNIFEX

Nem! Nem akarom! Ne érints! Hideg,
csúszós a bőröd, fülembé lihegsz
izzadtan, bűzösen, lyukas fogadban
felbomló szennyet kotorász a nyelvem,
irtózatot, ha ember érint embert!
(*Elrohan, Colona utána. Jön Senilis*)

SENILIS

Tőlem terhes az összes asszony!
Vénségem tőlem el ne riasszon!
Zubog a vérem, alvadni nem tud,
én vagyok az, aki mindenkit megtud! (*El*)

ANUS

Szent asszonyok, résen legyünk,
hat már, hat már a főzetünk!

Jön Colona, Prudens

PRUDENS

Világégés volt. Vagy csak az idő
torpant meg, fordult vissza. Egyre nő
elmémbe az, mi nem enyém: a nemlét. Így
nyerem el a múlt idő kegyelmét.

COLONA

Olyan vagy, mint a hulló! Nem szeretsz! Ha
nem nekem, hát mondd: miféle úrnak s mivel
adózol? Rajtad a kereszt:
te nem tanultál szeretni, se lenni!

PRUDENS

Gondolkodásom tejfogai hullnak, tátong
helyükben rághatatlan semmi.

COLONA

Átok van rajtad, átok.

PRUDENS

Igen. Átok.
Emberfejekkel labdázik a tenger,
a tudat hab, tűnékeny, szertefoszló,
testünk maga a tenger, és mi még a
felkorbácsolt őselem fölött
úrrá lenni igyekszünk, habmagunknak
márványidőt tulajdonítva gyáván.
Holott csak éhség van, csak szomjúság van,
csak fázom és csak nemzeni törekszem, hogy
legyen fázó, éhező utódom, így állok rajta
bosszút én, az őse: élőtől kint is irigyel a hullá.

COLONA

(*Anushoz*)

Csak bölcséket mond. Nem szeret.

ANUS

Biztosan rossz a módszered.
Remélem, fizetett. Ha nem,
könyvelj magadnak, édesem.

Jön Filius, a hátán egy nő, aki püföli és vihog

PRUDENS

Csak én halok meg! Mások húsa márvány! *(El, Golona utána. Jön Rector másokkal)* RECTOR
A mondabeli oszlopok rejtőznek. Rajtuk a világ. Tovább, tovább. Loholjatok. Mélyen vannak, vagy magasan a mondabeli oszlopok. *(El)*

ANUS

Vagyunk az éj, a mákony, a bor. Papnői vagyunk az újszülöttnek. Jön már a titkos, messzi kor. Jönnek az újak, jönnek, jönnek!

Jön Grandaevus, Vidua

GRANDAEVUS

Miért visellek, miért cipelsz még mindig, annyi év után? Azt látod bennem, aki voltam? Reméled: az leszek talán?
Hisz untatnak a nyavalyáink, én gonosz vagyok, te satrapa. Nyűg már nekünk a kettőnk teste, mely összefércelt valaha.
Amit ígértem, nem vált valóra. Szép voltál. Ronda vagy ma, vén. Epék álmomban sem vagyunk már: te szörny vagy, én pedig nem-én. Mitől van az, hogy téged unlak, téged utállak, sohase mást? Hogy rémisztőben sem talállok nálad rokonabb látomást?

VIDUA

Nem tudhatjuk. Talán a végzet akarta így. Az istenek talán így adnak hírt magukról, vagy mi akarjuk, hogy legyenek. Átéltünk annyi vészt mi ketten, megéltünk annyi kurta jót, hogy vázunkkal együtt lékeljük át a Földet, e süllyedő hajót. Már nemsokára. Fejed ölemben, nem etetlek már, nincs mivel. Nyugodj. Mi megtanultuk: az újak mást várva ugyanezt érik el.

ANUS

Okeanoszban van egy sziget, nők laknak ott, a partra kiűsznek, szeretkeznek, majd visszaűsznek, szűlnék, a csecsemőt vízbe dobják, nem adják oda senkinek, békés a szigetük, szép sziget. De itt a tűz a vizet legyőzi, a tüzet a szomjas élő vérzi, itt föld van, a földön épül a város, nincs benne sziget, de van hatalom, fogarc a gyermek: a jövő: a rom, hatalmas benne a halál: halálos, de az élet. amíg tart: végleges!

Jön Pugnator, katonák

PUGNATOR

Akinek arca volt még, arctalan lett, elmosta vonásait ez az éj, e részegítő, gyilkos, testi főzet. Ki emlékezni tud még önmagára, most úgy remél, ha fél. Hol vagy, vezérünk? Szólj hozzánk, vezér!

El. Jön Venditor

VENDITOR

Diadalív töredéke, holdisten és ősi bálvány, kagyló, csiga és szivárvány eredeti színezéke,

nőknek éke, jutányosan, csak ma éjjel! Csak ma éjjel! Csak ma éjjel! HARIOLUS
Köpölyözünk, varázsolunk, tuskét a lábból, tetvet a fejből, vizet a májból. mételet a belből, vöröset a vérből eltávolítunk, varázsolunk!

Jön Occultator, Sollers

OCCULTATOR

Szimat! Szimat! Van hír! Nagy hír! Caesar vonul a halottak élén! Octaviusszal megütközött! Tart még a csata, nagy csata! Tart még a mai éjszaka!

SOLLERS

Szimat, szimat! Van hír! Sok hír! Antonius még vár Afrikában, követet küldött, így üzent: „Ne higgyetek az éjszakában!”

OCCULTATOR

Mit jelent ez?

SOLLERS

Mit is jelent?

OCCULTATOR

Menjünk fülelni. Szimat!

SOLLERS

Szimat! *(El)*

VENDITOR

Adok-veszek házi istent, főistent és szolgáltestent, árurom élet istenét, _ árurom halál istenét, van isten, aki szép, szelíd, van isten, aki bosszút áll, minden isten kapható, van, aki rossz, van; aki jó, pár szem fűgét vagy datolyát, lepényt vagy mákot, bort, vizet cserébe minden istenért, s a minden-isten megfizet!

Jön Praefectus, Puella

P C1 ELLA

Igyál, igyál még főzetet!

PRAEFECTUS

Romokat terveznek az élők, vetélt magzatot nemzenek, hogy legyen kit gyászolniuk, mert sirni kell. csak nem lehet.

El. Jön Ioculator, Fictor

FICTOR

Én nem tudom, mit látok.

[OCULATOR

Én tudom?
- Pojája; hol vagy?

Scurra előtűnik, a behunytt szemmel kavicsot morzsoló Pius, az égre bámulva tempózó Natans, a könyvet bújó Litteratus kíséri

P]CURRA

Itt vagyok.

[OCULATOR

Pojája, mit látsz?

SCURRA

(Piusra mutat)
Ót látom, ki nem lát.

[OCULATOR

Talán vak.

PIUS

Látok én, csak másfelé,

	mert jobb, magamba látnom: Elvakít a látvány.	Mert érkezik! Már érkezik! Vonul a horizont mögött! Én vagyok leghívebb híve itt, a tudatlan ártatlanok között!
FICTOR	Ez a hóhér.	
IOCLATOR	Nem.	<i>El. Jön Sollers, Fur, Peritus, Occultator</i>
FICTOR	Ki vagy?	FUR Szimat! Szimat!
PIUS	Jó kérdés. Mint a víz alatt a bűvár, iszapos üledékeket vigyázom, hátha felbukkan a hal. Vigyázom csillanó tűnésemet.	PERITUS Sok a hír! Nagy hír!
FICTOR	<i>(Natansra mutat)</i> Ez is vak?	OCCULTATOR Hallgatóztatok! Füleljetek!
SCURRA	Úszik. Nem kell neki víz sem.	FUR Van már pénz?
NATANS	A Hold fürdőzik már a Tiberisben, hatalmas híd, ezüstje peng, remeg, azon az úton járnak ők, a szépek, a híd ezüstje hozzájuk vezet. Mártóztatok meg! Hűvös és hatalmas az éji tenger, rátok vár a tenger, a kölyke vagyunk, hűvös nyelve nyaldos és úgy ölel, mint embert soha ember.	OCCULTATOR Nincs pénz. Nincs pénz. Nincs pénz.
IOCLATOR	Ez könyvet bújik. -- Szerepet tanulsz?	SOLLERS Helyettünk mások döntenek. Úgy hírlík, maguk az istenek.
LITTERATUS	Caesar beszédeit elemzem újra. Azok a jelzők! Csipős accuminfek! Az ablativus absolutusok arbitrálisnak mondható csodái! Az ember velős dialektikában alkothat mást. de szebbet sohasem!	PERITUS Kevés az isten, mi vagyunk többen.
FICTOR	Így hát mi kollégák vagyunk, uram. A darabunkban Caesart domborítam. Bátorodom magamról megjegyezni: én Caesar lelkét ismerem, habár bvavurstiljához nem volt még szerencsém.	SOLLERS Rólunk döntenek ők, felelőtlen.
LITTERATUS	A lélek semmisség. Csupán a szellem küzdhet a lélek megrontása ellen, s ha ép a lélek, működhet az elme, s beteljesül az alkotás szerelme. E könyvet Caesar írta volt valóban, az én kezemmel mégis, mert botoltam bár gyakran, tűzbe vettetett ígéit emlékezetből írtam újra végig. A műve művem, és míg él e fej, a szellem végleg nem süllyedhet el!	OCCULTATOR De melyikük győz? Szimat, szimat!
<i>Jön Actor</i>		PERITUS Nem tudni még, szimat, szimat!
ACTOR	Egy szekta mondja, itt van, följegyeztem: „Perzselni, ami megmaradt! Túl sok a rom! Vannak romok még! Legyen a pusztulás hatalmas, csak a pusztulás lehet nagy és ép! A szörnyű múltból itt maradt sok ember, sok-sok gondolat. Irtsuk ki mindazt, aki él még! Szüntessük meg a gondokat!”	OCCULTATOR Egyforma mind az, összes nemzetisten, a háborúnak istenei ők. Más nyelveken, de mindig ugyanabban a hadjáratban pusztulunk miattuk. Másféle mind az összes jellemisten, a lehetőség istenei ők, valahány hajlamunk van, ők azok.
IOCLATOR	Kedves szöveg.	SOLLERS De melyiküknek hihetünk?
ACTOR	Siessetek! Még tart az éj! Füleljetek és mindent jegyzeteljetek!	PERITUS Mesék szólnak mirőlünk. Odonak. Hasonlók. Szépek és vadak. De mindig mi vagyunk az áldozat. És túlélnek az istenek. A kegyetlenek és vadak.
<i>Actor, Ioculator, Fictor háromfelé el: Pius, Natans, Litteratus el. Jön lVlartyr, korbáccsal ütlegeli magát</i>		FUR Holnap ugyanitt! Halkan! Csöndben!
MARTYR	Korbácsom, vájj a húsomba mélyen! Bűnös vagyok, mert eladtam őt, gyáván kiadtam, éget a szégyen, a nagyot, a szépet, az érkezőt!	OCCULTATOR Szimat, szimat! A jelszó: szimat!
		<i>Négyfelé el. Jön Carnifex</i>
		CARNIFEX Becéztek már az istenek szeliden, mert tudnak ilyet is; már ismerem ártó hatalmukat, mert öldököltem parancsukat követve elvakultan; kétségbe ejtett közömbös hatalmuk és kígyógyított magamból a létük; magamba vájtam, meglelni akartam mélyemben azt, mi csakis az enyém; vágytam feloldódni a sokaságban, de én vágytam, csak én, s így hasztalan; s most azt kérdezem, amit évek óta: mi jöhet még? - ezt kérdem elcsigázva, s a kérdésemre mindig az a válasz, hogy jön, valami jön, váratlanul.
		<i>Jönnek a dalmátok dárdákkal</i>
		DALMATICUS A fát kivágták földjeinken, Rómába hozták háznak: égni, miénk a hamu, pernye, rom. Miénk a semmi, miénk a minden, miénk a perzselt birodalom, felosztjuk hát, a nyolc év letelt, mert miként az ősi törvény végzi, ilyenkor osztjuk újra fel. Sorban dárdát hajtsatok!

<i>Dárdát hajigálnak, rohannak lemérni. Jön Anonymus, Ignotus</i>	PUELLA	Az ő feje! Az ő feje!
IGNOTUS	CHORUS	Beszélgj vele! Beszélgj vele! A fejekkel ékes köpeny övé. a jövőndő ember dísze, jele!
ANONYMUS	DUX	Eljő, ha jó, ha jó, ha más, ha vársz, ha jó feltámadás!
IGNOTUS		<i>Kitáncolnak, Puella visitva utánuk. Jön Insanus másokkal</i>
ANONYMUS	INSANUS	Mert ő a méltó. Így nevezzük. Augustus. Lattant. Ismerem.
IGNOTUS	FABULATOR	Ismertem én is, láttam én is: dárda hegyére tűzték a szívét, fejét levágták, fejét levették, dárda hegyére fűzve vitték, láttuk, sirattuk mindannyian. Másnapra kelve eltűnt a szíve. dárda hegyéről feje is elment, sehol se volt már neki a teste, pedig a teste fel volt négyelve, másnapra kelve sehol se volt. Keresték akkor, nagyon keresték, hiába, ő mar sehol se volt. De a harmadnapon, a harmadnapon, azon a harmadik napon megjelent ő, akit elsirattunk, akinek véres szívét kivágták, akinek látó fejét 1=vágtak, némán vonult a városon át, csókoltuk a lábanyomát.
ANONYMUS	INSANUS	Ez, így volt! Minden úgy van, ahogy népek mesélik! Minden lerogy, de nem fogy a mese, mert sohase fogy!
IGNOTUS	1N-ARRA TOR	Barlang volt, mély és járhatatlan. Tudom. mert jártam benne én is.. Ott kínlódtak súlyos vasban. Fáj az, tudom, viseltem én is. Kovácsoltak. Ki ezt. ki azt. Nem látta senki a szomszed tárnát. Sok ott a tárna, sok ott a rab. Évek múltak el, emberöltők. Sínylődtek ott sokán. soká. De kész lett egyszer. Ki tudja. mi lett kész? Valami szörnyű. Valami nagy. Felfalta őket. Egy se maradt. Kínlódtam én is ott a mélyben. Hoztam magammal csontokat. (Csontokat mutat, nézik, az egyik csonton fur•olá,_ik)
ANONYMUS	INSANUS	A fény, a fény, ha felragyog valaki homloka fölött, tudjátok: ő az. Megjött a szent, mihelyt a glória megjelent. Forrástalan fény. Hűvös a lángja. Vonzó, sugárzó hatalom. Voltam hitetlen éln is: nem éltem. Most éhek: a hitemet hordozom. Nem volt még soha ekkora éhség, nem volt még ennyi rút ragály. Garanciánk ez. Király lesz végképp a holnap királya, nagy király. Ideje van a fürtelemnek, ideje van a szépnek, a fénynek. Nehéz ez az éj. De érzem: távol már fény kel a dombok homlokáról.
El. Jön Pugnator fáklyával, arcokba világít	TIMIDUS	Gyöngék vagyunk mi valamennyien, gyöngék a számot' istenek_ de van, mert van egy osztatlan. hatalmas ember, gyöngéktől ment és nagyon tud akarni! Csodát nekünk! A legnagyobb csodát! Már nem remélünk! Érették vagyunk a legnagyobb csodára is! Csodát!
PUGNATOR		
Nem te vagy az. Te sem. Te sem. Hogy megvolt, álom. Vágy talán. De valahol itt, van. Biztosan itt van. Érzem: ma éjjel megtalálom. Az utolsó éj ez nélküle.		
<i>Jön a tömeg</i>		
DUX CHORI		
(köpeny tant rajta, a köpenyre emberfejek varruva)		
Nekünk ember a totemállatunk, hasonlóságot színlelünk vele, ha megjelenik. megjó a halál is.		
CHORUS		
Addig mi próbának vel.jük alá méltatlan festünket és elemésztjük s ha nem leszünk már, méltók úgy leszünk hozzá. ki eljő, s ember lesz, valódi.		
DUX		
(forog, a köpenyre varrt fejek szájában csengettyűk szólnak)		
Ha sebejtőnek kezét olajozzák, egyúttal sértettjének sebe gyógyul. Kik vétkeztünk az ember ellen eddig, táncunkkal éppé, nagyá tesszük őt, s majd embersége minket is minősít. (Táncolni kezd, a chorus követi)		
CHORUS		
Feltámadunk. ha eljön. és ha nem jön, azért nem jön, mert nincs feltámadás. DUX		
Hisszük csak azt, mit hinni kell ilyenkor, mert hinni kell, mert hinni nagy szokás. PUELLA		
(sikít, a köpenybe kapaszkodik)		
Ismerem! O az! Az ő feje!		
DUX		
(forog, a fejek csilingelnek)		
Beszélgj vele! Beszélgj vele!		
PUELLA		
De nem lehet! Már nem lehet!		
DUX		
Fülcvlj, ha ő beszél veled!		
PUELLA		
Csengettyű van a nyelve helyén!		
DUX		
Mert idegen nyelven szólt szegény. Leöltük őt ezért. ezért, megnyúztuk őt ezért, ezért, most csengettyűzi az égi dalt, nem hív se bajt, se viadalt, szerény, szerény, szerény, szerény!		

ANUS

Kihunyt a tűz, sötét előzi a fényt. A titkos főzetet a tűzre öntsétek, szüzek!

Nők a tűz. e öntik a vizet

HARIOLUS

Mert másnaponta új és ismeretlen világ ez, mert ez, új és új világ, vakságában az ember tehetetlen fürkészk és újra önmagára lát.

FATIDICUS

Titkos szerekeknek füstje száll, a néma üvöltve kornyikál, nem tudni, mely szerek hogyan hatnak, de hatnak csakugyan.

Ók is a tűzre öntik a vizet

ANUS

Fáradtak már a testek, füstöl a tűz és lángja nincs, az élők elhevernek és hevernek a holtak. Elmúlik ez, az éjszaka, majd felébrednek fázósan az élők, mert végleg az tért csak haza, kit túlzottan szerettünk. Minket barlangok rejtenek, alszunk nappal a föld alatt, hogy élhessen, ki megmaradt, a következő éjjelig. Mi álmodunk a föld alatt, nyugtalan álom és örök, s a virrasztók a föld fölött mit álmodunk, azt megteszik, rettegve tőlünk megteszik, véres, komor hadakkal, a hadaké a nappal.

PRUDENS

(előrejön)

Soká, nagyon soká nem éltem, s nem élek majd szintén soká. Ez közjáték csak: futó szerelem. A lét hatalmas, mozdulatlan, átjárhatatlan, tudhatatlan, a felszínén habzik az énem, s tűnődik célján és okán, az átmeneti életen. Nem méltó hozzám létezésem, a léthez sem méltó a létem: tűnő, véletlen tévedés. Létezni vágyik mégis az énem, súlyos tudás, amit megéltem s mit élhetek még, túl kevés. Haláltól félek én, holott élet előtti léte mről semmi, semmi rosszat sem mondhatok: években kifejezhetetlen, hatalmas tapasztalatok szunnyadnak bennem, elérhetetlen mélyekben, ahol tanultam lenni s ahová mindig indulok. Úgy gondolom ezt, mintha a lét én volnék, s nézném részvétlenül a parányi élet, ki belém merül, vagy mintha bölcsőbb lennék magamnál, mintha a gondolattalan lét magasa volna gondolatom, pedig csak fázik bennem az élő végleges otthonától, a léttől. Soká sem éltem. Soká nem élek. Nem ezt gondolni volna jó, vagy vélni azt, hogy mit se vélek, hogy nem voltam gondolható. *(Visszamegy a többi közé)*

HARIOLUS

Jöjj, napfény, tedd már vissza ránk a maszkot,

mit nappal viselünk, míg léteünk; őszinteségnek éje, hűscsomók görcsös rángása, távozz végre tőlünk! Hadd játsszunk fényedben szerepet ismét, hadd legyünk újra mi magunk a fényben, hadd tükröződjünk szemekben szilárdan s legyünk, mivé a szem lát: idegen szem! Nehéz nekünk a vakság, túl nehéz magunkba látnunk! Káprázat, szivárvány, tájak látása enyhítse tudásunk! Sugározz bört az égő húsrá lágyan, legyen határunk ismét látható, jöjj, napfény, megváltónk és éltetőnk, mi nem vétettünk ellened soha! Könyörgünk, mert csak könyörög az

ember,

mert gúnyolják a túl erős hatalmak, könyörgünk, mert csak ez telik mitőlünk, mert száználmas az ember: koldusod, napfény és másik ember. Adj erőt hitet hazudnunk, életet leélnünk, hisz nem lehet a célod csak halál!

Mind el. A világitás változatlan, de ezentúl ismét van-nak színek. Jön balról IV., V., VI., Szenátor, jobbról Mi-les, Mercenarius, Nebulo, Hastatus,

HASTATUS

Különös nyugtalanságot tapasztalok a városban. Az emberek valamit várnak, rémekről, csodákról és eljövendő életéről regélnek, karattyolnak a jósok, szájtátva nézik mások a madarak röptét, a tébolyultak Caesart hívják és állítják, hogy él; Octavius nevét kapták fel egyesek, s e furcsa név, egy ismeretlen, mint istennév, a holt Caesar nevével hitetlen szájról hívó szájra száll.

V. SZENÁTOR

A romok hullámzanak, mint a tenger, egymásba vájnak, egymást lékelik, mocsárba süpped lábunk, megtelik velünk a rom, s a romokkal az ember, bizonytalan a látvány és a szem ...

VI. SZENÁTOR

Miről beszélsz?

V. SZENÁTOR

Álom volt, azt hiszem.

VI. SZENÁTOR

Az éjjel mély-mély völgyben ültem én, hatalmas, zöld páfrányok lágy öleiben, s figyeltem, hogyan közelít felém a sárkánygyík derűsen és szelíden. Jó jelnek vélem. Fontosak az álmok. Mit álmodunk, az mind valóra válhat.

IV. SZENÁTOR

Az éjjel barlang mélyén rostokoltam, sziklák görögtek rám és eltemettek, de nem haltam meg. Mégis szörnyű volt. A derekamon most is kék a folt, sziklák okozták éjjel. - Mit nevettek?

VI. SZENÁTOR

Az álmokkönyv szikláról nem beszél, a barlang viszont szép, nagy szerelem. Elj bizom. Szépen süt a nap. Ilyenkor előbb-utóbb minden zúr rendeződik.

HASTATUS

Már összegeztern szorgos kémeink jelentéseit. Előadhatom?

IV. SZENÁTOR

Csak röviden.

HASTATUS

Lidérces volt az éjjel. Ezt egybehangzóan jelentik. Jó sokan pusztultak éhen, ölte és ölettek. Halálnak mondta az örült magát, láttára szörnyen haltak páran. Tolvajok javak hiján kavicson gyakorolták a mesterség fogásait. Egy illető

az éjjel biztosítótársaságo¹
kezdett szervezni. Mások hajszintük
szerint verődtek hordába. Sokan
várták vissza a rokonaikat.
Embert is ettek éj jel. Aldozás volt.
Sarut, ruhát ástak el télire.
Rabszolgavásár is volt. Uzsorások
házhelyet, földet, Róma város földjét
árulták, adták bérbe. Pénz helyett a
lekötelezettség volt a váltó. Úgy hírlík, ez
a csereegyenérték kérdés, beváltható-e
valaha.
Ezt én mondom. Bocsánat. Folytatom.
Halottaikkal tárgyaltak az élők, a holtak
egyes kémeink szerint valóban hangosan
beszéltek éjjel. Irtották egymást népek,
mert vadak, szokásból, nőért, vagy mert
éhesek, mert más az orruk, más nyelven
beszélnek.

Megalakult az ellenkör. Mi ellen,
nem tudni még, de máris szerveződnek.
Jött sok-sok feljelentés. Névre szóló.
Vádaskodások. Három teli zsák.

IV. SZENÁTOR

Égesd el. Caesarról mi hír?

HASTATUS

Őrütségeket mondanak.

IV. SZENÁTOR

Gyerünk,
hadd halljuk.

HASTATUS

Mendemondák.

IV. SZENÁTOR

Add elő.

HASTATUS

Azt mondják. Caesar él, mert meg sem
ölték,
jön ellenünk hatalmas, nagy sereggel,
ragályt bocsát a serege előre,
a kutak máris töle véresek.

IV. SZENÁTOR

Tovább.

HASTATUS

Brutus nem halt meg. Ő a rossz.
A szörnyűség oka. Hogy Róma vesztét
Brutus okozta ... - Brutus a szenátus.

VI. SZENÁTOR

Mi, mind a hárman? Vagy csak egyikünk?

HASTATUS

Ezek csak mendemondák! Hülyeségek!

VI. SZENÁTOR

Én úgy hallottam, valakit megöltünk,
márminthogy mi, a szenátus, megöltük az
egyetlent, ki megmenthette volna Róma
lakóit.

HASTATUS

Hülyeség, uram.

V. SZENÁTOR

Miért? Lehet, hogy valódi a hír.
Bíráskodunk már pár órája. Téved az
ember, főleg, mint okos szenátor.

NEBULO

Valami Augustusról is mesélnék.

HASTATUS

Sok név forog közszájon. Egy sem él.
Biztos, hogy nincsenek.

V. SZENÁTOR

Ha élne egy,
örülnék. Aki él, nem él örökké.

IV. SZENÁTOR

Tiltsunk be minden istent. Sok az isten.

V. SZENÁTOR

Mit ér ilyenkor egy-egy rendelet?

IV. SZENÁTOR

Pénz kéne. Pénz.

V. SZENÁTOR

Úgy látom, csereérték
ma itt az élet. Legyen pénz az élet, és
legyen centiélet, deciélet.

VI. SZENÁTOR

Én nem viccelném el a helyzetet!

IV. SZENÁTOR

Én nem azért tettem szert hatalomra,
hogy most a korgó gyomrukat betömjem. Hát
mit képzelnek? Apjuk vagyok én?! Kalóz
létemre fejemet töröm,
hogyan könnyítsek ezrek életén!

VI. SZENÁTOR

Meglátásom szerint az itt a baj.
hogy elvesztek a régi, jó szokások,
Rómát most meg kell terveznünk,
nagyobb hát a

hibalehetőség.

IV. SZENÁTOR Filozófus!

VI. SZENÁTOR

Mert te még olvasni se tudsz, te barbár!

Egymásra rontanak

V. SZENÁTOR

Így lesz belőlem szép simán tirannus.

IV. és VI. Szenátor szétválnak

VI. SZENÁTOR

Meg kell vonnunk a városunk határát,
temetkezni csak azon túl lehessen,
és ott legyen a kivégzési hely.
Sok népnél is szokás.

IV. SZENÁTOR

Nahát, nahát!

VI. SZENÁTOR

A nőügyet is meg kell oldanunk.
Kevés a kurva.

IV. SZENÁTOR Tény.

VI. SZENÁTOR

A massagéták
között ha tegzét egyikük
szekérre tűzi, másik feleségét
szabadon használhatja.

IV. SZENÁTOR Massagéták?

VI. SZENÁTOR

tapyroszok pár szülés után
a feleséget másnak engedik.

IV. SZENÁTOR Tapyroszok ?

!

VI. SZENÁTOR

Az albánok pedig ...

IV. SZENÁTOR

Az ,albánok?!

VI. SZENÁTOR

... az eksztázisban élő
bölcseket bilincsbe verik, imádják,
táplálják egész évben, azután
feláldozzák.

IV. SZENÁTOR

Na és?

VI. SZENÁTOR

A hindusoknál
az adócsaló jutalma halál.
A szogdianoszok a nyomorékot
kutyáknak vetik élve, temetkező
a kutyák neve ott. A hindu bölcse .. , ,

IV. SZENÁTOR

Nem érdekell

VI. SZENÁTOR

... a piacon az árut
ingyen veheti e l.

IV. SZENÁTOR

Mert van piac!
Ha itt is volna, vinném az egészset!

VI. SZENÁTOR

Van példa! Sok van ! Rómának ,a törvényt
megszabni végre : ez a hivatásunk!

V. SZENÁTOR
Amit majd népünk rögvest szentesít.
A bölcs nép. Amely élni tudja Caesart!
A polgárháború csak tévedés volt,
mondják a népek, nem is volt valódi,
s hogy Róma rom, nem más, mint
mert Róma áll, csak látni tudni kell!
Ezeknek, törvény! Általunk! Szilárdat!
Caesar palástját árulják banánért!
Lyuk is van rajta! Brutus tőre által!
De Caesar közben ellenünk vonul!

HASTATUS
Ha szólhatok ... Hogy Brutus
köztetek van,
azt nem hiszik sokan, mert, mint jelentik, van
Brutus-szekta már. Így ellenük fordítható a
népharag, ha kell.

V. SZENÁTOR
Van Brutus-szekta. Pompás.

NEBULO
Ugyanis
Caesart meg Brutust adták a pojacák,
akkor hallottuk nevüket először.

MILES
Octaviust is játszották.

NEBULO
Igen,
játszották őt is, mint a győzedelmezt,
ki békét hoz Rómának nemsokára.

HASTATUS
Octavius szektája egyre nő,
mint kémeink jelentik.

V. SZENÁTOR
Nagyszerű!
Törvényt hozunk majd! Octaviusét

HASTATUS
Ja igen, csaknem kiment fejemből:
begyűjtöttük a törzsfőket, de van
közöttük pár király is.

IV. SZENÁTOR
Lázadók?

HASTATUS
Lehet, mert esedékes. Nem tudom.
Mi összeszedtük őket, addig is.

Int, katonák bevezetik a megkötözött foglyokat. Dominus bilíncsből és jogarban, bicegve; Dux emberfejes köpenyben; Dalmaticus; két Druida, nagy szalma-bábbal; mások babérkoszorúban, koronában, egyebekkel

VI.. SZENÁTOR
Most mit tegyünk velük?

IV. SZENÁTOR
Hát tudom én?

VI.. SZENÁTOR
Eresszük szélnek őket?

V. SZENÁTOR
Nem vidámak.
- Nem élvezik, hogy megkötözték őket.

HASTATUS
Maguktól jöttek volna, azt hiszed?

V. SZENÁTOR
Azt nem. De nézd: szemükben
bosszúvágy ég.

HASTATUS
Már ellenségeink.

HASTATUS
Ezt én okoztam?

VI.. SZENÁTOR
Ki más?

HASTATUS
Már volt szenátus itt, mióta
Rómába értem, és minden szenátus
azzal kezdte, hogy leszámolt velük!

VI.. SZENÁTOR
Tegyük mi is?

IV. SZENÁTOR
Megtettük volna úgyis,
csak nem jutott eszünkbe. Van hatalmuk!

Törzsfők! Királyok! Hát hódoljanak
választott városuk szenátusának!

V. SZENÁTOR
Nos hát igen. De úgy emlékszem: eddig
minden előző szenátus letűnt.
A legutolsót mi tüntettük el.

IV. SZENÁTOR
És?

V. SZENÁTOR
Semmi. Csak úgy eszembe jutott.

VI.. SZENÁTOR
Mondjátok el, hogy tőlünk mit kívántok.

HASTATUS
Beszéljete, vezérek! (Csönd) Nem
beszélnek.

IV. SZENÁTOR
Szedjétek el a jelvényeiket.

Katonák elveszik az emberfejes köpenyt, a jogart, a szalmabábot, a babérkoszorút, a koronát, egyebeket

V. SZENÁTOR
Most jobb nekünk?

IV. SZENÁTOR
Te folyton destruálsz!
Unlak!

V. SZENÁTOR
Már nem teszem. - Most jobb nekünk?

VI. SZENÁTOR
(az emberfejes köpenyt nézi)
Szörnyű, hogy ember babonákban élhet! A
mi korunkban! Fel nem foghatom!

Csönd

HASTATUS
Beszéljete, királyok! (Csönd) Nem
beszélnek.

VI.. SZENÁTOR
Mi ez a báb?

IV. SZENÁTOR
A belsejében ember
égethető el. Láttam már ilyet.

VI.. SZENÁTOR
Ja persze, értem. - Szép tágas belül.

DRUIDA
Legfeljebb négy ember, ha éghet.
Nem sok, de nem nő szalma már itt.
Dühös az isten, többre vágyik,
de ő nem ad szalmát nekünk,
magára vessen az istenünk!

IV. SZENÁTOR
Na, mit tegyünk velük?

VI.. SZENÁTOR
Feleljete!

HASTATUS
Beszéljete, törzsfők! (Csönd) Most sem
beszélnek.

IV. SZENÁTOR
Nem érdekelnek! És különben is,
ma még semmit sem ettünk. Reggelit!

VI.. SZENÁTOR
Igaz. Hol késik? Bort és birkahúst!

Kis csönd

IV. SZENÁTOR
(Hastatushoz) Mi van?

HASTATUS
Nem mondtam volna még?

IV. SZENÁTOR
Mi van?

HASTATUS
A helyzet az, hogy nem tudom, mi van. A
barlangot, hol tartottuk az ételt, kifosztva
leltük reggel.

IV. SZENÁTOR
Úgy??

VI.. SZENÁTOR
Kifosztva?!

HASTATUS

De nem mi tettük! Esküszöm, urak,
ha van még isten esküdőnivaló.
hogyan tegnap este óta éhezünk!

V. SZENÁTOR

A seregünk, a seregünk is éhes?

HASTATUS

Mindenki éhes! Nem tudom, mi lesz!
Felhántuk már az összes rejteket.
figyeltetem: ki székel bő sarat,
de majd csalt délutánfa lesz eredmény!

V. SZENÁTOR

Sehol sincs étel??

HASTATUS

Nincs, uram, sehol!

Csönd

IV. SZENÁTOR

(fejhangon) Kinyírni őket! Kinyírni őket!

HASTATUS

Rohanok, uram! Máris, uram!
(Ha statr katonákkal gyorsan kivonsolja a törzsfőket)

V. SZENÁTOR

Most hozzunk bölcs törvényeket!
Szavazzunk erről-arról! Győz a többség, a
kétharmados, demokratikus! Uralkodjunk!
Előre! Csak vitézül! Gyorsan! Míg vér csorog
az ereinkben! Míg melengeti csontunkat a
hájunk!

VI. SZENÁTOR

Mi lesz velünk, ha éhen pusztulunk?!

IV. SZENÁTOR

Én megszoktam, hogy hullát kell zabálni!
Megmondtam én! Megmondtam én előre!
ötlet az enyém volt!

V. SZENÁTOR

Bizonyítsd be.
Allíts tanúkat jogszabály szerint!

VI. SZENÁTOR

I; s el még gúnyolódik is! Röhög!

MERCh;NAItiUS

Nem erre tart jilk önöket, uram.
Tessék nekünk parancsba adni, kit
mikor gyilkoljunk, és tessék nekünk
élelmet adni, nőt és fekhelyet.
Önök vezérek! Vezérkedjenek!

VI.. SZLNnTOR

Nehéz a kormányzás művészete.

MERCANARIUS

Csinál ni tessék, nem filozofálni!

Jön Praefectus, Pugnator, Martjr, katonák

PRAEFECTUS

Ez itt egy lázadó. És tébolyult. A
szénátust akarta látni. Tessék.

MARTYR

Ezek, szenátorok? ! Gyilkos. erőszak
befoghatja a számat, ám üvöltés szakad
ki minden pórusból, holtan is ordítják
a csontjaim: ezek
kalózok, rablók, nem szenátorok!

IV. SZENÁTOR

Nem érünk rá. Elvinni, mint a többi.

MARTYR

Mellette állatok, mikor csupán egyetlen
emberséges szóra vágyott s az
megmentette volna, ti azonban késsel
szemébe, karmos körmötökkel a beleibe
vájtatok, tudom, mert az embert én
magamból ismerem: csámcsogtatok
nyakán, s a körmeit, mikor még rángott,
kövel ütlegelve zúztátok porrá, fülében
vizet forraltatok, s a szenvedése láttán a
kangórcs kéje taszította fáradt,
nyálázó, petyhüdt himvesszőtöket
egymás riszáló seggébe, ti disznók!

Katonák tetszést nyilvánítanak

VI.. SZENÁTOR

Ez örült.

V. SZENÁTOR.

Mondd, fiam, kiről beszélsz?

MARTYR

Octaviusról ! Megöltétek őt,
a testét, ám a lelke bennem él,
s ha nem leszek, majd lelke él tovább, ki
tudja, éppen bennetek talán, kik engem
most megöltök, gyilkosok!

V. SZENÁTOR

Megöltünk néhány embert, jó fiam,
minek tagadnám. Épp Octavius nevűt
nem öltünk. Mindenkít, csak

öt nem..

Ezt én mondom, a gyilkos, felelősen.

MARTYR

Számomra biztos érték volt: a mérce! Míg
élt, mindegy volt, mely komor

kulisszák

közé szorult kétségek marta lelkem,
tudtam, hogy van, hogy létezik;

apám volt,

vezérem, jobbik énem, csillagom,
tetteim, széndékom bírása, hús-vér, fájó,
tünékeny, könnyen pusztuló, de példa, ki .a
mocskos ösözönvíz spongyajaként vétkeket és
zürzavart magába szívott, megszorítva mégis
csak tiszta vér volt, ami dőlt belőle. Nem védi
meg már roppanó gerincem, hol ember volt,
most büzlő húscafat van, de épp ezért kell
most már énnekem gyarló létemre
tisztulnom a kínban.

VI. SZENÁTOR

Meglesz .a kínod, megkapod. Vigyétek.

MARTYR

A kétségbeesés, mit őseink
tudtak és éltek, ad talán erőt nekünk is,
ad talán még életet annak, ki nem
pusztul az áldozattal, ,s az élethez
reményt is ad tarin,
hogy nem kell túl ; soká énünkbe zártan
időznünk itt, ,az idő zátonyán.

PRAEFECTUS

Örült, de szépen szól. Hagyjátok élni.

V. SZENÁTOR

Ha hirdeti, hogy nincs Octavius,
egész szektát zúzunk szét általa.
Tegyük közhírré. Erős a szenátus,
hisz fantomokat is képes legyőzni.

MARTYR

(a katonák között álló Anonymusra mutat) A
főhóhér! Lássátok, ime, ő az! Nem láttam ölni,
mert orozva gyilkol, de van titkos, nem látható
szemem, s az látja benne ,azt, aki valóban!
Tagadni mernél? Szólj ! Tagadj, ha mersz! Az
áldozat néz rád a túlvilágról!

Csönd, Anon?trnust nézik

ANONYMUS

Példátlan! Vigyék már el! Émelyítő!

Elfut, csönd

IV. SZENÁTOR

Elvinni! Gyorsan! Végezni vele!

PRAEFECTUS

Hagyjátok futni, hátha igazat szól.

IV. SZENÁTOR

Kinyírni ! Ez parancs!

PRAEFECTUS

Ha akarom.

Ha nem akarom, nem parancs, uram.

VI. SZENÁTOR

Lázadó ! Felkoncolni!

PUGNATOR
 Jó uram,
 kérlek, gazdálkodj jól a szavaiddal.
 KI tudja, hátha nem vagy már szenátor. V.

SZENÁTOR
 Jól van, fiúk. Egy bolondos miatt
 kár lenne öltre mennünk. - Elmehetsz.

MARTYR
 Lesújt és bosszút áll és megkegyelmez. Mert
 lennie kell jognak és parancsoknak.
 V. SZENÁTOR Az
 előbb azt mondtad, hogy meg
 van ölve.

MARTYR
 Őt nem lehet megölni.

V. SZENÁTOR
 Mégis él?
 Ez jó hír. Nem vagyunk hát gyilkosok.

MARTYR
 Veletek nincs beszédem. Őjletek meg,
 halandó voltam. Aki nem halandó,
 majd bosszút áll.

IV. SZENÁTOR
 Azt mondd, nem halandó?

MARTYR
 Mert jönni fog, tudom. Megjött talán már, csak
 rejtetik még. Ő tudja, miért.

V. SZENÁTOR
 Te gyűlölsz minket.

MARTYR
 Így van.

V. SZENÁTOR
 És miért?
 Mi váltotta ki szenvedélyedet?
 Csak nem az, hogy halandót ölt kezünk, de,
 minthogy nem halandó, meg sem

VI. SZENÁTOR
 öltük?

V. SZENÁTOR
 Mit társalogsz egy veszett tébolyulttal?
 Hallgatsz? Tettünk mi neked bármi
 rosszat?
 Hallgatsz tovább? Nem látod? Éhezünk
 magunk is! Talán nem célunk az inség
 megszüntetése? Mit tegyünk, ha senki,
 senki se dolgozik? Ha dúl a káosz? Tessék,
 legyél szenátor és uralkodj helyettem, ám
 szerezz ételt, ha tudsz.

MARTYR
 Tudom, hogy itt van Rómában, de azt is
 tudom, hogy megtalálni nem fogod.

V. SZENÁTOR
 Miért nem?

MARTYR
 Mert őt nem lehet megölni.

V. SZENÁTOR
 Így hát nem ember.

MARTYR
 Ember.

V. SZENÁTOR
 Gondolod,
 hogy van, akit mi ne tudnánk megölni?

MARTYR
 Őt soha, senki.

V. SZENÁTOR
 (Praefectushoz) Látod, tébolyult.
 Kár volna érte fellázadnotok.

PRAEFECTUS
 Tébolytcsa k örülettel orvosolhatsz,
 az elmeél nem vágja, belecserbul
 a lágyultnak teremtett agyba, és
 bölcsen belátod: magad is bolond vagy.
 Én már tudom, bár ez sem jó vigasz:
 ha van betegség, józanságom az.

IV. SZENÁTOR
 Nincsen mit ennünk, és ti bölcselgetek!

VI. SZENÁTOR
 Tudsz jobbat? Mondd hát! Fussunk el? Hová?
 Fohászkodjunk? Tegyük. De
 nincs kihez!

MARTYR
 Így véltem én is egykor, mert sokáig
 forgott hibás körben gondolkodásom
 és hánykolódtam hit s nem-hit között: azt
 hittem, élnem kell, és túrhetetlen
 türelmetlenség akadályozott
 a célomat: az életet elérnem.
 De jött a pillanat, sugallatára
 megrázkódtam, levedlettem az évek
 rámkövült gyűrűit, és mint a hályog fájó,
 de látó szemről, úgy szakadt le az énem
 burka rólam. Itt vagyok hát, megölhetek,
 mert az a dolgotok,
 s az én dolgom, hogy haljak boldogan.

V. SZENÁTOR
 Nem lenni könnyű. Azt mondd meg, hog
 éljünk

IV. SZENÁTOR
 Éhes vagyok!

MILES
 Mi szintén éhesek!

PUGNATOR
 Már itt sincs étel.

PRAEFECTUS
 Ibt nincs? Érdekes.

VI. SZENÁTOR
 Mi lesz velünk most?

V. SZENÁTOR
 Nem tudom.

IV. SZENÁTOR
 Ki tudja?

MARTYR
 Hát mégsem öltök meg? Hatott a hit!
 Akkor már itt van! Hallom lépteit!

Jön Praeco, dobol

PRAECO
 A bölcs szenátus úgy határozott,
 hogy vérdíjat tűz ki az átkozott
 Augustus nevű bandita fejére. Ki
 élve látja, fogja is el élve! Augustus
 holtan feleannyit ér!

PUGNATOR
 Mennyi a vérdíj?

PRAECO
 Szenátusi tagság.

PUGNATOR
 Mennyi a fele?

PRAECO
 Mennyi? Feleannyi.
 (Dobol) A bölcs szenátus úgy határozott ...

IV. SZENÁTOR
 Elfogni!

Katonák fogják Praecót

PRAECO
 Törvényen kívül álltok, banditák! A
 szenátus tiltott be, rendelettel!

VI. SZENÁTOR
 Milyen szenátus úzi azt a fickót,
 a hogyhívjákot - Augustus nevűt?

PRAECO
 A törvényes szenátus.

V. SZENÁTOR
 És miért?

PRAECO
 Mert Augustus megölte fővezérünk,
 Caesar rokonát, bölcs Octaviust!

VI. SZENÁTOR
 Caesar él?

PRAECO
 Nem. Húgának unokája,
 Octavius jött békét hozni, ám
 Augustus Caesar nevében megölte. MARTYR
 Az áldozat feltámad gyilkosában!
 Octaviust ő maga ölte meg,
 nevet cserélt, mert Augustus is ő!

PUGNATOR
 MENJÜNK, URAM. JOBB EZT TÁVOL KIVÁRNI.
 PRAEFECTUS
 NEM SÜRGŐS. MOST MÁR KIVÁNCSI VAGYOK.
 MILES
 EZ NEM SZENÁTUS. EZEK ITT CSALÓK.
 NEBULO
 KÖNNYEN LEHET.
 MERCENARIUS
 MÁR VOLT ILYENRE PÉLDA.
 V. SZENÁTOR
(térdre esik Praeco előtt)
 Haj itscl el, kérlek, végre maszkodat!
 Valld be, *hogy* Augustus vagy! Légy
 kegyelmes
 IV. SZENÁTOR
 ÉN ÁLMODOM, VAGY MINDENKI MEGŐRÜLT!
 V. SZENÁTOR
(Martyrhoz)
 Örvendj, a hősőd itt van, elvezet
 h,ómánkra újra! Nem hiába vártuk!
 PUGNATOR
 Uram, lehet, hogy isten van közöttünk?
 IV. SZENÁTOR
 Nem látod? Hallgat! Ő sem hiszi el!
 V. SZENÁTOR
 Bólints! Elég nekem, ha bármi jelt adsz, én
 intésedre ugrom, mint kutyád! Add meg
 nekem, hogy céloom te legyél, s zeeelnres
 hitbe pólyálhassam elmém .éhségnél fájóbb,
 lüktetőbb sebét! Bocsásd meg nekem
 vétkeim, ha voltak, ember vagyok csak:
 minden *áldozat*
 és nlin'Jen hóhér ember — te ne tudnád, ki
 ember nem vagy? Benned párosul a jó, mi
 emberé, s a megbocsátás, *mit* ember soha nem
 tud gyakorolni! (Feláll, *kikapja Praeco kezéből a dobot*
ér rz dobverőt)
 Az álcádat most átveszem. A jöttödöt, ha
 méltónak vélsz engedd kidobolnom! Erős
 tudómról hallja Róma népe. *hog*y csoda
 történt.: itt a halhatatlan! (*Doborra elrohan*)
 IV SZENÁTOR
 Futóbolond.
 PRAECO
 Ne bánts, hisz ő csak ember.
 Az voltam én is egykor. Tévedés volt.
 Borzongok. Hosszú volt a tévedésem.
 Hol ember állt, ott most .a képe van csak.
 Vázában én, az isten jöttem el.
 MARTYR
 őt én látom csak, mert ő láthatatlan! Te
 nem vagy az! Téged akárki láthat!

Mercenarius ledőfi Praecót, az eldől. Csönd

PUGNATOR
 Királyok nélkül bóklásznak a népek,
 elnóhetetlen gyermek, aki él,
 árvák a csecsemők, árvák ,a vének,
 mindenki árva,
 vár a csodára,
 mindenki fél és mindenki remél.
 PRAEFECTUS
 Különös vakság lett úrrá mirajtunk. Mióta
 látunk, így látunk; talán a ráció sem más,
 mint indulat, s a fékevesztett, tagolatlan
 ösztön beszél belőlünk szillogizmusokban.
 Lehet, hogy semmi sem igaz, ha látjuk, ha
 értjük. Erzelmünk is csal talán.
 De úgy érzem most -- vakság, önccsalás -,
 PUGNATOR
 hogy Augustusnak vagyok hadsegéde.
 Esküdjetek föl Augustus nevére! KATONÁK
 Esküszünk!

PUGNATOR
 Ti is.
 MILES, MERCENARIUS, NEBULO
 Esküszünk !
 PUGNATOR
 A szenátussal mi legyen?
 PRAEFECTUS
 Ássátok földbe őket.
 Talán csak arra jó a hit, hogy újra
 legyen jogunk gyűlölni, öldökölni.

Praefectus, Pugnator, katonák el

IV. SZENÁTOR
 Ezt nem szabad! Ezt nem lehet velünk!
Miles, Nebulo, Mercenarins földbe dugja a két szenátort,
köveket raknak rájuk, csak a fejük van kint
 MARTYR
 Kínozzatok meg ! Jöj j,ön kinom által!
 MERCENARIUS
 Hadd kínlódjon. Dugjátok oda őt is.
Martyrt a két szenátor mellé dugják nyakig
 MILES
 Most mi lesz? Kire esküdtünk mi fel?
 MERCENARIUS
 Nem mindegy? Biztos lesz majd palotája.
 Előtte őrség. Mi leszünk az örök.
 MILES
 Jó volna enni.
 MERCENARIUS
 Jó lenne bizony.
iVJcrcevarius, Miles, Nebulo el
 IV. SZENÁTOR
 Ez nem fordulhat elő, épp velem!
 VI. SZENÁTOR
 Mit óbégatsz, te műveletlen állat?
 Ellen sem álltál, én vitéz yalózom!
 IV. SZENÁTOR
 Mert mindig leszavaztattok, ti ketten!
 Hogy így meg úgy, hogy megnyerni a népet!
 Hogy korai a véres diktatúra!
 Én megmondtam, hogy ki kell nyírni őket!
 Mindet! A népet! De ti így meg úgy,
 a nyakatekert filozófiákkal!
 E n, ilyenekkel! Őkör vagyok én is!
 De nem baj. Ha ezt megüszszuk, ígérem,
 elsőként téged nyírlak ki, azonnal!
 MARTYR
 Ez már a szenvedés ? Vagy lesz nagyobb is?
 IV. SZENÁTOR
 Mért, nem elég ez? — Emberek! Segítségl
Jön Actor, Ioculator, Scurra, Fictor, utóbbi néhány kő-szobrot
húz kiskocsin, csak a testük van kifaragva, a fejük nem
 IV. SZENÁTOR Segítségl
 IOCLATOR
 Ezeket itt földbe ásták.
 VI. SZENÁTOR
 Szenátorok vagyunk! Segítsetek!
 IOCLATOR
 Szenátorok.
 ACTOR
 Jobb békén hagyni őket.
 Biztosan okkal ülnek ott szegények.

VI. SZENÁTOR

ACTOR Színész vagy! Emlékszem! Játékjogot adtam neked!

SCURRA Az arcmemóriám csekély. - Pojácá, láttad már?

Nem én.
Nézzetek, bölcs szenátorok: a társunk színészből, minthogy boltunk veszteséges, szobrásznak állt. De szobrai fejét még óvakodik kifaragni. Vár, hogy febukkanjon kőbe vézni méltó, pénzért kifaragható, eladható arc. Míg nincs ilyen, csak testeket farag. Bölcsen cselekszi, mert ha rólatok készített volna szobrot, amikor még szenátorokként tündököltetek, most verhetné fejét a szobrotokba.

IV. SZENÁTOR Jutalmat kaptok! Róma romjait! Minden követ szobornak! Ássatok ki! FICTOR Igazi mellszobornak látszanak, nem? A különbség csak az, hogy jár a szájuk.

MARTYR Octavius feltámad, bosszút áll!

SCURRA Ne nézd, most már a szenátus is örült! IV.

SZENÁTOR Ő nem szenátor! Lázadó!

VI. SZENÁTOR Őt nem muszáj kihúznodok!

SCURRA A szilatörmelék nyomása sem sajtolt ki lelketekből semmi jót?!
Kuksoljatok tovább a lázadóval és magoljatok szolidaritást!

MARTYR Megöltétek a testét, mindhiába! A lelke bennünk vándorol! ACTOR Ez jó szerep. Fej van a színpadon, nincs neki teste, és beszél, beszél, és mellette a hulla, mint ez itt.

IOCULATOR Eljátszom.

FICTOR Inkább én.

IOCULATOR Te gyáva voltál, faképnél hagyta szent művészetünket.

SCURRA Kóképnél hagyta.

ACTOR Nem vitatkozunk.
A szereposztás joga az enyém. Én játszom.

SCURRA Így megy ez minálunk, tekintetes szenátorok: hatalmi szóval. Majd intézkedjétek, hogy Róma népe vezesse be a demokráciát.

MARTYR Octavius feltámad! Eljön értem!

ACTOR Szörnyű a buta, félművelt közönség! Hiába mondom, hogy mi fikciót tényekkel elegyítünk darabunkban, hogy: Caesar, Brutus élt, de sosem élt, csak játék hőse bölcs Octavius, nem hiszik - nekem, aki kitalálta! Ha nem játszánánk el nekik a múltat, ha nem rágnánk szájukba, hogy kik ők, semmit sem tudnának a tébolyultak s nem élnék át, mit élnek, az időt! - Ez jó tiráda. Feljegyzem magamnak.

Jön a tömeg

CIVIS

Hiába várunk hajnal óta mind, már hadsereg sincs! Nincsen hadsereg! Ingyenkosztot sem osztanak! Gyalázat!

IGNOTUS A szenátus a vétkes!

VENDITOR Nincs szenátus!

RUSTICUS Az nem lehet, hogy nincsen felelős!

V. SZENÁTOR A földben ülnek! Ők azok!

IV. SZENÁTOR Ő is szenátor, aki vádol!

IGNOTUS Megölni őket! Kinyírni őket!

RUSTICUS Minden kecskémet elrabolták! Felfalták! Kövezzük meg őket!

ARDENS Így nem szabad! Így nem lehet!

COLONA Vájjátok ki a szemüket!

MARTYR Augustus eljön, megsegít!

INSANTJS Augustus nevét ne vedd a szádra!

TPMIDUS Augustusért öljük meg őket!

MARTYR A gyilkos Brutus álnokul megölte! Bűnhődjék meg érte!

ACTOR Mit tudsz te Brutusról, akit én önlelkemből ismerek?!

OCCULTATOR Augustus óvja a szenvedőket!

TIMIDUS Öljük meg őket! Öljük meg őket!

FUR Augustus eljön, ad kaját!

COLONA Tépjük ki körmét, fogát, haját!

MARTYR Augustus eljött! Én vagyok!

CIVIS Lakoljatok! Lakoljatok!
Megkövezzük a földben ülőket, fejük is eltűnik a kövek alatt

ULLUS Megölni mindazt, aki gyilkos! Brutus, sem élhet! Halál reá!

VENDITOR Brutus! Nézzétek! Ismerem! Láttam, amikor Caesart megölte!

ACTOR Én színész vagyok! Én művész vagyok!

COLONA A szívét, a szívét akarom!

Rávetik magukat Actorra, megölik

TPMIDUS Brutus is meghalt! Végre! Végre!

ULLUS Octavius már vár a hirre!

INSANUS Augustus itt van már közel!
Augustus lépte döng, dübög!

VENDITOR Bosszú az elmaradt ebédért!

MIND Bosszú! Bosszú! Bosszú! Bosszú!

Sokan elrohannak

OCULATOR
Megölték! Ót! Mert nagy színész volt!
Ez örület! Ez örület!

PERITUS
*Brutus volt. Ne gyászold, különben
Caesar, mint cinkost, megölet'.*

ARDENS
Téboly!

SOLLERS
Már véget ér hamar.
IVlost álltam lesz az állam újba.

CARNII*SEX
Hóhér leszek hát nemsokára.

SOLLERS
Mint Augustusnak hívei
és régi fegyvertársai,
blzotts.ag lettünk most ml ketten,
megvizsgáljuk, megállapítjuk,
ki és hogyan viselkedett,
mikor és mennyit vétkezett,
mérlegelünk és döntést hozunk,
Augustus előtt miáltalunk.

PERITUS
Kezdjük hát. Sorban jöjjetek.
Hiszem, hogy vallomásotok
őszinte lesz, mert tudnotok kell:
mi vétlent ritkán büntetünk.

E.ICTOR
Szobrász vagyok ! Épp őt faragtam,
de közbejött a csócselék!

SOLLERS
A nép, a nép, a nép. a nép!
— Szobrász.

PERITUS
Kell szobrász'?

SOLLERS
Kell. — Elég,
befogadunk a kebelünkbe.
— Tovább! Mindenki vallani fog!
Van törvény! Augustusi jog!

PERITUS
Vallani! Vallani!

SOLLERS
Valljatok!

*Jön Praejectzsz, Pugnator, Miles, Hastatus, Mercenarius, Nebulo,
katonák'*

PUGNATOR
Augustus szent nevében!

SOLLERS
Itt a had!
Augustus katonái! Éljenek!

PUGNATOR
Kik vagytok?

PERITUS
Bizottság vagyunk, az isten
híveit lajstromozzuk éppen.

PUGNATOR
A híveink! Mindegyre több a hívünk.

SOLLERS
A szobrász máris faragja a szobrát.

PRAEFECTUS
Augustus szobra készül?

FICTOR
Igenis.

PRAEFECTUS
Mindegyik ő lesz?

FICTOR
Természetesen.

PRAEFECTUS
Úgy látom, kész a teste.

FICT'OR
Igenis.
Már csak az arcát fogom kifaragni.

PRAEFECTUS
Milyen lesz?

FICTOR
Úby vélem, hasonlatos lesz.

PRAEFECTUS
Óhozzá?

FICTOR
Hogyne. Jr szobrász vagyok.
Bár, jobb lenne, ha itt állna előttem.
Modell után készül a jó szobor. PRAEFECTUS
Dolgozz tovább, míg nincs itt, addig is.

FICTOR
Feltétlenül. A nyári palotáját
díszítik majd a szobrai. A csarnok
valahol itt lesz.

PRAEFECTUS
En is úgy tudom.

PUGNATOR
Őrök! A csarnok főbejáratához!

Hastatzcs, 1[!], Miles és Mercenarius kilép

PRAEFECTUS
Már szobra készül. Augustus-szobor.

PUGNATOR
Jó jelnek vélem. Egyre több a hívünk.

PRAEFECTUS
Már csarnok épül. Palotája épül.

PUGNATOR
Felépül Róma. Most már biztosan.

PRAEFECTUS
Valahogy újak itt az emberek.
Lehetek új, más én is még talán.
— Gyerünk, fiúk! Jótékony szédület
repítsen új, más, szebb romok közé!

PUGNATOR
Augustus szent nevében!

SOLLERS
Í;ljera!

PERITUS
il j en !

Praefectus, Pugnator, Miles, katonák el

(Pictcarhoz) Szóval, te láttad.

SOLLERS
Ismered? Mesélj !

PERITUS
Őszinte légy! A hóhér is figyel!

FICTOR
Csekély az én tudásom! Kell az arca!
Emlékezetből oly nehéz faragni!

SCURRA
Hl. szükséges, használd az arcomat. Nagyolni
jó lesz. Orr, fül, szem, halánték, száj, áll,
minden van rajta, ami kell.

FICTOR
Hát, nem tudom. Ezt lehet így, bizottság?

SOLLERS
Én szobrász nem vagyok.

PERITUS
Itt ő a szobrász,
tudnia kell. — Dolgozz! Mert ez a lényeg! Ha jó
szobor lesz, cézár megjutalmaz.
— A követ, melyre Caesar vére hullt,
hozzuk elő. Majd arra lép, ha megjön,
beiktatása így lesz végleges.

Sollers, Peritus el

FICTOR
Pojáca, megmentettél, köszönöm! Most
pedig tűnjünk innét, mielőbb!

IOULATOR
Temessük el! Segített, és szerettük!

FICTOR
El innét! Bárhová, csak messzire!

SCURRA
Én otthon vagyok ebben a világban.

FICTOR	Megölnek itt!		ÉN megkérdeztem: mi a csillagász nappal, mikor a csillagok kihunynak? Ó azt kérdezte: mik a csillagok? És megfelelt. Nem audja, azt felelte. És elmesélte: matematikánk,
SCURRA	Ezért az otthonunk. Itt játszani lehet. Még rengeteg szép, új szerep vár. Rögtönözhetünk.		mely csillagok járását jelzi szépen, ránk jellemző, és nem a csillagokra. Az elvont formulák, így vélte ő agyunk zenéjét kottázzák papírra,
FICTOR	ÉN félek!		ha bármit nézünk, önmagunkba nézünk, mert látásunk belül van, és a törvény, mely értenünk segít, nincs nélkülünk. Eretnék volt e gondolata akkor,
SCURRA	Nem kell félned. Ismered. Szobrása vagy. Szüksége van terád.		s a kellemes társalgást megszakítva, mert jött a hajnal, felkötöttem őt.
FICTOR	Megörültél te is! Hisz nincsen arca!		
PIUS	Faragd meg, szobrász! Legyen szép az arca!	ARDENS	Mért mondod ezt?
	Életre kel a kő, mint szép mesékben, s ha érzi kezéd melegét, ha lényed egésze őt imádja, megjutalmaz az emberarcú kő; felment magadtól. Különbben vétkes vagy, mert mozdulatlan, némán túrted hogy megkövezenek élőket élők. Mert a gyilkosok cinkosa vagy, s a lelkipurdalás az örületbe hajt, ha nem hiszed, hogy cinkosságod mégsem gyávaság volt, de áldozat, mit életnél nagyobb szentségért hoztál - ez neked a kő. Művet faragj és hidd, hogy izmodat lemészárolt ártatlanok vezérlik, hogy értük voltál gyáva te, az élő, mert holtak vágját rögzítéd a kőben. Emlékmű készül szép illúziókról. Emlékmű arról, ami lesz talán, vagy soha nem lesz, mégis eleven, mert életvagy: mert sehol sincs az élet.	CARNIFEX	Mert ránk vonatkozik. S ha mást, netán e tiszta gondolat ellenkezőjét mondanám, az is, mint csillagászom mondta, ránk hasonlít. Mert mi vagyunk az örület, a téboly, és osztozunk a legszebb logikán. Mert ránk hasonlít Róma, amilyen volt, és ránk hasonlít ez is, ez a rom, és ránk hasonlít Róma, amilyen lesz, s ha nem lesz, nemlétünkkel lesz rokon.
		Jön Fervidus	
		FERVIDUS	Reménytelen! Reménytelen! Reménytelen! Reménytelen illúziókban élni, de tisztán látni reménytelenebb, reménytelen nem-tudni, ám tudásunk a nem-tudásnál reménytelenebb, reménytelen a cél, a céltalanság, meghalni sincs remény, míg él az ember: mindentudásunk burkát szétrepeszti az elfogadhatatlan életösztön.
FICTOR	Nem értem.		
SCURRA	Nem baj. Itt az én fejem: felfogni és modellnek egyaránt jó.	Jön Peregrinus	
	<i>Odébbvezeti Fictort, kezébe adja a vésőt és a kalapácsot, Fictor dolgozni kezd az egyik szoborfejen. Jön Ardens</i>	PEREGRINUS	Elmenni, el, csak innét el, hová emberszem nem lát, ahol messze-messze bután, hülyén. éretlen él az ember, Rómába, e! Mert létezik valódi, hatalmas, gazdag Róma; álmainknak városa; létezik, mert romjait meglátni, elfogadni nem lehet; mert el kell menni térképtelenül, menni muszáj, gyűlölvé társainkat, valódi társakat remélve távol; fohászzkodni muszáj a messzeséghez: légy szép, legyél határtalan, hogy kiláthassak abból, ami van; hallgass meg engem, messzeség, erősítsd meg a lelkemet, gyáván és lustán, mint az ember, maradni vágyom és remélni, remélni gyáván és hülyén, de ha gyöngye lévén itt maradnék, ha itt maradnék, messzeség : hadd szökhessen a képzelet!
ARDENS	Ki látta Augustust közületek?		
MILES	Mit mondjak?		
HASTATUS	Szolgálatban nem beszélünk.		
ARDE'NS	Ki látta őt, ki látta?!		
MILES	Ó beszélhet?		
HASTATUS	Civil, hát jár a szája. - Menj tovább, tilos zavarni. Nem szabad beszélni. A palotáját őrizzük, az álmát.	Jön Liberator, nyomorékok, tömeg	
ARDENS	Palota? Hol van? Álom? Milyen álom? Kié? Itt sziklák vannak és az ég! Itt nincsen más! Nincs! Semmi más!	LIBERATOR	Octavius ha sebre néz, a vérzés eláll, a végtag visszánő. A lábamat varázsszavával ő helyezte vissza, mikor térdből levágták. Érte vívtam, véres csatában. Reménykedjetek!
HASTATUS	Ha így van, nincsen parancsunk, hogy ne öldököljünk, és akkor téged meg is ölhetünk. ARDENS		
HASTATUS	Miért tennétek?	MISER	Octavius! Octavius!
	És miért ne tennénk?	LIBERATOR	Eljön, mert jön már! Várákozottok!
	Jöember, menj tovább. Kegyes a cészár, a kétkedők is mind, mind hivei. CARNIFEX		
	Egy csillagászt is felkötöttem egyszer. Hosszan mesélt utolsó éjjelén.		

Ez itt a hely, hol orvosolni fog!
Térdre! Térdre ! Kiáltásatok nevét
és jönni fog, mert jön már, közelít!

MISER
Jön Caverna

CAVERNA
Octavius ! Octavius

Az arcomat álmomban láttam én,
ráncc nem volt rajta, láttam a tükörben,
apám tartotta, vele jártam ott,
hol rom van most, de hajdan Róma állt. és jó
volt látnom holt apámat, Rómában körbevitt,
mesélt, és Róma szép volt, ép, egész, nem
volt még ráncc az arcomon. Így szólt akkor az
én apám: Octavius az én nevem.
Szeretem őt ! Szeretem!

MISER
Jön Civis

Octavius ! Octavius!

Augustus itt van, *büntet* már, a hullák
püffedten kortyolják a Tiberist!

Jön Timidus

TIMIDUS
A csapatok! A csapatok betörték!
Jennek már Caesar hadai felénk! (*Kirohan*)

Berolh.an Puer, Occultator

PUER
Itt van már'? Itt van?

OCCULTATOR
Itt kell lennie!
Mindenkire erre száguld, látni őt!

Jön Sullers, Peritus, a. kőlapot cipelik

SOLLERS
Ez itt a kőlap, Caesar vére rajta!

PERITUS
E kőre lép fel új uralkodónk!

Berohan Nobilis, Rusticus, Colona, Far

NOFILIS
Már földet oszt! Az érdemek szerint!

RUSTICUS
Hatalmas birkanyájak pásztora!

COLONA
Répát hoz! Hagymát! Datolyát!

FUR
Narancsot!

Úgy hírlík, drágakövek ezreit
húzzák utána aranytaligákon!

Berohan Rector, utána tömeg

RECTOR
Ez itt a Fórum! Itt várják a hívők! A
bűnös~kre itt sújt! Itt kegyelmez!

Jön Anus kurvákkal és heréltekkel

ANUS
Fegyelmezetten! Nem kacsingatunk! Nem
vihogunk, büdös cafkák ! Mi szent
szűzekhez méltóan viselkedünk! Az ő
papnői vagytok, *riherongyok!*

MISER
Az ő papnői! Megjöttek a papnők!

Jön Usurpator zenészekkel

USURPATOR
Itt van a legnagyobb tömeg,
idejön ő is biztosan.
Hangoljatok. Ha megjön, azonnal
fűjjátok meg a harsonákat'.

*Zenészek hangolnak. A földből előmásznak a tapogatózó
vakok*

CONDITUS
Izzadság. Bűz. Zaj. Nagy tömeg. Álljatok
sorba. Előre az aprók, mögéjük a
szálasabbak. Látni fogtok, mihelyt
megérkezik.

CAECUS
A magasabbak
előttem állnak! Nem látom meg őt, ha
eltakarják!

CONDITUS
Hátra, szálasabbak!
Könyöktávolság! Igazodj!

Jön Ullus

ULLUS
Efelt hoz! Palotákat! Szolganépet!
A hadseregét láttam már! Hatalmas,
erős hadak! Augustus katonái!

Jön Arum farkaskölyökkel

ARUM
Te szép, te jó, te szőrös és meleg! 1~1n
éhezem, hogy fölneveljelek ! Hatalmas
vad leszel ! Ha meghalok, vonits a
siromon, vonits, te szép, hatalmas, jó,
te szőrös és meleg!

CAECUS
ANONYMUS
Úgy van. Emberek.
Hatalmas ! *Szép ! Jó ! Szűrös és meleg !*
Augustus! Nézz ránk! Itt áll sereged! CONDITUS
Én rejtegettem sok-sok éven át,
tápláltam, ovtam őt a föld alatt, és
megmaradt, és megmaradt és eljön!
Zúgjanak a harsonák!

MISER
Jön már! Egyszerre itt terem!

CAECUS
Látom már! Jön már fényesen!

Jön Anonymus, Prudens

ANONYMUS
Várják.

PRUDENS
Rajongók. Tébolyultak.

ANONYMUS
Imádják. Nézd, már tér cepelnek.

PRUDENS
Gyávák.

ANONYMUS
Hallod? Már énekelnek.

PRUDENS
Szemükre hályogot növesztenek,
fülükét énekükkel dugaszolják a
tudni gyöngék, tudni gyávák.
Rabnak születtek.

Föld alól ének hallatszik

ARDENS
Gondolni nem! Gondolni nem! Az
énekük az énekem!

FERVIDUS
Hagyjon már el az ép eszem,
tudásom, világnézetem,
nyeljem le fuldoklásomat, hadd
öntsem énekükbe én is a
hangomat, a hangomat!

Jön Timidus és V. Szenátor, dobot, megáll

TIMIDUS

Csodát nekünk! A legnagyobb csodát! Embert nekünk! Már érettek vagyunk rá! Verjen, öleljen, öljön meg, ha kell, szenvedni jó, ha van kitől, tűnjön elő a semmiből!

MISER

Octavius! Hatalmas, bölcs vezér!
Fölöttünk semmi sincs! Egünk legyél! CAECUS
Augustus ó, a méltó,
a sorsunkat vigyázó,
az életet kiáltó,
a célunkat kitűző!

Jön Puella, Vidua

PUELLA

Szerelmesem! Szerelmesem!

COLONA

A terhem ó! A gyermekem!

VIDUA

A gyászom ó! Az életem!

A háttérben népek vonulnak. Jön Insanus

INSANUS

Augustus lépte döng, dübög, vonul a szemhatár mögött! Liget felénk a horizont, hol összeszűkül, ott a pont! Mélyül a színhely, nyílik a méhe, méltó fiát megszüli végre!

Jön Venditor

VENDITOR

Megérkezett! Megérkezett!
Octavius! Megérkezett!

(Ioculator elé veti magát)

IOCULATOR

Csak játszottam! Nem őt! Ántoniust!

TÖBBEN

Octavius megérkezett!

IOCULATOR

Nem én játszottam! Ő volt! Á pojáca!

VENDITOR

Én láttalak! Én láttalak!

INSANUS

Augustus lépte döng, dübög!

TIMIDUS

Caesar, Caesar feltámadott!

KORUS

Octavius! Octavius!

ELLENKÓRUS

Augustus! Augustus!

KÓRUS

Octavius! Octavius!

Két oldalra rendeződnek, előkerülnek a fegyverek, közepén üres tér, V. Szenátor odaugrik, dobol

V. SZENÁTOR

Titkot mondok! Titkosat!
Feltárom a titkokat!

HANGOK

Csönd! Csönd! Figyeljete! V.

SZENÁTOR

Octavius bölcs, nagy vezér!
Augustus volt ,az álneve!
Rejtezük még, mert arra vár,
hogy összegyűljön a serege!
Nem haddal jött, mert Róma népe,
ti vagytok mind a serege!
Augustus bölcs és nagy vezér,
Octavius az álneve!

Két druida felgyűjtja a szalmabábot, bentről **hangok:**
„Augustusért! Augustusért!”

USURPATOR

Fűjjátok meg a kürtöket!

Fanfárok szólnak

V. SZENÁTOR

(dobol)

Hódoljanak a törzsfők!
Hódoljanak a népek!
Iberek, belgák, semnonok,
vettónok, lusitánok,
szkíták, ligurok, latinok,
kantáberek, helvétek, tauriskok,
kelták, illírek, írek, boiosok,
umberek, trákok, Béták, görögök,
perzsák, hindusok, hódoljatok!
Hódoljatok!

KÓRUS

Megérkezett! Megérkezett!
Megmenti mind a népeket!
Megmenteni mind a népeket!

Berohan Praefectus, Pugnator, katonák

KÓRUS

Megérkezett! Megérkezett!

Fanfárok, dobok, ének

PRAEFECTUS

Hol van?

PUGNATOR

Itt van!

NEBULO

Megérkezett !

KÓRUS

Megmenti mind a népeket!

PRAEFECTUS

Hol van?

CAECUS

Megjött! Megérkezett!
Látjuk! A fénynél fényesebb!

PRAEFECTUS

Hol van?

MILES

Biztos a palotában.

HASTATUS

Kijönni nem jött. Bemenni láttam.

MILES

Láttuk bemenni !

CAECUS

Látjuk, látjuk!

MISER

Épségünket visszanyerjük!
Rokonainkat megtaláljuk!

PRAEFECTUS

Holvan?! Hol van ő, a szent?!

SCURRA

Itt áll. A méltó megjelent.

Csönd. Scurra magasabb köre lép. Mindenki megbabonázva, mozdulatlanul nézi

Méltatlanok, ti, haboztam eddig,
mert bűnösök vagytok ti mind,
büntetni kellene súlyosan mindezt,
ki némán térdepel a méltó színe
előtt, de szíve meglágyult mégis, így
a méltó a büntetéstől eltekint.
Kegyelmet hoztam. Életet. Hozom a
békét. A végzetet. Vétkeztek ellenem
sokan. Sokan vétkeztek súlyosan.
Nem hittek bennem számosan.
Hazudtak rólam károsan.
De nem akarom, hogy a nép, népem,
akár e báb itt, hamuvá égjen.
Népem, ne fogjon rajtad átok.
Isten vagytok, hát megbocsátok.

Csúfak, csonkák vagytok ti mind, ti
vagytok mégis. a híveink.
Szépségünk felemel magához,
jóságunk rátok átsugároz,
erősek lesztek mind, heréltek,
s míg meg nem halok, addig éltek!
Ének a föld alól. Szereplők egymást bámulják

SCURRA

Kegyelmünk nem ismert határt, fiam.

FERVIDUS

(a lejárathoz megy) Hogy itt is éltem, fönt, ma
már csak álom.

Hogy itt is éltem, fönt, ma már csak álom. Az
embernek csak egy élete
van.

(Lemegy, köveket görgetnek föléje)

SCURRA

(leszáll, Fictor vállára teszi a kezét)

Emlékművemnek tervét halld, barátom. Ily
emlékművet nem bírtak halandók.

Hatalmas árnyat. vet a földre árnyam,
hatalmas farkas árnyához hasonlót.

*(Carni f ex vállára teszi a kezét, az cigány-
kereket hány)*

Félre bú és félre bánat,

válasszon ki-ki párt magának!

(V. Szenátor vállára teszi a kezét) Életrajzíró,
javasoltad a hexametert. Jó. Új, nagy korhoz
méltó verstornát

vezetünk be.

Így legyen. Így akarom. Bölcs mérték.

Állami ritmus.

Tartós, drámaiatlan. Az enyhébb végzetet

adván

néked, római nép, neked adtam a hexa-
metert is.

INSANUS

Augustus lépte döng, dübög!

Vonul a horizont mögött!

SCURRA

Nem látod, hogy a méltó itt áll? Itt van

az isten!

Ó, „akii Rómát megmentette nekünk, aki

ételt,

gazdagságot ígért, és tudjuk jól: meg

is adja!

INSANUS

Az nem lehet. Te nem vagy az.

De nincs már messze. Ériem őt.

SCURRA

Őrült. Hadd fusson Rómából. Száműzetés

az.

Hagyjátok vegetálni akárhol. Az állam

erős már,

nem rendítik meg fecsegők. - Nos,

híveim, itt áll

isteni cézár, és múltjától búcsúzik ő most.

Megmagyarázni nehéz, de a szívében

szomorúság

lappang isteni cézárnak, mert ő soha

többé

nem lép fel felelőtlen, tréfás, változatos,

szép

játékban, mert isteni cézár önmaga

immár.

Gazdagságát elveti érted, római népem,

arcán maszk merevül, mint önmaga

szobra. halottan

éli az isteni cézár sorsát Róma szívében. Nem

könnyű ez a maszk, mert boldog

népe lehet csak,

mégis, az áldozatot meghozza az isteni

cézár.

*A fekete ég helyén ragyogó kék ég tűnik elő. Fanfárok, dobok.
Mindenki térdel*

Lám, fényesség támadt. Égi jel ez.

Ragyogásban,

kéklő ég ölelésében támad fel az állam,

embert emberrel békít, törvényt szab, a

pénzre

isteni cézár képmását lebbenti szelíden.

Gyászoltunk. Sirtünk. Mert van sok hősi

halottunk.

Látom, nézitek egymást. Jól van így.
Nézzétek egymást, városom lakói.
Fedezzétek fel egymást. érdemes:
közös jövőbe vagytok összezárva.
(A betemetett szenátorok felé 'megy)
Emitt a kőhalom alatt
a vértanúim nyugszanak. A
cézár halálával fizet. Jutalmul
annaleseinkben
megörökítjük a tetteiket.

Kiássák a három betemetett fejet

(Ioeulatorhoz) Őlelj .meg. hívem. Lásd,
uralkodód kezét és szívét
kítárja feléd.

Lehettél volna cézárunk te is.

De nem lettél az. Hóhér légy tehát.

(CarniFexhez) Hóhérnak mondtak. Légy

tehát színész,

udvari színházamban főpojácá.

(Fictorhoz) A szobrommal siess, már

láttni vágyom.

(Apushoz) Tisztos hölgy, férjhez adlak.

(Odavezeti Puert) Ez itt a férjed.

Boldog családi tűzhely a tiétek.

(Körbemegy a némán bámulók előtt) O,

híveim, melegség hatja át

Róma ügyén borongó szívemet!

Megannyi szép, vidám arc, nyílt tekintet! Ily

nép enyém! Jól ismerem: szeret!

A hallgatása is milyen beszédes!

Tömör a némasága, ünnepélyes!

Im, itt a kő, hol Caesar vére folyt.

Felhág .most rá a láb, mely nem botolt.

INSANUS

SCURRA

INSANUS

SCURRA

*Seurra fellép a Sollers és Peritas által alátett köre.
Felöltöztetik az emberfejes köpenybe, kezébe adják a jogart,
fejére babérkoszorút helyeznek. Seurra mosolyog, Praefectus
katonái vissza'yomják a tömeget
(Praefectushoz) Köszönöm, jó fiam, hű*

katonáim.

A nép hálás. A nép melegszívű.

A föld alól panaszos ének

Sokan vannak a föld alatt. Aki
lent van, már Lent marad, aki
most lent van, lent marad, hűvös
a mély, a húsukat,
miként a létet a föld fölött,
tartósítjuk a föld alatt.

CAECUS

Mi fönt vagyunk! Mi fönt vagyunk!

Köveket hánynak a lejáratra, az ének megszűnik

FERVIDUS

Ez gyilkosság!

SCURRA

Ismerlek téged is..

A haditervem te árultad el.

Brutus pénzelt. Van rá tanú, ha kell.

De megbocsátok. Válassz múltat
magadnak.

Ki és mi vagy, fiam? Fellelni hagylak.

FERVIDUS

Ott éltem lent, a mélyben. Oda vágyom.

Mind, aki meghalt, isteni cézárt hordta
szívében.
Értünk haltak a hősök, a római nép
igazáért.
El ne feledjük a hősöket, értük az isteni
cézár
Rómának nagy célt szab, népe pedig
vele küzd majd.
Boldog, örök békéért harcol római népünk,
harcol tüzzel-vassal, amíg csak Róma a
Föld lesz!

Fanfárok. Dobok. Örömelek. Fügöny. Taps. Fügöny fel, a romok között a szereplök helyén a rölük készült hatalmas torzók állnak fehér gipszból az utolsó kép szerint elrendezve. A sziklákon zöld szönyeg. Ragyogás. A föld alól panaszos ének. Szélzúgás. Jön Pastor, bottal, kecskebörbe öltözve, hosszú hajú, rongyos gyerekeket hajt be

PASTOR (üvölt) Rómába, fel! (Veri a gyerekeket) Tovább, lusta dögök! Messze még Róma! Tovább! Tovább!

Kihajtja a gyerekeket, a föld alól ének, szélzúgás, sötét

* A dráma a Vigszínház rendelésére készült.